

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διαχείριση Ψηφιακής Πληροφορίας - Υπηρεσίες
Πληροφόρησης»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«Λογοκρισία στο διαδίκτυο»

Ευθυμιάδου Παρθένα

Κέρκυρα Μάρτιος 2026

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διαχείριση Ψηφιακής Πληροφορίας – Υπηρεσίες Πληροφόρησης»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«Λογοκρισία στο διαδίκτυο»

Ευθυμιάδου Παρθένα
Αριθμός Μητρώου: alm.dimis2320

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Στάμου Σοφία, Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας, Επίκουρη Καθηγήτρια

Εξεταστική Επιτροπή
Στάμου Σοφία, Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας, Επίκουρη Καθηγήτρια
Κανελλοπούλου - Μπότη Μαρία Καλλιόπη, Τμήμα Αρχειονομίας
Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, Καθηγήτρια
Καλόγερος Ελευθέριος, Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας, Μέλος Ε.ΔΙ.Π.

Κέρκυρα Μάρτιος 2026

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ: Ευθυμιάδου Παρθένα

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καθώς και τα αποτελέσματά της, αποτελούν συνιδιοκτησία του Ιονίου Πανεπιστημίου και της φοιτήτριας, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης, αναπαραγωγής και αναδιανομής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το συγγραφέα της Εργασίας καθώς και το όνομα του Ιονίου Πανεπιστημίου όπου εκπονήθηκε.

Ευχαριστίες / Αφιέρωση

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην επιβλέπουσα καθηγήτρια της διπλωματικής μου εργασίας, κα. Στάμου Σοφία, για την πολύτιμη καθοδήγηση, τις ουσιαστικές συμβουλές και την υποστήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησής της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής για τον χρόνο τους.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου και τους φίλους μου για την ηθική συμπαράσταση που μου πρόσφεραν, διευκολύνοντας την ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το φαινόμενο της λογοκρισίας στο διαδίκτυο, εστιάζοντας στη δυναμική του εξέλιξη μέσα στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον. Αρχικά, αναλύεται το ιστορικό της υπόβαθρο, από τις πρώτες μορφές ελέγχου του έντυπου λόγου έως τη μετάβασή στον Παγκόσμιο Ιστό, όπου αποκτά νέες, λιγότερο ορατές μορφές. Στο πλαίσιο αυτό, το διαδίκτυο προσεγγίζεται ως χώρος ελεύθερης δημοσίευσης και συμμετοχής στον δημόσιο λόγο, με ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση της σύγχρονης ψηφιακής πραγματικότητας.

Στη συνέχεια, η εργασία διερευνά τους βασικούς τύπους διαδικτυακής λογοκρισίας, καθώς και τους παράγοντες που οδηγούν στην εφαρμογή της. Ιδιαίτερη μνεία αποδίδεται στους μηχανισμούς λογοκρισίας, όπως οι τεχνολογίες παρακολούθησης, τα φίλτρα περιεχομένου και οι περιορισμοί πρόσβασης, οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα την ελευθερία της έκφρασης και την πληροφόρηση.

Κεντρικό άξονα αποτελεί η δημιουργία ενός θησαυρού συμπεριληπτικού λεξιλογίου, με όρους που εμφανίζονται συχνά σε διαδικτυακές αναρτήσεις και χαρακτηρίζονται ως ευαίσθητοι ή δυνητικά προσβλητικοί. Το έργο φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα πρακτικό εργαλείο που απευθύνεται συντάκτες κειμένου και δημιουργούς περιεχομένου, προτείνοντας ουδέτερες ή συμπεριληπτικές διατυπώσεις που αντικαθιστούν επιρρεπείς στη λογοκρισία έννοιες, κατηγοριοποιώντας το σχετικό λεξιλόγιο με θεματικά κριτήρια. Η προσέγγιση αυτή αποσκοπεί στην προώθηση του σεβασμού και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Εξετάζονται επίσης σύγχρονες μορφές έμμεσης γλωσσικής προσαρμογής, όπως το φαινόμενο του algospeak και αναλύονται κάποιες έννοιες, που συνδέονται με αλγοριθμικούς περιορισμούς και πολιτικές περιεχομένου.

Τέλος, η εργασία εξετάζει διεθνείς πρακτικές και σύγχρονες προκλήσεις, όπως η παραπληροφόρηση, οι ψευδείς ειδήσεις και οι τεχνολογίες παράκαμψης της λογοκρισίας. Αναδεικνύεται, επίσης, η ένταση μεταξύ πολιτικής ορθότητας, κοινωνικής πίεσης και αυτολογοκρισίας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη εξισορρόπησης μεταξύ της προστασίας ευάλωτων ομάδων και της διασφάλισης της ελευθερίας της έκφρασης.

Λέξεις - Κλειδιά : Λογοκρισία στο διαδίκτυο, Ελευθερία της έκφρασης, Μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Συμπεριληπτική γλώσσα, Πολιτική ορθότητα

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα κενή

Censorship on the Internet

Abstract

This thesis examines the phenomenon of censorship on the internet, focusing on its dynamic evolution within the contemporary digital environment. Initially, it explores its historical background, from early forms of control over printed discourse to its transition into the World Wide Web, where it assumes new and less visible forms. Within this framework, the internet is approached as a space of free publication and participation in public discourse, with particular emphasis on the role of social media in shaping modern digital reality.

Subsequently, the study investigates the main types of online censorship, as well as the factors that lead to its implementation. Special attention is given to censorship mechanisms, such as surveillance technologies, content filtering systems, and access restrictions, which directly affect freedom of expression and access to information.

A central component of the thesis is the development of a thesaurus of inclusive vocabulary, including terms frequently used in online discourse that are considered sensitive or potentially offensive. It aims to function as a practical tool for writers and content creators by proposing neutral or inclusive alternatives and categorizing vocabulary thematically, thereby promoting respect and social inclusion. It also examines indirect linguistic adaptations, such as algospeak, along with concepts related to algorithmic constraints and content moderation.

Finally, the thesis addresses international practices and current challenges, including misinformation, fake news, and technologies designed to circumvent censorship. It also highlights the tension between political correctness, social pressure, and self-censorship, emphasizing the need to strike a balance between the protection of vulnerable groups and the safeguarding of freedom of expression.

Keywords : Internet censorship, Freedom of expression, Social media, Inclusive language, Political correctness

Περιεχόμενα

Περίληψη	i
Censorship on the Internet	iii
Abstract.....	iii
Κατάλογος Εικόνων.....	vi
Κατάλογος Σχημάτων	vi
Κατάλογος Συντομογραφιών.....	vii
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή	1
1.2 Εξέλιξη της λογοκρισίας με την ανάπτυξη του διαδικτύου	2
1.3. Σημαντικά ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τη λογοκρισία	4
1.4 Λογοκρισία και πολιτική ορθότητα στη σύγχρονη δημόσια σφαίρα	5
Κεφάλαιο 2. Το Διαδίκτυο ως Χώρος Ελεύθερης Δημοσίευσης.....	7
2.1 Χαρακτηριστικά της ελεύθερης δημοσίευσης στο διαδίκτυο.....	7
2.2 Ρόλος και επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης	8
Κεφάλαιο 3. Τύποι λογοκρισίας στο διαδίκτυο.....	10
3.1 Κρατική λογοκρισία	10
3.2 Ιδιωτική λογοκρισία	10
3.3 Αυτολογοκρισία	11
Κεφάλαιο 4. Λόγοι λογοκρισίας.....	14
4.1 Πολιτικοί λόγοι	14
4.2 Θρησκευτικοί λόγοι	14
4.3 Κοινωνικοί και πολιτισμικοί λόγοι.....	15
4.4 Προστασία ανηλίκων	15
Κεφάλαιο 5. Μηχανισμοί λογοκρισίας.....	16
5.1 Τεχνολογίες παρακολούθησης.....	17
5.2 Φίλτρα περιεχομένου.....	18
5.3 Εργαλεία γονικού ελέγχου	18
5.4 Απαγόρευση ιστοσελίδων	20
Κεφάλαιο 6. Επιπτώσεις της λογοκρισίας.....	22

6.1 Στην ελευθερία της έκφρασης και την ελευθεροτυπία.....	22
6.2 Στην κοινωνία, την οικονομία και τις πολιτικές αντιπαραθέσεις	22
6.3 Στην πληροφόρηση και την εκπαίδευση	23
Κεφάλαιο 7. Πολιτική ορθότητα και περιορισμοί χρήσης της	24
7.1. Ορισμός της πολιτικής ορθότητας	24
7.2 Πολιτική ορθότητα στην Ελλάδα	25
7.3 Algospeak και «red-flag έννοιες » στα Κοινωνικά Δίκτυα.....	26
Κεφάλαιο 8. Δημιουργία θησαυρού συμπεριληπτικού λεξιλογίου	28
8.1 Συλλογή και αξιολόγηση λέξεων που προκαλούν κοινωνικές εντάσεις	28
8.2 Κατηγοριοποίηση λεξιλογίου και παραδείγματα ορθότερης χρήσης.....	31
Κεφάλαιο 9. Διεθνείς απόψεις και κανονισμοί.....	34
9.1 Χώρες με αυστηρή λογοκρισία.....	34
9.2 Προτάσεις διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση της λογοκρισίας... ..	36
Κεφάλαιο 10. Σύγχρονα ζητήματα και προκλήσεις.....	38
10.1 Η γελοιογραφία στην εποχή της πολιτικής ορθότητας.....	38
10.2 Λογοκρισία, παραπληροφόρηση και ψευδείς ειδήσεις.....	39
10.3 Τεχνολογίες bypass (VPNs , Tor)	40
10.4 Πολιτική ορθότητα, κοινωνική πίεση και αυτολογοκρισία.....	42
Κεφάλαιο 11. Αποτελέσματα και Συνεισφορά της Εργασίας.....	44
11.1.1 Θεωρητική Προσέγγιση	44
11.1.2 Η Προσέγγιση του Θησαυρού.....	44
11.2. Συνεισφορά και Μελλοντικές Κατευθύνσεις του Θησαυρού	45
11.3 Επίλογος	46
Μεθοδολογία	47
Βιβλιογραφία.....	48
Παράρτημα Α.....	55
Θησαυρός Συμπεριληπτικού Λεξιλογίου	55

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 : Freedom of Speech vs Online Hate Speech.....	8
Εικόνα 2 : Επιρροή μέσων κοινωνικής δικτύωσης.....	9
Εικόνα 3 : Αυτολογοκρισία.....	13
Εικόνα 4 : Ρητορική μίσους.....	15
Εικόνα 5 : Εργαλεία γονικού ελέγχου	19
Εικόνα 6 : Ανήλικοι και ψευδής δήλωση ηλικίας στα κοινωνικά δίκτυα	20
Εικόνα 7 : Λογοκρισία στο διαδίκτυο.....	23
Εικόνα 8 : The Algospeak Dictionary	27
Εικόνα 9 : Σχόλια σε αναρτήσεις στο Facebook.....	29
Εικόνα 10 : Διεθνείς οργανισμοί κατά της λογοκρισίας	36
Εικόνα 11 : Fake News.....	39
Εικόνα 12 : In an effort to be politically correct.....	55
Εικόνα 13 : Γελλιογραφία του Αρκά.....	90
Εικόνα 14 : Boomer vs Snowflake	113

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 1 : Κατανομή λημμάτων ανά κατηγορία (%).....	128
Σχήμα 2 : Συνολικοί όροι USE vs UF (226) Αριθμητική αναπαράσταση.....	129
Σχήμα 3 : USE vs UF – Ποσοστά επί του συνόλου όρων.....	129
Σχήμα 4 : Παρουσία σχέσεων ανά τύπο	130
Σχήμα 5 : Παρουσία σχέσεων ανα τύπο (% επί 226 λημμάτων)	131
Σχήμα 6 : Scope Notes (SN)	132

Κατάλογος Συντομογραφιών

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ	ΕΞΗΓΗΣΗ
ΕΔΠΠ	Επιτροπής για τη Διαδικτυακή Προσβολή Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΟΠΙ	Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΟΗΕ	Οργανισμών Ηνωμένων Εθνών
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
EIGE	European Institute for Gender Equality
NXDOMAIN	No Such Domain
NAACP	National Association for the Advancement of Colored People
PC	Political Correctness
ONI	OpenNet Initiative
ΟΟΝΙ	Open Observatory of Network Interference
VPN	Virtual Private Network

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Η λογοκρισία αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με την άσκηση εξουσίας, τον έλεγχο της πληροφορίας και τη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου. Από τις πρώτες μορφές ελέγχου του έντυπου λόγου κατά την εποχή της τυπογραφίας έως τα μαζικά μέσα επικοινωνίας, όπως το ραδιόφωνο και η τηλεόραση, η λογοκρισία προσαρμόζεται διαρκώς στο εκάστοτε τεχνολογικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Η εμφάνιση και η εξάπλωση του διαδικτύου δημιούργησαν αρχικά την προσδοκία ενός χώρου ελεύθερης έκφρασης· ωστόσο, η σύγχρονη ψηφιακή πραγματικότητα ανέδειξε νέες, συχνά λιγότερο ορατές μορφές ελέγχου της πληροφορίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τη λογοκρισία στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστού, εστιάζοντας στις μορφές, τους λόγους και τους μηχανισμούς εφαρμογής της, καθώς και στις επιπτώσεις της στην ελευθερία της έκφρασης και τον δημόσιο διάλογο. Το Κεφάλαιο 1 θέτει το θεωρητικό και ιστορικό υπόβαθρο της έρευνας, παρουσιάζοντας τον ορισμό της διαδικτυακής λογοκρισίας, την εξέλιξή της και τη μετάβασή της από τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας στο ψηφιακό περιβάλλον.

Με βάση αυτό το εννοιολογικό υπόβαθρο, το Κεφάλαιο 2 μετατοπίζει το ενδιαφέρον στο ίδιο το διαδίκτυο, το οποίο εξετάζεται ως χώρος ελεύθερης δημοσίευσης και δημόσιας συμμετοχής, με έμφαση στα χαρακτηριστικά της διαδικτυακής έκφρασης και στον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση του σύγχρονου δημόσιου λόγου. Η ανάλυση αυτή οδηγεί στο Κεφάλαιο 3, όπου εξετάζονται οι μορφές με τις οποίες ο έλεγχος του λόγου εκδηλώνεται στο ψηφιακό περιβάλλον, μέσω της κρατικής λογοκρισίας, της ιδιωτικής λογοκρισίας από ψηφιακές πλατφόρμες και της αυτολογοκρισίας των χρηστών.

Σε άμεση συνάρτηση με τις μορφές αυτές, το Κεφάλαιο 4 διερευνά τους πολιτικούς, θρησκευτικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που οδηγούν στην εφαρμογή της λογοκρισίας, καθώς και την διασφάλιση της προστασίας των ανηλίκων έναντι επιβλαβών ψηφιακών ερεθισμάτων. Οι λόγοι αυτοί υλοποιούνται μέσω συγκεκριμένων τεχνικών και θεσμικών παρεμβάσεων, οι οποίες αναλύονται στο Κεφάλαιο 5, με έμφαση στις τεχνολογίες παρακολούθησης, τα φίλτρα περιεχομένου, τα εργαλεία γονικού ελέγχου και την απαγόρευση πρόσβασης σε ιστοσελίδες.

Οι μηχανισμοί αυτοί επιφέρουν συγκεκριμένες συνέπειες, οι οποίες εξετάζονται στο Κεφάλαιο 6, τόσο ως προς την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθεροτυπία όσο και ως προς την κοινωνία, την οικονομία, την πληροφόρηση και την εκπαίδευση.

Κεντρικό θεματικό άξονα της εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του πολιτικά ορθού λεξιλογίου και των περιορισμών στη χρήση του στον σύγχρονο δημόσιο και ψηφιακό λόγο. Στο Κεφάλαιο 7 εξετάζεται η έννοια της πολιτικής ορθότητας, οι εφαρμογές και οι προκλήσεις της στην ελληνική πραγματικότητα, καθώς και σύγχρονα φαινόμενα γλωσσικής προσαρμογής, όπως το Algospeak και οι λεγόμενες «red-flag» έννοιες στα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία συνδέονται με αλγοριθμικούς περιορισμούς και πολιτικές περιεχομένου των ψηφιακών πλατφορμών.

Ο προβληματισμός αυτός αποκτά εφαρμοσμένο χαρακτήρα στο Κεφάλαιο 8, όπου παρουσιάζεται η διαδικασία δημιουργίας ενός θησαυρού συμπερίληψης, ο οποίος συγκεντρώνει κάποια παραδείγματα απρεπούς εκφοράς λόγου και μέσω συστηματικής αξιολόγησης και κατηγοριοποίησης του λεξιλογίου του, στοχεύει στην κατανόηση των συνεπειών της υπερβολικής χρήσης προσβλητικής ορολογίας και της αυτολογοκρισίας στον δημόσιο λόγο.

Η έρευνα επεκτείνεται σε διεθνές επίπεδο στο Κεφάλαιο 9, με την εξέταση χωρών που εφαρμόζουν αυστηρή λογοκρισία, καθώς και της στάσης διεθνών οργανισμών και των κανονιστικών προσεγγίσεων που υιοθετούνται για τη ρύθμιση της διαδικτυακής πληροφορίας. Το Κεφάλαιο 10 εστιάζει σε σύγχρονες προκλήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος, όπως η γελοιογραφία στην εποχή της πολιτικής ορθότητας, η παραπληροφόρηση και οι ψευδείς ειδήσεις, καθώς και οι τεχνολογίες παράκαμψης της λογοκρισίας.

Η εργασία ολοκληρώνεται με το Κεφάλαιο 11, στο οποίο συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική μελέτη και δράση, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για μια ισορροπημένη προσέγγιση που να συνδυάζει τον σεβασμό, τη συμπεριληπτικότητα και την προστασία ευάλωτων ομάδων με τη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και του πλουραλισμού στον ψηφιακό δημόσιο χώρο.

1.2 Εξέλιξη της λογοκρισίας με την ανάπτυξη του διαδικτύου

Η εξέλιξη της λογοκρισίας με την ανάπτυξη του διαδικτύου διαμορφώθηκε από τις τεχνολογικές, κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών. Στα πρώτα στάδια του διαδικτύου, κατά τη δεκαετία του 1990, η λογοκρισία ήταν περιορισμένη, καθώς το μέσο θεωρούνταν πεδίο ελεύθερης έκφρασης και καινοτομίας. Οι κρατικές παρεμβάσεις ήταν ελάχιστες, ενώ οι πρώτοι περιορισμοί αφορούσαν κυρίως περιεχόμενο που θεωρούνταν αυστηρά επιβλαβές, όπως η παιδική πορνογραφία ή η ρητορική μίσους. Τα διαθέσιμα τεχνικά εργαλεία ελέγχου ήταν ακόμη απλά, περιοριζόμενα σε αποκλεισμούς IP και βασικές μεθόδους φιλτραρίσματος.

Ωστόσο, η ταχύτερη εξάπλωση των τεχνολογιών πληροφόρησης δημιούργησε νέες ανησυχίες για τον έλεγχο περιεχομένου, την πολιτική σταθερότητα και την κοινωνική συνοχή.

Με την ευρεία διάδοση των κοινωνικών δικτύων από τις αρχές του 2000, η λογοκρισία προσαρμόστηκε στις νέες ψηφιακές πραγματικότητες. Οι μεγάλες πλατφόρμες ανέλαβαν ενεργό ρόλο στη ρύθμιση του περιεχομένου, εφαρμόζοντας τους δικούς τους όρους χρήσης και αναπτύσσοντας συστήματα για τον εντοπισμό και την αφαίρεση ρατσιστικού, βίαιου ή παραπλανητικού υλικού. Παράλληλα, οι κυβερνήσεις άρχισαν να πιέζουν για αυστηρότερη επιτήρηση, ιδιαίτερα σε θέματα τρομοκρατίας, προσωπικών δεδομένων και παραπληροφόρησης. Σε αυτή την περίοδο ενισχύθηκε και η αυτολογοκρισία, καθώς οι χρήστες απέφευγαν να εκφράσουν αμφιλεγόμενες απόψεις υπό τον φόβο κοινωνικών ή ψηφιακών κυρώσεων.

Από τη δεκαετία του 2010 και μετά, η λογοκρισία έγινε πιο συστηματική και τεχνολογικά εξελιγμένη. Πολλά αυταρχικά καθεστώτα αξιοποίησαν δυνατότητες όπως η βαθιά επιθεώρηση πακέτων (DPI) και οι τεχνικές μαζικής παρακολούθησης για να ελέγξουν την πρόσβαση σε ιστοσελίδες και να περιορίσουν τον δημόσιο λόγο στο διαδίκτυο. Σε ορισμένα κράτη, όπως η Κίνα, η Ρωσία και το Ιράν, αναπτύχθηκαν εξελιγμένα συστήματα ψηφιακού φιλτραρίσματος και παρακολούθησης, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το *Great Firewall*, το οποίο περιορίζει την πρόσβαση σε ανεξάρτητες - εξωτερικές πηγές πληροφόρησης, ενισχύεται ο κρατικός έλεγχος στην επικοινωνία και καταστέλλεται περιεχόμενο που θεωρείται πολιτικά επικίνδυνο. [KPR13]. Παρατηρείται πως αποκλείει σχεδόν όλες τις δυτικές πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένων των Google, Facebook, Twitter (X), Instagram και YouTube. Πρόσφατα, ο περιορισμός επεκτάθηκε ώστε να περιλαμβάνει και τα chatbots τεχνητής νοημοσύνης που δεν συνάδουν με τις «σοσιαλιστικές αξίες», όπως το ChatGPT. [CP25]

Ταυτόχρονα, οι ίδιες οι πλατφόρμες υιοθετούν ολοένα και πιο αυτοματοποιημένα συστήματα εντοπισμού «επικίνδυνου» περιεχομένου, χρησιμοποιώντας αλγορίθμους και τεχνητή νοημοσύνη για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης, της τρομοκρατικής προπαγάνδας και της ρητορικής μίσους. Η αυξανόμενη ανησυχία για «fake news» και η απαίτηση για «ασφαλείς» ψηφιακούς χώρους ενίσχυσαν αυτές τις πρακτικές, προκαλώντας όμως και συζητήσεις σχετικά με την ισορροπία μεταξύ ελευθερίας του λόγου και προστασίας της κοινωνικής συνοχής.

Η μελλοντική ανάπτυξη της λογοκρισίας στο διαδίκτυο, σε διεθνές επίπεδο αναμένεται να συνδεθεί στενότερα με την ραγδαία πρόοδο της τεχνητής νοημοσύνης και των αυτοματοποιημένων συστημάτων εποπτείας. Η αυξανόμενη χρήση αλγορίθμων θα μπορούσε να οδηγήσει τόσο σε πιο αποτελεσματικό εντοπισμό επιβλαβούς περιεχομένου όσο και στον κίνδυνο υπερρύθμισης.

Παράλληλα, οι πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις θα συνεχίσουν να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται η ισορροπία ανάμεσα στην ασφάλεια, την προστασία της ιδιωτικότητας και την ελευθερία της έκφρασης. Η πορεία της λογοκρισίας στο διαδίκτυο θα παραμείνει άμεσα συνδεδεμένη με τους αγώνες γύρω από την πρόσβαση στην πληροφορία και τα δικαιώματα των χρηστών.

1.3. Σημαντικά ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τη λογοκρισία

Η λογοκρισία προηγείται ιστορικά του διαδικτύου και εμφανίζεται ήδη από την εποχή της τυπογραφίας. Η εφεύρεση του Γουτεμβέργιου τον 15ο αιώνα ενίσχυσε τη διάδοση ιδεών, αλλά προκάλεσε επίσης τις πρώτες οργανωμένες απόπειρες ελέγχου του τυπωμένου λόγου από την Εκκλησία και τα μοναρχικά καθεστώτα. Στους αιώνες που ακολούθησαν, μηχανισμοί όπως ο *Index Librorum Prohibitorum* καθόρισαν ποιες ιδέες θεωρούνταν επιτρεπτές και ποιες επικίνδυνες για τη δημόσια τάξη.

Με την εμφάνιση του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης στον 20ό αιώνα, η λογοκρισία απέκτησε νέα δυναμική. Επειδή τα μέσα αυτά λειτουργούσαν κεντρικά και απαιτούσαν κρατικές άδειες, οι κυβερνήσεις και οι στρατιωτικές αρχές είχαν τη δυνατότητα να επιβάλλουν άμεσα περιορισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συστηματική λογοκρισία των ειδήσεων κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου οι κρατικές υπηρεσίες επιόπτευαν δημοσιεύματα για να αποφευχθεί η διάδοση πληροφοριών που θα υπονόμευαν το ηθικό των πολιτών.

Αντίστοιχα, στον Πόλεμο του Περσικού Κόλπου, οι δημοσιογράφοι είχαν αυστηρά περιορισμένη πρόσβαση στο πεδίο των επιχειρήσεων, ενώ πολλά γεγονότα αποσιωπήθηκαν για λόγους εθνικής ασφάλειας. Ένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικό μέτρο συσκότισης υπήρξε η απαγόρευση δημοσίευσης πληροφοριών για τα «μπαλόνια φωτιάς» που έστελνε η Ιαπωνία σε αμερικανικό έδαφος, ώστε να μη γνωρίζουν οι αντίπαλοι την αποτελεσματικότητά τους.

Στη μεταπολεμική εποχή, η λογοκρισία συνεχίστηκε συχνά με πρόσχημα την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Οι απαγωγές της δημοσιογράφου Mellissa Fung (2008) και του David Rohde (2009) συνοδεύτηκαν από συντονισμένο *media blackout* ώστε να μη διακινδυνεύσει η ζωή των ομήρων. Αν και τέτοια παραδείγματα συνδέονται με ανθρωπιστικούς λόγους, καταδεικνύουν τον βαθμό επιρροής των κρατικών αρχών στο δικαίωμα ενημέρωσης.

Η ιστορία της λογοκρισίας στα παραδοσιακά μέσα δείχνει ότι ο έλεγχος της πληροφορίας ήταν πάντα κεντρικό στοιχείο άσκησης εξουσίας. Αυτό το ιστορικό υπόβαθρο είναι απαραίτητο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη και οι ιδιωτικοί οργανισμοί προσεγγίζουν τη λογοκρισία στην ψηφιακή εποχή.

1.4 Λογοκρισία και πολιτική ορθότητα στη σύγχρονη δημόσια σφαίρα

Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, η συζήτηση γύρω από τη λογοκρισία δεν είναι εφικτό να περιορίζεται αποκλειστικά στους κρατικούς ή θεσμικούς μηχανισμούς ελέγχου της πληροφορίας. Η ανάπτυξη του διαδικτύου έχει δημιουργήσει νέες, πολυεπίπεδες μορφές ελέγχου, οι οποίες συνδυάζουν τεχνολογικά, θεσμικά και κοινωνικά στοιχεία. Όπως επισημαίνει η MacKinnon [Mac12], το διαδίκτυο δεν κατήργησε τη λογοκρισία, αλλά τη «μετέφερε» σε νέους χώρους, όπως οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, τα πρωτόκολλα, οι αλγόριθμοι και οι υποδομές τους.

Στις δημοκρατικές κοινωνίες, η ρύθμιση του διαδικτυακού λόγου μετατοπίζεται συχνά από το κράτος στις ψηφιακές πλατφόρμες, οι οποίες καθορίζουν το «επιτρεπτό» περιεχόμενο μέσω όρων χρήσης, αλγοριθμικών αποφάσεων και τεχνολογιών φιλτραρίσματος. Σύμφωνα με τον Gillespie [Gil18], οι πλατφόρμες λειτουργούν πλέον ως «φύλακες του λόγου» (*custodians of the internet*), επηρεάζοντας άμεσα τι καθίσταται ορατό ή αόρατο στον δημόσιο διάλογο και δημιουργώντας μορφές «δομικής λογοκρισίας» που απορρέουν από τον σχεδιασμό των ιδίων των ψηφιακών μέσων.

Παράλληλα, αναδύονται και κοινωνικές μορφές άτυπης ρύθμισης του λόγου, όπως η πολιτική ορθότητα, η οποία συγκροτεί ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών που αποσκοπούν στην αποφυγή εκφράσεων που προσβάλλουν, υποτιμούν, στοχοποιούν ή στιγματίζουν άτομα ή κοινωνικές ομάδες, καθώς και στην προστασία ευάλωτων ή περιθωριοποιημένων πληθυσμών. Στο πλαίσιο αυτό, το συγκεκριμένο φαινόμενο εντάσσεται σε ευρύτερες διαδικασίες γλωσσικής αναδιαμόρφωσης, οι οποίες παρουσιάζουν ομοιότητες με την έννοια του «newspeak», όπως περιγράφεται από τον George Orwell στο έργο *1984*. Η διαδικασία αυτή αφορά την αντικατάσταση εκφράσεων που θεωρούνται κοινωνικά επιλήψιμες με περισσότερο ουδέτερες ή κοινωνικά αποδεκτές διατυπώσεις, γεγονός που, από κριτική σκοπιά, ενδέχεται να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται και προσλαμβάνεται η κοινωνική πραγματικότητα. Όπως επισημαίνει η Butler [But97], η ρύθμιση του λόγου, όταν επιδιώκει την κοινωνική δικαιοσύνη, ενδέχεται να παράγει νέες μορφές αποκλεισμού. Η υπερευαισθησία απέναντι σε συγκεκριμένες λέξεις ή εκφράσεις μπορεί να οδηγήσει σε αυτολογοκρισία, καθώς τα άτομα φοβούνται την κοινωνική αποδοκιμασία ή τον στιγματισμό.

Στο ίδιο πλαίσιο, η Norris [Nor21] αναφέρεται στη «cancel culture», μέσω της οποίας χρήστες των ψηφιακών πλατφορμών επιβάλλουν κοινωνικές κυρώσεις σε όσους εκφράζουν αντιδημοφιλείς ή αμφιλεγόμενες απόψεις. Πρόκειται για μορφές λογοκρισίας που δεν επιβάλλονται θεσμικά, αλλά προκύπτουν από τη δυναμική των ψηφιακών κοινοτήτων, επηρεάζοντας την ελευθερία έκφρασης και τον βαθμό πολυφωνίας στο διαδίκτυο.

Από την οπτική της θεωρίας του δημόσιου χώρου, η Fraser [Fra90] υποστηρίζει ότι οι κοινωνίες συγκροτούν πολλαπλές και συχνά ανταγωνιστικές δημόσιες σφαίρες, όπου διαφορετικές ομάδες διαπραγματεύονται ποιος λόγος θεωρείται θεμιτός. Τόσο οι τεχνολογικοί όσο και οι κοινωνικοί μηχανισμοί λογοκρισίας συμβάλλουν στη διαμόρφωση των ορίων του αποδεκτού λόγου, ενισχύοντας ορισμένες φωνές και περιορίζοντας άλλες μέσα στην ψηφιακή δημόσια σφαίρα.

Συνεπώς, η σχέση μεταξύ λογοκρισίας, ψηφιακών πλατφορμών και πολιτικής ορθότητας αλληλοδιαπλέκεται. Οι τεχνολογικοί μηχανισμοί επιβάλλουν δομικούς περιορισμούς στην ορατότητα και τη διάδοση του περιεχομένου, ενώ οι κοινωνικές νόρμες και η πολιτική ορθότητα επηρεάζουν τι θεωρείται αποδεκτή έκφραση. Η κατανόηση της αλληλεπίδρασής τους είναι κρίσιμη για την αξιολόγηση της ποιότητας, της πολυφωνίας και της δημοκρατικότητας του διαδικτυακού δημόσιου λόγου.

Κεφάλαιο 2. Το Διαδίκτυο ως Χώρος Ελεύθερης Δημοσίευσης

Το διαδίκτυο έχει αναδειχθεί σε έναν κεντρικό χώρο δημόσιας επικοινωνίας, όπου άτομα και συλλογικότητες μπορούν να εκφράζονται, να δημοσιεύουν πληροφορίες και να συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο χωρίς τους παραδοσιακούς περιορισμούς των συμβατικών μέσων ενημέρωσης. Η ψηφιακή δημόσια σφαίρα λειτουργεί ως βασικός μηχανισμός άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης, ενισχύοντας τον πλουραλισμό και τη συμμετοχή των πολιτών [HPIG22]. Σύμφωνα με τον Γεωργακόπουλο [Γεω19], η «ελευθερία να λες ό,τι θέλεις» δεν είναι πρακτικά ή ηθικά απόλυτη. Ο λόγος μας πάντα υπόκειται σε κοινωνικούς κανόνες ευπρέπειας και νομικούς περιορισμούς (π.χ. δυσφήμιση, συκοφαντία, ποινικά αδικήματα).

2.1 Χαρακτηριστικά της ελεύθερης δημοσίευσης στο διαδίκτυο

Το διαδίκτυο συνιστά έναν ιδιαίτερο χώρο επικοινωνίας, ο οποίος διαφοροποιείται ουσιωδώς από τα παραδοσιακά μέσα, καθώς επιτρέπει την άμεση και σε μεγάλο βαθμό ανεμπόδιση δημοσίευση περιεχομένου από οποιονδήποτε χρήστη. Η ελεύθερη δημοσίευση στο διαδίκτυο χαρακτηρίζεται από την καθολική προσβασιμότητα, τη χαμηλή θεσμική διαμεσολάβηση και τη δυνατότητα άμεσης απεύθυνσης σε ένα παγκόσμιο ακροατήριο, στοιχεία που μετασηματίζουν ριζικά τους όρους άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης [Boy16].

Σύμφωνα με το Humboldt Institute for Internet and Society [HIS22], το ψηφιακό περιβάλλον αποτελεί πλέον τον πρωταρχικό χώρο ανταλλαγής ιδεών και πληροφοριών. Σε αυτό το πλαίσιο, η ελευθερία της έκφρασης δεν περιορίζεται σε παραδοσιακούς θεσμικούς διαύλους, αλλά πραγματώνεται κυρίως μέσα από ιδιωτικές διαδικτυακές πλατφόρμες, οι οποίες λειτουργούν ως οι θεμελιώδεις υποδομές του σύγχρονου επικοινωνιακού οικοσυστήματος.

Κάθε χρήστης του διαδικτύου συμμετέχει ενεργά σε μια διαρκή και διασυννοριακή δημόσια διαβούλευση. Η διάκριση ανάμεσα σε παραγωγούς και αποδέκτες της πληροφορίας τείνει να αμβλύνεται, γεγονός που ενισχύει τη δημοκρατική διάσταση της ψηφιακής επικοινωνίας και δημιουργεί, κατά πολλούς, τις προϋποθέσεις για ένα νέο υπερεθνικό πρότυπο συμμετοχικής δημοκρατίας των πολιτών/χρηστών [KKM+13].

Η μετάβαση από το μοντέλο της μονόδρομης επικοινωνίας σε ένα πολυκεντρικό και συμμετοχικό σύστημα έκφρασης καθιστά την ελευθερία του λόγου πιο άμεση, αλλά ταυτόχρονα πιο εξαρτημένη από τις τεχνικές και οργανωτικές δομές των πλατφορμών που φιλοξενούν τη δημόσια συζήτηση [HPIG22]. Παρά τη διεύρυνση των δυνατοτήτων δημοσίευσης, η ψηφιακή ελευθερία δεν είναι απόλυτη, καθώς

οριοθετείται από ένα σύνθετο πλέγμα κανόνων που απορρέουν τόσο από το δίκαιο όσο και από την αρχιτεκτονική του διαδικτυακού περιβάλλοντος. Η απουσία προληπτικού ελέγχου δεν συνεπάγεται ανεξέλεγκτη δράση· αντίθετα, η συνύπαρξη της ελεύθερης πρόσβασης με την επιβολή «εκ των υστέρων» (ex-post) περιορισμών αναδεικνύει την αντιφατική φύση της διαδικτυακής έκφρασης.

Εικόνα 1 : Freedom of Speech vs Online Hate Speech

Υπογραμμίζεται ότι οι εκ των υστέρων περιορισμοί δεν προκύπτουν μόνο από κρατικές παρεμβάσεις, αλλά και από ιδιωτικούς μηχανισμούς διαχείρισης περιεχομένου, οι οποίοι συχνά λειτουργούν με περιορισμένη διαφάνεια και χωρίς επαρκείς εγγυήσεις λογοδοσίας, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την ουσιαστική άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης [HIG22].

2.2 Ρόλος και επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη σύγχρονη δημόσια σφαίρα, λειτουργώντας ως βασικοί διαμεσολαβητές του δημόσιου λόγου. Δεν αποτελούν απλώς τεχνικές υποδομές επικοινωνίας, αλλά πλατφόρμες που οργανώνουν, φιλτράρουν και ιεραρχούν το περιεχόμενο που προβάλλεται στους χρήστες [Kolt22].

Η επιρροή τους ασκείται κυρίως μέσω αλγοριθμικών μηχανισμών, οι οποίοι αποφασίζουν ποιο περιεχόμενο θα γίνει ορατό, σε ποιον και με ποια σειρά. Οι αποφάσεις αυτές, αν και αυτοματοποιημένες, έχουν ουσιαστικές συνέπειες για τη συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο, καθώς μπορούν να ενισχύσουν ή να περιορίσουν τη φωνή συγκεκριμένων χρηστών ή απόψεων. Όπως επισημαίνει ο Koltay [Kolt22], οι αλγόριθμοι λειτουργούν ως «επιμελητές» του δημόσιου λόγου, επηρεάζοντας άμεσα την πρόσβαση στην πληροφορία.

Παράλληλα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαθέτουν κανονιστική ισχύ μέσω των όρων χρήσης και των πολιτικών περιεχομένου που εφαρμόζουν. Οι πλατφόρμες

μπορούν να αφαιρούν, να υποβαθμίζουν ή να αποκλείουν περιεχόμενο, ακόμη και όταν αυτό είναι νομικά επιτρεπτό, γεγονός που εγείρει ζητήματα συμβατότητας με την ελευθερία της έκφρασης. Τα εθνικά δικαστήρια δυσκολεύονται να ισορροπήσουν ανάμεσα στη συμβατική ελευθερία των πλατφορμών και στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών [Kolt22].

Η ψηφιακή ταυτότητα των χρηστών συνδέεται στενά με την πραγματική τους υπόσταση, καθώς ο εικονικός τους κόσμος αποτελεί πλέον ουσιαστικό τμήμα της πραγματικής τους ζωής. Κατά συνέπεια, οι διαδικτυακές δραστηριότητες τους θα πρέπει να αξιολογούνται υπό το ίδιο ηθικό και νομικό πρίσμα με τις δραστηριότητες εκτός διαδικτύου[KG15]. Συνολικά, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν εξελιχθεί σε ισχυρούς ιδιωτικούς ρυθμιστές του δημόσιου λόγου, με επιρροή συχνά μεγαλύτερη από εκείνη των κρατικών φορέων. Η διττή τους φύση, ως ιδιωτικές επιχειρήσεις και ταυτόχρονα βασικοί χώροι δημόσιας επικοινωνίας, καθιστά αναγκαία τη συνεχή νομική και θεωρητική επανεξέταση του ρόλου τους.

Εικόνα 2 : Επιρροή μέσω κοινωνικής δικτύωσης

Κεφάλαιο 3. Τύποι λογοκρισίας στο διαδίκτυο

Η λογοκρισία στο διαδίκτυο εκδηλώνεται μέσω διαφορετικών μορφών ελέγχου της πληροφορίας, οι οποίες διαφέρουν ως προς τον φορέα που τις εφαρμόζει και τους στόχους που επιδιώκει. Οι τρεις βασικοί τύποι λογοκρισίας είναι η κρατική, η ιδιωτική και η αυτολογοκρισία.

3.1 Κρατική λογοκρισία

Η κρατική λογοκρισία αναφέρεται στους μηχανισμούς μέσω των οποίων ένα κράτος επιχειρεί να περιορίσει ή να ελέγξει την πρόσβαση των πολιτών σε πληροφορίες στο διαδίκτυο. Εφαρμόζεται συνήθως με επίκληση πολιτικής σταθερότητας, εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης και μπορεί να στοχεύει πολιτικά ευαίσθητες πληροφορίες, δημοσιογραφικό περιεχόμενο, αντιπολιτευτικές απόψεις ή πολιτισμικές εκφράσεις που θεωρούνται απειλητικές από το εκάστοτε καθεστώς.

Η παγκόσμια πρακτική του ελέγχου των πληροφοριών έχει υποστεί τρεις γενεαλογικές μεταβολές σε σύντομο χρονικό διάστημα [DPR+10]. Οι έλεγχοι πρώτης γενιάς εμποδίζουν τον πληθυσμό να έχει πρόσβαση σε απαγορευμένο περιεχόμενο, είτε μέσω φραγμών πρόσβασης είτε μέσω αποκλεισμού συγκεκριμένων ιστότοπων ή σελίδων. Το «Great Firewall» της Κίνας αποτελεί κλασικό παράδειγμα ελέγχων πληροφοριών πρώτης γενιάς, ενώ η μαύρη λίστα του Roskomnadzor είναι ένα κακώς εφαρμοσμένο παράδειγμα του ίδιου φαινομένου. Η δεύτερη γενιά περιλαμβάνει τη δημιουργία νομικών και τεχνικών πλαισίων που επιτρέπουν στις δημόσιες και ιδιωτικές αρχές να αρνούνται την πρόσβαση σε πληροφορίες κατά περίπτωση. Ο «just-in-time» αποκλεισμός και οι σποραδικές διακοπές λειτουργίας του διαδικτύου που συνδέονται με συγκεκριμένα πολιτικά γεγονότα αποτελούν παραδείγματα αυτής της μεθόδου. Οι έλεγχοι τρίτης γενιάς συνδυάζουν νομικά και τεχνικά μέσα με μια προληπτική στρατηγική δημοσίων σχέσεων (ή προπαγάνδας): «δεν πρόκειται τόσο για την άρνηση πρόσβασης όσο για τον ανταγωνισμό με πιθανές απειλές μέσω αποτελεσματικών εκστρατειών αντιπληροφόρησης που δυσφημούν ή αποθαρρύνουν τον αντίπαλο». [Mar17]

3.2 Ιδιωτική λογοκρισία

Η ιδιωτική λογοκρισία αφορά τον έλεγχο του περιεχομένου από ψηφιακές πλατφόρμες και εταιρείες τεχνολογίας, οι οποίες εφαρμόζουν εσωτερικές πολιτικές, όρους χρήσης και μηχανισμούς επιμέλειας περιεχομένου για την αποτροπή επιβλαβούς, παράνομου ή παραπλανητικού υλικού. Πλατφόρμες όπως

το Facebook, το YouTube και το X (Twitter) έχουν τη δυνατότητα να αφαιρούν περιεχόμενο, να περιορίζουν την προβολή αναρτήσεων ή να απαγορεύουν λογαριασμούς, διαμορφώνοντας έμμεσα τα όρια της ψηφιακής δημόσιας συζήτησης [Gil18].

Ο ρόλος του χρήστη καθίσταται ιδιαίτερα καθοριστικός, καθώς ο ίδιος φέρει την ευθύνη των ορίων αυτοέκθεσής του, της προστασίας της ιδιωτικής του ζωής, καθώς και της χρήσης του δικαιώματος της ελευθερίας λόγου. Παρότι οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν τη δυνατότητα ρύθμισης του επιπέδου προστασίας από τους χρήστες, η δυνατότητα αυτή φαίνεται να ευνοεί κυρίως τα άτομα με υψηλό επίπεδο τεχνολογικής εξοικείωσης. Αντιθέτως, οι τεχνολογικά λιγότερο καταρτισμένοι χρήστες αδυνατούν συχνά να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τα διαθέσιμα εργαλεία προστασίας, γεγονός που οδηγεί σε άνισα επίπεδα διασφάλισης της ιδιωτικότητας.

Παρότι η ρύθμιση αυτή βασίζεται σε ιδιωτικούς κανονισμούς, οι αποφάσεις των πλατφορμών επηρεάζονται συχνά από πολιτικές πιέσεις, εμπορικές προτεραιότητες ή κοινωνικές ευαισθησίες, γεγονός που προκαλεί συζητήσεις σχετικά με τη μεροληψία και τη διαφάνεια των διαδικασιών. Η ισχύς των πλατφορμών να καθορίζουν τι καθίσταται ορατό ή αόρατο δημιουργεί μια ένταση ανάμεσα στην ελευθερία έκφρασης και στη διαχείριση των όρων χρήσης.

3.3 Αυτολογοκρισία

Η αυτολογοκρισία ορίζεται ως η διαδικασία κατά την οποία οι χρήστες αυτοπεριορίζουν οικειοθελώς τις δυνατότητες έκφρασής τους και τις πληροφορίες που μοιράζονται στο διαδίκτυο, εξαιτίας του φόβου για τιμωρία, αντίποινα ή άλλες αρνητικές συνέπειες [Sub11]. Αποτελεί τον απώτερο στόχο κρατικών στρατηγικών που αποσκοπούν στην αποθάρρυνση της δημοσίευσης ανεπιθύμητου περιεχομένου μέσω του εντοπισμού, της επιτήρησης και της δίωξης των δημιουργών του [ZJF17]. Μια ειδική μορφή της είναι η επαγόμενη αυτολογοκρισία (*induced self-censorship*), κατά την οποία τα κράτη υποχρεώνουν παρόχους περιεχομένου και υπηρεσιών διαδικτύου να αυτορυθμίζονται και να τηρούν αυστηρούς κανόνες ελέγχου ως προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία τους [Sub11]. Όπως θα αναλυθεί στο Κεφάλαιο 5, στο πλαίσιο της τυπολογίας μηχανισμών λογοκρισίας της OpenNet Initiative, η επαγόμενη αυτολογοκρισία εντάσσεται στους βασικούς τρόπους με τους οποίους τα κράτη επιδιώκουν τον έμμεσο έλεγχο της διαδικτυακής έκφρασης μέσω θεσμικών και τεχνικών παρεμβάσεων.

Η καταγραφή και η τεκμηρίωση της αυτολογοκρισίας θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολη, καθώς, σε αντίθεση με τις τεχνικές μεθόδους λογοκρισίας όπως το φιλτράρισμα IP, βασίζεται στην αποφυγή παραγωγής περιεχομένου και ψηφιακής κίνησης. Όταν ένας χρήστης επιλέγει να μη δημοσιεύσει κάτι που θα μπορούσε να ενεργοποιήσει μηχανισμούς λογοκρισίας, η ύπαρξη του περιορισμού καθίσταται τεχνικά μη ανιχνεύσιμη ([AP15]. Παράλληλα, οι μέθοδοι παθητικής ανίχνευσης, οι οποίες στηρίζονται στην ανάλυση της δραστηριότητας των χρηστών, αποδεικνύονται αναποτελεσματικές, καθώς είναι σχεδόν αδύνατο να εκτιμηθεί αντικειμενικά η έκταση ενός φαινομένου που εκδηλώνεται ως «σιωπή» [AP15]. Η αυτολογοκρισία συνιστά επίσης μια εσωτερική και συχνά ασυνείδητη απόφαση, που απορρέει από την επιτήρηση και τις νομικές ή εξωδικαστικές απειλές, γεγονός που την καθιστά μία από τις πιο λεπτές και δυσδιάκριτες μορφές καταστολής [Sub11]. Επιπλέον, είναι εξαιρετικά δύσκολο για τους ερευνητές να διακρίνουν αν μια μεταβολή στη θεματολογία των χρηστών, όπως η απομάκρυνση από πολιτικά ευαίσθητα ζητήματα προς ουδέτερα θέματα, οφείλεται σε «ψυχραντική επίδραση» (chilling effect) της κρατικής πολιτικής ή σε απλή αλλαγή προσωπικών ενδιαφερόντων [AP15].

Η αυτολογοκρισία αφορά, ευρύτερα, την εθελούσια ή ημι-εκούσια αποφυγή έκφρασης από τους ίδιους τους χρήστες, όταν αυτοί φοβούνται πιθανές συνέπειες. Στο διαδίκτυο, μπορεί να ενεργοποιηθεί από ανησυχίες για νομικές κυρώσεις, απώλεια πρόσβασης σε πλατφόρμες, επαγγελματικές επιπτώσεις ή κοινωνική αποδοκιμασία [Nor21]. Παρότι ενδέχεται να πηγάζει από κρατικές ή εταιρικές πολιτικές, συχνά συνδέεται με την υποκειμενική αντίληψη του χρήστη ότι μια ανάρτηση μπορεί να προκαλέσει αρνητικές αντιδράσεις, στοχοποίηση ή στιγματισμό. Ως αποτέλεσμα, πολλά άτομα αποφεύγουν την έκφραση πολιτικών ή κοινωνικών απόψεων που θεωρούν αμφιλεγόμενες, περιορίζοντας έτσι την πολυφωνία και την ελεύθερη κυκλοφορία ιδεών στον ψηφιακό δημόσιο χώρο.

Στο ίδιο θεωρητικό πλαίσιο εντάσσεται και η εμφάνιση των sensitivity readers στον χώρο των εκδόσεων, ένα σύγχρονο φαινόμενο διαχείρισης του δημόσιου λόγου που συνδέεται με την αυξανόμενη κοινωνική απαίτηση για συμπεριληπτικότητα και την αποφυγή στερεοτυπικών ή προσβλητικών αναπαραστάσεων. Η πρακτική αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης πολιτισμικής μετατόπισης που στοχεύει στην προστασία μειονοτικών ομάδων από γλωσσικές ή συμβολικές προσβολές [Gol21]. Ωστόσο, η προληπτική παρέμβαση στη λογοτεχνική και καλλιτεχνική παραγωγή εγείρει κρίσιμα ζητήματα σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης, την καλλιτεχνική αυτονομία και την πιθανή εμφάνιση νέων μορφών λογοκρισίας.

Σύμφωνα με τον Mill [Mil03, Les99], η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την παραγωγή γνώσης και τον δημοκρατικό διάλογο, ενώ κάθε άμεσος ή έμμεσος περιορισμός της ενδέχεται να αναστείλει την κοινωνική πρόοδο. Υπό αυτό το πρίσμα, η λειτουργία των sensitivity readers μπορεί να ιδωθεί ως

μορφή «ήπιας λογοκρισίας» (soft censorship), η οποία δεν επιβάλλεται θεσμικά, αλλά αναδύεται μέσα από εκδοτικές πρακτικές, κοινωνικές πιέσεις και εμπορικά κίνητρα [Bun20]. Η μεγαλύτερη απειλή, σε αυτή την περίπτωση, δεν είναι η εξωτερική επιβολή περιορισμών, αλλά η εσωτερικεύσή τους από τον ίδιο τον δημιουργό, δηλαδή η αυτολογοκρισία, την οποία ο Foucault [Fou77] περιγράφει ως προϊόν καθεστώτων λόγου που καθορίζουν τα όρια του επιτρεπτού και του ανείπωτου.

Ως μη ορατός και συχνά μη συνειδητός μηχανισμός ελέγχου, η αυτολογοκρισία μπορεί να έχει πιο περιοριστικές συνέπειες από την κλασική λογοκρισία, καθώς επηρεάζει τη δημιουργική διαδικασία πριν ακόμη το έργο εκτεθεί στο κοινό [PW20]. Κατά συνέπεια, το ζητούμενο δεν είναι η απόρριψη της συμπερληπτικότητας, αλλά η διαμόρφωση ενός ισορροπημένου πλαισίου που να προάγει τον σεβασμό χωρίς να υπονομεύει την ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης, ένα ζήτημα κομβικής σημασίας για τη λειτουργία της δημοκρατικής δημόσιας σφαίρας [Hab89].

Εικόνα 3 : Αυτολογοκρισία

Κεφάλαιο 4. Λόγοι λογοκρισίας

4.1 Πολιτικοί λόγοι

Η πολιτική λογοκρισία είναι ένας από τους πιο συνηθισμένους λόγους για τον οποίο η λογοκρισία εφαρμόζεται στο διαδίκτυο. Κυβερνήσεις ή πολιτικά καθεστώτα συχνά προσπαθούν να περιορίσουν την πρόσβαση σε πληροφορίες που θεωρούν ότι απειλούν την εξουσία τους ή την εθνική ασφάλεια. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την απαγόρευση ειδήσεων ή ιστοσελίδων που ασκούν κριτική στην κυβέρνηση, την πολιτική αντιπολίτευση, ή την πολιτική κατάσταση σε μια χώρα. Επίσης, πολιτικοί λόγοι μπορεί να οδηγήσουν στη φήμωση της ελεύθερης έκφρασης ή σε προσπάθειες αποφυγής διαρροής πληροφοριών που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εικόνα των κυβερνητικών παραγόντων ή να αποκαλύψουν σκάνδαλα. Εφαρμόζεται συχνά σε αυταρχικά καθεστώτα, αλλά και σε δημοκρατικές χώρες όπου η πολιτική σταθερότητα μπορεί να υπερτερεί της ελευθερίας του λόγου.

4.2 Θρησκευτικοί λόγοι

Η θρησκευτική λογοκρισία αναφέρεται στους περιορισμούς που επιβάλλονται στο διαδίκτυο για να προστατευτούν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις ή τα θρησκευτικά σύμβολα από υβριστικά, προσβλητικά ή ασεβή περιεχόμενα. Σε πολλές χώρες, η θρησκευτική λογοκρισία χρησιμοποιείται για να περιορίσει την ελεύθερη διακίνηση υλικού που θεωρείται προσβλητικό για τις θρησκευτικές κοινότητες ή τα θρησκευτικά δόγματα, όπως οι προσβολές προς το Θεό, τους θρησκευτικούς ηγέτες ή τις ιερές γραφές. Η πρακτική αυτή είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε κράτη όπου η θρησκεία διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στο κοινωνικό και νομικό πλαίσιο [PRC19]. Εντούτοις, η εφαρμογή της μπορεί να προσκρούσει στην προστασία θεμελιωδών ελευθεριών, ιδίως της ελευθερίας της έκφρασης και της ακαδημαϊκής ελευθερίας.

Ο Σπινόζα [Sri07] αναφέρει, στον Πρόλογο της Θεολογικοπολιτικής Πραγματείας: «Όσο για τις συγκρούσεις που υποδαυλίζονται με θρησκευτικό πρόσχημα, αυτές γεννιούνται απλώς από το γεγονός ότι οι νόμοι παρεμβαίνουν σε ζητήματα θεωρίας και οι γνώμες αντιμετωπίζονται και καταδικάζονται σαν εγκλήματα. Οι υπερασπιστές και οι οπαδοί τους θυσιάζονται όχι χάριν της δημόσιας σωτηρίας, αλλά μόνο εξαιτίας του μίσους και της βαναυσότητας των αντιπάλων τους. Αν το δίκαιο του κράτους προέβλεπε ότι μόνο οι πράξεις μπορούν να διώκονται, ενώ τα λόγια δεν τιμωρούνται, τέτοιες συγκρούσεις δεν θα μπορούσαν να καλύπτονται με επίφαση δικαίου και οι διαφωνίες δεν θα μετατρέπονταν σε συγκρούσεις».

Εικόνα 4 : Ρητορική μίσους

4.3 Κοινωνικοί και πολιτισμικοί λόγοι

Η λογοκρισία για κοινωνικούς και πολιτισμικούς λόγους στοχεύει στην προστασία των κοινωνικών αξιών, των πολιτιστικών παραδόσεων και των ηθικών προτύπων. Σε πολλές χώρες, η λογοκρισία εφαρμόζεται για να αποτρέψει τη διάδοση περιεχομένου που θεωρείται ανάρμοστο ή επιβλαβές για τις κοινωνικές και πολιτιστικές νόρμες. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την απαγόρευση πορνογραφίας, βίας, ρατσιστικών ή διακρίσεων απόψεων, καθώς και περιεχομένου που προάγει την εξάρτηση από ναρκωτικά ή το έγκλημα. Οι κυβερνήσεις και οι ιδιωτικές πλατφόρμες προσπαθούν να διατηρήσουν τις κοινωνικές αξίες και την ηθική τάξη, αλλά συχνά αυτή η λογοκρισία προκαλεί διαμάχες, καθώς συναντά αντίσταση από εκείνους που θεωρούν ότι παραβιάζονται οι προσωπικές ελευθερίες ή το δικαίωμα στην έκφραση.

4.4 Προστασία ανηλίκων

Η διασφάλιση της ψυχοκοινωνικής ακεραιότητας των ανηλίκων έναντι επιβλαβών ψηφιακών ερεθισμάτων συνιστά θεμελιώδη αιτιολογία για την επιβολή ρυθμιστικών περιορισμών στον κυβερνοχώρο. Κρατικοί φορείς και οργανώσεις προστασίας της παιδικής ηλικίας θεσπίζουν προληπτικά μέτρα, στοχεύοντας στον αποκλεισμό της έκθεσης των νέων σε υλικό που προάγει τη βία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση ή άλλες αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές, όπως η χρήση ουσιών. Η στρατηγική αυτή υλοποιείται μέσω τεχνικών εργαλείων, όπως τα συστήματα φιλτραρίσματος, αλλά και μέσω ενός αυστηρού νομοθετικού πλαισίου που μετακυλίζει την ευθύνη ελέγχου στις ψηφιακές πλατφόρμες.

Ωστόσο, η εφαρμογή τέτοιων περιορισμών αναδεικνύει μια δυσεπίλυτη ηθική και νομική ένταση: την εξισορρόπηση της κρατικής μέριμνας με τα ατομικά δικαιώματα. Συχνά, η υιοθέτηση καθολικών απαγορεύσεων εγείρει ζητήματα υπερβολικής λογοκρισίας, η οποία ενδέχεται να υπονομεύει την ελευθερία της έκφρασης και να περιορίζει αδικαιολόγητα το δικαίωμα των ενηλίκων στην απρόσκοπτη πρόσβαση στην πληροφορία [LT17].

Κεφάλαιο 5. Μηχανισμοί λογοκρισίας

Η ανάλυση των λόγων λογοκρισίας που προηγήθηκε ανέδειξε τα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά κίνητρα που ωθούν τα κράτη στον έλεγχο της διαδικτυακής πληροφορίας. Οι λόγοι αυτοί, ωστόσο, αποκτούν πρακτική υπόσταση μόνο μέσω συγκεκριμένων μηχανισμών εφαρμογής, οι οποίοι παρεμβαίνουν άμεσα στη δομή και τη λειτουργία του διαδικτύου.

Οι μηχανισμοί λογοκρισίας στο διαδίκτυο αποτελούν ένα σύνθετο πλέγμα τεχνικών, νομικών και εξωδικαστικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται από τα κράτη για τη ρύθμιση του περιεχομένου που διακινείται online [ZJF+17]. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι μέθοδοι αυτές διακρίνονται σε κεντρικές, όταν εφαρμόζονται απευθείας σε κρατικές ή εθνικές υποδομές δικτύου, και σε αποκεντρωμένες, όταν οι ιδιωτικοί πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου και οι πλατφόρμες περιεχομένου υποχρεώνονται νομικά να εφαρμόζουν πολιτικές φιλτραρίσματος και ελέγχου.

Σε λειτουργικό επίπεδο, οι στρατηγικές αυτές υλοποιούνται μέσω συγκεκριμένων μηχανισμών εφαρμογής. Σύμφωνα με την OpenNet Initiative (ONI), οι κρατικές πρακτικές λογοκρισίας στο διαδίκτυο μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις βασικές κατηγορίες μηχανισμών, οι οποίες αποτυπώνουν τους κυριότερους τρόπους με τους οποίους τα κράτη παρεμβαίνουν στη διάδοση και την πρόσβαση στην ψηφιακή πληροφορία. Η πρώτη κατηγορία αφορά τον τεχνικό αποκλεισμό (technical blocking) και περιλαμβάνει παρεμβάσεις στην υποδομή του δικτύου, όπως ο αποκλεισμός διευθύνσεων IP, η παραποίηση του Συστήματος Ονομάτων Τομέα (DNS), το φιλτράρισμα διευθύνσεων URL μέσω διακομιστών μεσολάβησης, καθώς και το φιλτράρισμα λέξεων-κλειδιών και ο δυναμικός αποκλεισμός περιεχομένου μέσω εξειδικευμένου λογισμικού. Η δεύτερη κατηγορία είναι η αφαίρεση αποτελεσμάτων αναζήτησης (search result removal), κατά την οποία μηχανές αναζήτησης περιορίζουν την ορατότητα συγκεκριμένου περιεχομένου, χωρίς να το καθιστούν απαραίτητα μη προσβάσιμο, επηρεάζοντας έτσι έμμεσα την πρόσβαση στην πληροφορία. Η τρίτη κατηγορία αφορά την αφαίρεση περιεχομένου (take down), η οποία υλοποιείται μέσω δικαστικών ή διοικητικών εντολών προς παρόχους περιεχομένου για την απόσυρση υλικού, ιστοσελίδων ή ακόμη και ολόκληρων ιστοτόπων, συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων κατάσχεσης ονομάτων τομέα. Τέλος, η τέταρτη κατηγορία αφορά την επαγόμενη αυτολογοκρισία (induced self-censorship), μέσω της οποίας τα κράτη μεταφέρουν την ευθύνη του ελέγχου της πληροφορίας στους ενδιάμεσους φορείς και, τελικά, στους ίδιους τους χρήστες, επιβάλλοντας καθεστώτα αυτορρύθμισης και αυστηρού ελέγχου ως προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία τους (Subramanian, 2011). Η τυπολογία αυτή λειτουργεί ως εννοιολογικό πλαίσιο για την ανάλυση των επιμέρους μηχανισμών λογοκρισίας που εξετάζονται στις επόμενες ενότητες του παρόντος κεφαλαίου.

5.1 Τεχνολογίες παρακολούθησης

Οι τεχνολογίες παρακολούθησης αποτελούν έναν από τους πλέον καθοριστικούς σύγχρονους μηχανισμούς λογοκρισίας, καθώς επιτρέπουν την επιτήρηση της διαδικτυακής δραστηριότητας πολιτών μέσω συστημάτων όπως το deep packet inspection (DPI). Με τέτοιες τεχνικές είναι δυνατή η ανάλυση της κίνησης δεδομένων σε πραγματικό χρόνο και ο εντοπισμός περιεχομένου που η εκάστοτε αρχή θεωρεί ανεπιθύμητο (Winter & Lindskog, 2012). Στην Ελλάδα, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει επισημάνει ότι η αδιαφανής χρήση τεχνολογιών παρακολούθησης μπορεί να παραβιάσει τα άρθρα 9Α και 19 του Συντάγματος, τα οποία προστατεύουν το απόρρητο των επικοινωνιών (ΑΠΔΠΧ, 2021). Επιπλέον, ο νόμος 4624/2019 που ενσωμάτωσε τον GDPR στο ελληνικό δίκαιο θέτει αυστηρούς περιορισμούς στη μαζική παρακολούθηση χωρίς τεκμηριωμένο έννομο συμφέρον. Έτσι, οι τεχνολογίες παρακολούθησης μπορούν να λειτουργήσουν ως θεσμικός ή άτυπος μηχανισμός λογοκρισίας, επηρεάζοντας άμεσα την ελευθερία έκφρασης και την ιδιωτικότητα των χρηστών.

Σε τεχνικό επίπεδο, η βαθιά επιθεώρηση πακέτων (DPI) επιτρέπει στους λογοκριτές να αναλύουν το ωφέλιμο φορτίο (payload) των πακέτων IP και να φιλτράρουν την κίνηση βάσει λέξεων-κλειδιών στο περιεχόμενο της επικοινωνίας. Πέρα από τις παρεμβάσεις στο επίπεδο του δικτύου, καταγράφεται αυξανόμενη χρήση στοχευμένων εργαλείων παρακολούθησης, όπως κακόβουλο λογισμικό (spyware/malware) για την παρακολούθηση πολιτικών αντιφρονούντων, ακτιβιστών και δημοσιογράφων, καθώς αυτά τα εργαλεία μπορούν να εγκαθίστανται κρυφά σε κινητά τηλέφωνα ή υπολογιστές και να επιτρέπουν την πλήρη καταγραφή των δραστηριοτήτων του στόχου. Παράλληλα, προηγμένες μέθοδοι protocol fingerprinting αναγνωρίζουν συγκεκριμένα πρωτόκολλα ή εφαρμογές (π.χ. Tor, Signal) βάσει προτύπων κίνησης, επιτρέποντας το μπλοκάρισμα ή την παρεμπόδιση επικοινωνιών ακόμη και όταν αυτές είναι κρυπτογραφημένες. Η παρακολούθηση επεκτείνεται και στα μεταδεδομένα, μέσω της καταγραφής επισκέψεων σε ιστοσελίδες και της ανάλυσης συμμετοχής σε θρησκευτικές ή πολιτικές συζητήσεις, συχνά σε συνθήκες όπου απαιτείται υποχρεωτική εγγραφή των χρηστών με την πραγματική τους ταυτότητα.

Στην πράξη, η ενεργοποίηση των μηχανισμών παρακολούθησης δεν εκδηλώνεται πάντοτε με σαφή ή άμεσα αναγνωρίσιμα σημάδια για τον τελικό χρήστη. Η παρεμβολή μπορεί να εμφανιστεί ως αιφνίδια διακοπή της σύνδεσης, αδυναμία φόρτωσης ιστοσελίδων, καθυστερήσεις ή γενικά μηνύματα σφάλματος στους φυλλομετρητές, χωρίς ρητή ένδειξη κρατικής παρέμβασης. Αν και η εκτεταμένη χρήση κρυπτογράφησης μέσω HTTPS ή εικονικών ιδιωτικών δικτύων (VPN) περιορίζει την ορατότητα του περιεχομένου, δεν αποκλείει πλήρως την ανάλυση της κίνησης μέσω μεταδεδομένων και προτύπων επικοινωνίας, ιδίως όταν εφαρμόζονται τεχνικές όπως το protocol fingerprinting.

5.2 Φίλτρα περιεχομένου

Τα φίλτρα περιεχομένου χρησιμοποιούνται τόσο από κρατικούς όσο και από ιδιωτικούς φορείς για τον περιορισμό πρόσβασης σε διαδικτυακό υλικό. Σε τεχνικό επίπεδο, μπορεί να εφαρμοστούν σε επίπεδο DNS, IP ή URL, αποκλείοντας μια ιστοσελίδα πριν ο χρήστης δημιουργήσει σύνδεση. Στην Ελλάδα, η χρήση φίλτρων συχνά υλοποιείται σε συνεργασία με την ΕΕΤΤ και το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου, κυρίως για την αποτροπή πρόσβασης σε ιστοσελίδες παιδικής κακοποίησης, παράνομου τζόγου ή επικίνδυνου περιεχομένου. Ωστόσο, η European Commission έχει προειδοποιήσει από το 2021, ότι η υπερβολική εφαρμογή φίλτρων μπορεί να οδηγήσει σε «overblocking» νόμιμων πληροφοριών, γεγονός που θίγει τα άρθρα 10 ΕΣΔΑ και 14 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Επομένως, τα φίλτρα περιεχομένου αποτελούν μηχανισμό που, παρότι στοχεύει στην προστασία των χρηστών, μπορεί στην πράξη να λειτουργήσει ως μορφή έμμεσης λογοκρισίας.

Ως βασική τεχνική καταγράφεται το φιλτράρισμα λέξεων-κλειδιών (keyword filtering), όπου συσκευές επιτήρησης σαρώνουν την κίνηση για συγκεκριμένους απαγορευμένους όρους [AP15]. Για παράδειγμα, στην Κίνα έχουν χρησιμοποιηθεί φίλτρα για τον αποκλεισμό όρων όπως «δημοκρατία» ή «ελευθερία» σε πλατφόρμες ιστολογίων [Sub11]. Παράλληλα, πολλές χώρες χρησιμοποιούν εξειδικευμένα εμπορικά πακέτα λογισμικού για φιλτράρισμα, όπως το SmartFilter (McAfee) ή το Fortiguard (Fortinet) [Sub11]. Επιπλέον, η τεχνική HTTP proxy filtering αξιοποιεί διαφανείς διαμεσολαβητές (proxies) που παρεμβάλλονται στη διαδρομή της επικοινωνίας και επιτρέπουν τη διέλευση μόνο του περιεχομένου που δεν παραβιάζει τους κανόνες μιας προκαθορισμένης «μαύρης λίστας» [AP15].

Παράλληλα, η αποτελεσματικότητα των φίλτρων περιεχομένου αμφισβητείται από τη δυνατότητα των χρηστών να τα παρακάμπτουν μέσω εναλλακτικών τεχνικών, όπως η χρήση εναλλακτικών διακομιστών DNS, υπηρεσιών proxy ή εικονικών ιδιωτικών δικτύων (VPN). Η δυναμική αυτή οδηγεί συχνά τις αρχές και τους παρόχους σε πιο σύνθετες μορφές φιλτραρίσματος, οι οποίες συνδυάζουν στατικά φίλτρα με μηχανισμούς παρακολούθησης της συμπεριφοράς της κίνησης, αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο υπερβολικής ή αδιαφανούς λογοκρισίας. [Γκο20]

5.3 Εργαλεία γονικού ελέγχου

Τα εργαλεία γονικού ελέγχου (Parental control tools) αποσκοπούν στην προστασία των ανηλίκων από επιβλαβές περιεχόμενο μέσω τεχνικών περιορισμών. Ωστόσο, το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου υπογραμμίζει ότι η αποτελεσματικότητά τους προϋποθέτει τον διάλογο και την εποπτεία. Στη διεθνή βιβλιογραφία, η γονική στάση διακρίνεται στην Περιοριστική Διαμεσολάβηση (Restrictive Mediation), που βασίζεται σε απαγορεύσεις, και στην Ενδυναμωτική Διαμεσολάβηση (Enabling Mediation), η οποία προάγει την κοινή χρήση του διαδικτύου και την ενεργό υποστήριξη [LMS, 2018]. Η ενδυναμωτική

προσέγγιση δεν εστιάζει στην απαγόρευση, αλλά στην καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων που καθιστούν το παιδί ψηφιακά εγγράμματο [MPG18]. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει στον ανήλικο να εσωτερικεύσει την προστασία ως κριτική ικανότητα και ανθεκτικότητα, αντί να εξαρτάται από εξωτερικούς αλγόριθμους.

Αντίθετα, η εφαρμογή αυστηρού ελέγχου χωρίς συναίνεση περιορίζει την ψηφιακή αυτονομία του παιδιού και την πρόσβασή του σε χρήσιμη πληροφόρηση [MPG18], ενώ οι ενδυναμωτικές πρακτικές αποδεδειγμένα ενισχύουν την ψηφιακή του ικανότητα [HG12]. Στην Ελλάδα, ο γονικός έλεγχος πρέπει να εναρμονίζεται με τα άρθρα 5Α και 16 του Συντάγματος, διασφαλίζοντας τα δικαιώματα στην πληροφόρηση και την παιδεία. Συνεπώς, η τεχνική προστασία οφείλει να λειτουργεί ως υποστηρικτικό μέσο και όχι ως αδικαιολόγητη μορφή λογοκρισίας που παρακωλύει την ανάπτυξη του παιδιού.

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη το 2025 από το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ), σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 2.500 μαθητών και μαθητριών ηλικίας 10 έως 18 ετών από τις πόλεις Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο και Λάρισα, και επικεντρώνεται στην πρόσβαση των ανηλίκων σε πολύ μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες (VLOPs), όπως το TikTok, Instagram, YouTube και Facebook παρατηρήθηκε ότι παρότι στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση σύμφωνα με τους μαθητές που ερωτήθηκαν το 50% των γονέων χρησιμοποιεί εργαλεία γονικού ελέγχου, στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση η απουσία εποπτείας είναι εμφανής: οι μαθητές/τριες δηλώνουν ότι το 71% των γονέων δεν χρησιμοποιεί κανένα εργαλείο.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 26,2% των μαθητών Γυμνασίου/Λυκείου δήλωσε πως δημιούργησε λογαριασμό χωρίς τη γνώση ή συγκατάθεση των γονιών του, αναδεικνύοντας την ανάγκη για ενίσχυση μηχανισμών γονικής συναίνεσης, ειδικά για χρήστες κάτω των 13 ετών, όπως προβλέπει το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Εικόνα 5 : Εργαλεία γονικού ελέγχου

Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι η χρήση κοινωνικών δικτύων από ανηλίκους είναι καθολική και ξεκινά ήδη πριν την ηλικία των 13 ετών, παραβιάζοντας τις ηλικιακές

προϋποθέσεις πρόσβασης που έχουν ορίσει οι πολύ μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες (VLOPs).

Συγκεκριμένα, το 41% των μαθητών Δημοτικού και το 51% των μαθητών Γυμνασίου/Λυκείου δήλωσαν ότι ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα μεταξύ 10 και 12 ετών, ενώ από τους μαθητές που χρησιμοποιούν κοινωνικά δίκτυα το 66% στο Δημοτικό και το 74% στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση παραδέχονται ότι δήλωσαν ψευδή ηλικία κατά την εγγραφή τους, παρακάμπτοντας με ευκολία τους μηχανισμούς ελέγχου ηλικίας (age gates).

Εικόνα 6 : Ανήλικοι και ψευδής δήλωση ηλικίας στα κοινωνικά δίκτυα

5.4 Απαγόρευση ιστοσελίδων

Η απαγόρευση ιστοσελίδων είναι ίσως ο πιο άμεσος και ορατός μηχανισμός λογοκρισίας, καθώς πρόκειται για πλήρη τεχνικό αποκλεισμό πρόσβασης σε έναν ιστότοπο. Μία βασική κατηγορία τεχνικών αποκλεισμού είναι η παραποίηση του DNS (DNS tampering). Στην περίπτωση του DNS hijacking, ο διακομιστής DNS επιστρέφει λανθασμένη διεύθυνση IP, όπως το μήνυμα «NXDOMAIN» (no such domain) ή μια ανακατευθύνση σε σελίδα αποκλεισμού, όταν ο χρήστης επιχειρεί να επισκεφθεί έναν απαγορευμένο ιστότοπο [AP15]. Στην περίπτωση του DNS injection, γίνεται έγχυση πλαστών πακέτων απάντησης στην επικοινωνία, ώστε ο υπολογιστής του χρήστη να λάβει τη λάθος διεύθυνση IP πριν από την έγκυρη απάντηση [AP15].

Μια άλλη ευρέως χρησιμοποιούμενη μέθοδος είναι το IP blocking, δηλαδή το μπλοκάρισμα συγκεκριμένων διευθύνσεων IP. Αν και αποτελεσματική, η πρακτική αυτή οδηγεί συχνά σε υπερ-λογοκρισία (overblocking) [MG23], καθώς μπορεί να αποκλειστούν πολλοί νόμιμοι ιστότοποι που μοιράζονται την ίδια IP [AP15]. Επιπλέον, λόγω της αυξανόμενης χρήσης της κρυπτογράφησης HTTPS, οι κυβερνήσεις δεν μπορούν πλέον να μπλοκάρουν επιλεκτικά μεμονωμένες σελίδες και καταφεύγουν στον αποκλεισμό ολόκληρων πλατφορμών (all-or-nothing), όπως η Wikipedia, το Twitter ή το Facebook [ZJF+17]. Σε συναφές επίπεδο, μεγάλες πλατφόρμες εφαρμόζουν γεωγραφικό φιλτράρισμα (geolocational filtering),

αποκλείοντας την πρόσβαση σε συγκεκριμένο περιεχόμενο μόνο για χρήστες που προέρχονται από συγκεκριμένες χώρες, μετά από αίτημα κυβερνήσεων [ZJF+17].

Πέρα από τον πλήρη αποκλεισμό, ορισμένα κράτη εφαρμόζουν τεχνικές έμμεσης παρεμπόδισης της πρόσβασης, όπως η επιβράδυνση της κίνησης (traffic shaping) ή η επιλεκτική απόρριψη πακέτων (packet dropping). Οι πρακτικές αυτές δεν καθιστούν έναν ιστότοπο τυπικά μη προσβάσιμο, αλλά υποβαθμίζουν σε τέτοιο βαθμό την ποιότητα της σύνδεσης ώστε η χρήση του να καθίσταται πρακτικά αδύνατη, χωρίς να εμφανίζεται ρητή ένδειξη αποκλεισμού.

Η πιο ακραία μορφή είναι η διακοπή διαδικτύου (internet shutdowns), όπου κόβονται όλες οι διεθνείς συνδέσεις σε περιόδους πολιτικής αναταραχής, όπως έχει καταγραφεί σε περιπτώσεις όπως η Αίγυπτος το 2011 και η Μιανμάρ το 2007 [ZJF+17]. Στην ελληνική έννομη τάξη, η απαγόρευση πρόσβασης σε ιστοσελίδες εφαρμόζεται κυρίως μέσω της Επιτροπής για τη Διαδικτυακή Προσβολή Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΕΔΠΠΙ), η οποία διατάσσει το site-blocking για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας [ΟΠΙ24]. Παρότι η διαδικασία εδράζεται σε νομικό πλαίσιο, έχει επικριθεί για φαινόμενα παράπλευρης λογοκρισίας (collateral censorship), καθώς ο οριζόντιος αποκλεισμός μπορεί να επηρεάσει ιστοτόπους με νόμιμο περιεχόμενο. Σε διεθνές επίπεδο, δεδομένα του Ανοικτού Παρατηρητηρίου Παρεμβολών Δικτύου (OONI) καταδεικνύουν ότι το site-blocking έχει χρησιμοποιηθεί και για πολιτικούς σκοπούς, όπως ο αποκλεισμός μέσων ενημέρωσης σε περιόδους κοινωνικής αναταραχής και κατά τη διάρκεια εκλογικών διαδικασιών, όπως αντίστοιχα συνέβη στο συνταγματικό δημοψήφισμα της Κούβας το 2019 [OONI19].

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) κρίνει ότι τέτοιοι περιορισμοί προβλέπονται από τον νόμο και εφαρμόζονται με τεχνικά στοχευμένο τρόπο, ώστε να αποφεύγεται η υπέρμετρη επέμβαση στην ελευθερία της έκφρασης. Επιπλέον, η έρευνα δείχνει ότι ο αυστηρός τεχνικός έλεγχος, όταν εφαρμόζεται χωρίς επαρκή αιτιολόγηση, μπορεί να περιορίσει την ψηφιακή αυτονομία και την πρόσβαση σε χρήσιμες πηγές πληροφόρησης [MPG18]. Συνεπώς, η απαγόρευση ιστοσελίδων συνιστά έναν νόμιμο αλλά ιδιαίτερα ευαίσθητο μηχανισμό, ο οποίος ενέχει κινδύνους δυσανάλογης λογοκρισίας εάν δεν συνοδεύεται από αυστηρές εγγυήσεις αναλογικότητας [LW17].

Κεφάλαιο 6. Επιπτώσεις της λογοκρισίας

6.1 Στην ελευθερία της έκφρασης και την ελευθεροτυπία

Η επιβολή πρακτικών λογοκρισίας επιφέρει καίριο πλήγμα στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθεροτυπίας. Η συστηματική παρέμβαση κρατικών δρώντων ή ιδιωτικών ψηφιακών πλατφορμών στον έλεγχο και τον περιορισμό της διακίνησης πληροφοριών στο διαδίκτυο καλλιεργεί ένα «κλίμα ψυχρού εκφοβισμού» (chilling effect), το οποίο οδηγεί αναπόφευκτα στην αυτολογοκρισία [Sch78]. Υπό τον φόβο πιθανών κυρώσεων ή ψηφιακού οστρακισμού, οι χρήστες αποτρέπονται από τη διατύπωση κριτικών απόψεων ή τη δημοσίευση περιεχομένου που χαρακτηρίζεται ως αμφιλεγόμενο, αλλοιώνοντας έτσι τον δημόσιο διάλογο [Sun18].

Παράλληλα, η ελευθερία του τύπου υπονομεύεται δραστικά όταν τα μέσα ενημέρωσης αδυνατούν να προβάλουν ανεξάρτητες ή αντισυστημικές οπτικές, γεγονός που καταλήγει στη διαμόρφωση μιας μονοδιάστατης πραγματικότητας, ελεγχόμενης από κρατικά ή εταιρικά συμφέροντα [Zub19]. Η συρρίκνωση του πλουραλισμού και η παρεμπόδιση της απρόσκοπτης ανταλλαγής ιδεών επιφέρουν τη σταδιακή αποδυνάμωση των δημοκρατικών θεσμών. Καθώς η ύπαρξη μιας ενημερωμένης και ενεργούς κοινωνίας των πολιτών προϋποθέτει την απρόσκοπτη πρόσβαση στην πληροφορία, η λογοκρισία αναδεικνύεται σε τροχοπέδη για την κοινωνική και πολιτική εξέλιξη [Hab06].

6.2 Στην κοινωνία, την οικονομία και τις πολιτικές αντιπαραθέσεις

Η λογοκρισία λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας που επηρεάζει οριζόντια το κοινωνικό σύνολο, την οικονομική δραστηριότητα και τη δημοκρατική διαδικασία. Σε κοινωνικό επίπεδο, ο περιορισμός της ελευθερίας του λόγου υπονομεύει τη δυνατότητα των ατόμων να αμφισβητούν τα κυρίαρχα κοινωνικά στερεότυπα, γεγονός που οδηγεί σε κοινωνική αποξένωση και διάβρωση της συλλογικής εμπιστοσύνης [Cas09]. Η αδυναμία έκφρασης ανησυχιών μετατρέπει τον δημόσιο χώρο σε ένα αποστειρωμένο περιβάλλον, όπου η απουσία διαλόγου ευνοεί την κοινωνική στασιμότητα.

Στο οικονομικό πεδίο, η λογοκρισία και ο έλεγχος της πληροφορίας λειτουργούν ως τροχοπέδη για την οικονομία της γνώσης. Δεδομένου ότι η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα βασίζονται στην απρόσκοπτη ανταλλαγή ιδεών, η επιβολή περιορισμών περιορίζει τη δημιουργική σκέψη και καθυστερεί την τεχνολογική πρόοδο [Flor02]. Οι επιχειρήσεις που λειτουργούν σε περιβάλλοντα με αυστηρό ψηφιακό έλεγχο αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη ανταγωνιστικών προϊόντων, καθώς η ελεύθερη ροή δεδομένων αποτελεί πλέον τον πρωταρχικό πόρο της σύγχρονης αγοράς.

Τέλος, στο πολιτικό επίπεδο, η λογοκρισία προκαλεί δομικές ανισότητες στην εκπροσώπηση των ιδεών. Μέσω της καταστολής των αντιπολιτευτικών φωνών,

παρακωλύεται η συμμετοχική δημοκρατία και περιορίζεται η ικανότητα των πολιτών να συνδιαμορφώνουν τη δημόσια πολιτική [Dah89]. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός ελεγχόμενου πολιτικού αφηγήματος που στερείται πολυφωνίας, καθιστώντας τον ψηφιακό δημόσιο χώρο εργαλείο επιβολής αντί για πεδίο διαβούλευσης.

6.3 Στην πληροφόρηση και την εκπαίδευση

Η λογοκρισία επιφέρει δομικές αλλοιώσεις στο οικοσύστημα της γνώσης, παρεμποδίζοντας την ελεύθερη ροή και την πολυφωνία των πληροφοριακών πόρων. Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, ο περιορισμός της πρόσβασης σε ένα ευρύ φάσμα πηγών υπονομεύει την καλλιέργεια της πληροφοριακής παιδείας (information literacy) και της κριτικής σκέψης. Όταν οι εκπαιδευόμενοι, μαθητές, φοιτητές και ενήλικες, εκτίθενται σε αποσπασματικά ή μεροληπτικά δεδομένα, αδυνατούν να συνθέσουν μια σφαιρική αντίληψη της πραγματικότητας, γεγονός που περιορίζει τη γνωστική τους ανάπτυξη [UNI05].

Επιπλέον, η παρέμβαση στο περιεχόμενο της μάθησης περιορίζει την ακαδημαϊκή ελευθερία, καθώς διδάσκοντες και ερευνητές εμποδίζονται από την απρόσκοπτη διερεύνηση νέων επιστημονικών δεδομένων. Η έλλειψη πρόσβασης σε εναλλακτικές οπτικές γωνίες και σε πρωτογενείς πηγές πληροφοριών οδηγεί σε έναν πνευματικό απομονωτισμό, ο οποίος αναστέλλει την επιστημονική πρόοδο και την κοινωνική εξέλιξη [Kno15]. Σε τελική ανάλυση, η διασφάλιση της πολυφωνίας και της ελεύθερης διακίνησης της γνώσης αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη λειτουργία μιας ενημερωμένης κοινωνίας των πολιτών, καθώς η λογοκρισία δεν περιορίζει μόνο την πληροφόρηση, αλλά την ίδια την ικανότητα του ατόμου για αυτόνομη μάθηση και πνευματική ανέλιξη.

Εικόνα 7 : Λογοκρισία στο διαδίκτυο

Κεφάλαιο 7. Πολιτική ορθότητα και περιορισμοί χρήσης της

7.1. Ορισμός της πολιτικής ορθότητας

Ο όρος της πολιτικής ορθότητας έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα στις πολιτικές και πολιτισμικές συζητήσεις των χωρών του Δυτικού κόσμου από τη δεκαετία του 1980 και εξής. Η αρχική του χρήση εντοπίζεται σε ακαδημαϊκά περιβάλλοντα, όπως τα πανεπιστήμια και οι επιστημονικές κοινότητες, ωστόσο, σταδιακά, μεταφέρθηκε και στον δημόσιο λόγο, κυρίως μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, επηρεάζοντας κατ' επέκταση τη συγκρότηση της ευρύτερης κοινωνικής αντίληψης. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1990–1991 καταγράφεται για πρώτη φορά σημαντική αύξηση στη συχνότητα εμφάνισης του όρου «PC» (ακρωνύμιο του *political correctness*) στον έντοπο Τύπο. Εμπειρική έρευνα, βασισμένη σε δείγμα τριάντα τριών (33) εφημερίδων, κατέγραψε 101 αναφορές το 1988, 306 το 1989 και 638 το 1990, ενώ το 1991 ο αριθμός των αναφορών ανήλθε στις 3.877 [WW92]. Η απότομη αυτή αύξηση αντανακλά αφενός την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του αναγνωστικού κοινού για το ζήτημα της πολιτικής ορθότητας, το 1995 αναφέρεται το φαινόμενο και ως «PC mania. Παράλληλα, αναδεικνύει η εγγενής δυσκολία διατύπωσης ενός καθολικού και θεωρητικά στέρεου ορισμού, εξαιτίας των πολυδιάστατων ερμηνειών που περιβάλλουν την έννοια.

Σύμφωνα με το *Oxford Learner's Dictionary*, η πολιτική ορθότητα ορίζεται ως «η αρχή της αποφυγής γλωσσικών πρακτικών και συμπεριφορών που ενδέχεται να προσβάλουν συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες». Παρά τη λειτουργικότητά του, ο ορισμός αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί καθολικά αποδεκτός ούτε επαρκής για την πλήρη εννοιολογική αποτύπωση του φαινομένου. Η σχετική βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι, επί σειρά δεκαετιών, ακαδημαϊκοί/ές και πολιτικοί αναλυτές/τριες προσεγγίζουν την πολιτική ορθότητα μέσα από διαφορετικά θεωρητικά και ιδεολογικά πρίσματα, διατυπώνοντας συχνά αποκλίνουσες ή και αντικρουόμενες αξιολογήσεις ως προς τον κοινωνικό της ρόλο και τη νομιμοποίηση της εφαρμογής της σε επιμέρους πεδία της κοινωνικής ζωής. Η εννοιολογική αυτή πολυμορφία καθιστά τον επιστημονικό διάλογο περί πολιτικής ορθότητας ιδιαίτερα σύνθετο, καθώς οι επιμέρους προσεγγίσεις θεμελιώνονται σε διαφορετικές, και συχνά μη συγκρίσιμες, θεωρητικές αφετηρίες.

Η πολιτική ορθότητα μπορεί να νοηθεί ως ένα κοινωνικά διαμορφωμένο πλαίσιο γλωσσικών και συμπεριφορικών κανόνων, το οποίο αποσκοπεί στη συμπερίληψη και στην αποφυγή του κοινωνικού στιγματισμού συγκεκριμένων ομάδων. Όπως επισημαίνεται στη σχετική βιβλιογραφία [Δελ24], λειτουργεί ως ένα σύνολο άτυπων συμβάσεων που ενθαρρύνει τον περιορισμό ή την αποφυγή ορισμένων εκφραστικών πρακτικών, υπό τον φόβο κοινωνικής αποδοκιμασίας. Πρόκειται, συνεπώς, για έναν μη θεσμικά κατοχυρωμένο μηχανισμό κοινωνικού ελέγχου, ο

οποίος επηρεάζει τη δημόσια έκφραση μέσω ανεπίσημων κοινωνικών «κυρώσεων» που προέρχονται από το κοινωνικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Βλαχόπουλο [Βλα24], η πολιτική ορθότητα ορίζεται ως η «ανάπτυξη ενός κώδικα έκφρασης, επικοινωνίας και γενικότερα συμπεριφοράς, ο οποίος θεωρείται ορθός από την κοινωνία ή από ένα ευρύ κοινωνικό σύνολο και από τον οποίο, σε περίπτωση απόκλισης, το άτομο υφίσταται δυσμενείς συνέπειες». Ο χαρακτηρισμός «πολιτική» αποδίδεται στην έννοια περισσότερο κατ' επίφασιν, καθώς το πεδίο εφαρμογής της εκτείνεται πέραν της στενής πολιτικής σφαίρας, καλύπτοντας τον δημόσιο λόγο, τις τέχνες, το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, την εκπαίδευση, την εργασία, τη διαφήμιση, τα ΜΜΕ, τις διεθνείς σχέσεις, καθώς και τον επιστημονικό και ακαδημαϊκό χώρο.

Συνοψίζοντας, η πολιτική ορθότητα μπορεί να προσεγγιστεί ως ένας άτυπος, κοινωνικά επιβεβλημένος κανονιστικός μηχανισμός, ο οποίος ρυθμίζει τα όρια του κοινωνικά αποδεκτού λόγου και της έκφρασης. Παρότι συνδέεται με την πρόθεση προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, εγείρει παράλληλα θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα αναφορικά με τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης και τη δυναμική της κοινωνικής συμμόρφωσης.

7.2 Πολιτική ορθότητα στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα το ζήτημα της πολιτικής ορθότητας όπως αναφέρει ο Βλαχόπουλος συνδέεται στενά με τον τρόπο που η κοινωνία αντιλαμβάνεται την ισονομία, την ισότητα και την ελευθερία. Υποστηρίζει ότι η ελληνική κοινωνία είναι πλέον αρκετά ώριμη ώστε να αποδεχθεί αυτές τις αρχές σε πολλαπλούς τομείς. Ωστόσο, προειδοποιεί πως οι ακραίες μορφές πολιτικής ορθότητας, όταν επιχειρούν να προστατεύσουν τις λεγόμενες “μειονότητες” (όρος που ενέχει στοιχεία ανισότητας), ενδέχεται τελικά να έχουν αντίθετο αποτέλεσμα και να οδηγήσουν την κοινωνία προς τα πίσω. Τονίζει, επίσης, ότι οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν καλές προθέσεις και επιθυμούν έναν ουσιαστικό διάλογο, γι' αυτό και είναι σημαντικό να συνομιλούμε με όσους διαφωνούν, αντί να τους απορρίπτουμε. [Βλα25]. Ο Δεληγιάννης από την άλλη επισημαίνει ότι, ενώ η πολιτική ορθότητα έχει συμβάλει σημαντικά στη συμπερίληψη και στην κοινωνική ορατότητα περιθωριοποιημένων ομάδων, η υπερβολική εφαρμογή της μπορεί να οδηγήσει σε δογματισμό και αυτολογοκρισία. Η διαρκής ανάγκη προσαρμογής σε ένα αυστηρό πλαίσιο αποδεκτής γλώσσας ενισχύει τη δημόσια πίεση και αυξάνει τον φόβο του κοινωνικού στιγματισμού. [Δελ24]

Πλέον η πολιτική ορθότητα δεν αποτελεί μια εισαγόμενη θεωρία, αλλά κεντρικό άξονα του εγχώριου δημόσιου διαλόγου, προκαλώντας σημαντικές λεξιλογικές μετατοπίσεις. Η διαδικασία αυτή στοχεύει στην αναδιαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας μέσω της εξάλειψης όρων που θεωρούνται προσβλητικοί ή ενισχύουν παρωχημένα στερεότυπα (Conscious Language Guide 2026).

Στην ελληνική πραγματικότητα, η μετατόπιση αυτή εκδηλώνεται με τρεις κύριους τρόπους:

1. **Συμπεριληπτική Γλώσσα :** Η χρήση ουδέτερων όρων και η αποφυγή του «γενικού αρσενικού» σε επίσημα έγγραφα και επαγγελματικούς τίτλους αποσκοπεί στην ορατότητα όλων των φύλων¹.
2. **Αποστιγματοποίηση :** Η υιοθέτηση της «γλώσσας προτεραιότητας στον άνθρωπο» (π.χ. «άτομο με αναπηρία») αντικαθιστά παλαιότερες μονολεκτικές αναφορές που ταύτιζαν το άτομο με την πάθησή του².
3. **Εκπαιδευτική Προσαρμογή:** Η πολιτική ορθότητα εντάσσεται πλέον στα προγράμματα σπουδών, επηρεάζοντας το λεξιλόγιο των εκπαιδευτικών και το περιεχόμενο των σχολικών εγχειριδίων [ZD24].

Ωστόσο, η ταχύτητα αυτών των αλλαγών προκαλεί έντονες πολώσεις. Ο Μπαμπινιώτης προειδοποιεί για τον κίνδυνο μιας «γλωσσικής αστυνόμευσης», υποστηρίζοντας ότι η αυστηρή επιβολή νέων όρων μπορεί να περιορίσει την ελευθερία έκφρασης ή να οδηγήσει σε μια «νέα ομιλία» (newspeak) που θυσιάζει τη γλωσσική ακρίβεια. Το 2026, οι αναλυτές επισημαίνουν ότι ο δημόσιος λόγος στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από αυξημένη τοξικότητα, καθώς το λεξιλόγιο χρησιμοποιείται συχνά ως εργαλείο πολιτικής αντιπαράθεσης και «ακύρωσης» (cancel culture).

Συμπερασματικά, η λεξιλογική μετατόπιση στην Ελλάδα αντανακλά την προσπάθεια της κοινωνίας να γίνει πιο συμπεριληπτική, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύει τις βαθιές ιδεολογικές συγκρούσεις για τα όρια της γλώσσας και της ταυτότητας.

7.3 Algospeak και «red-flag έννοιες » στα Κοινωνικά Δίκτυα

Το φαινόμενο **Algospeak** (ή *algorithmic speak*) αναφέρεται σε ένα σύνολο γλωσσικών στρατηγικών – όπως κωδικοποιημένες εκφράσεις, ευφημισμούς και εναλλακτικές λέξεις, που χρησιμοποιούνται από χρήστες στο διαδίκτυο για να παρακάμψουν τα αυτοματοποιημένα συστήματα αξιολόγησης και λογοκρισίας περιεχομένου των ψηφιακών πλατφορμών. Αυτά τα συστήματα, γνωστά συνήθως ως “αλγόριθμοι”, έχουν σχεδιαστεί για να εντοπίζουν και να φιλτράρουν λέξεις ή θέματα που θεωρούνται ακατάλληλα, ευαίσθητα ή ταμπού, με συνέπεια την αυτόματη **αφαίρεση, μείωση απήχησης, shadow-banning ή περιορισμό της ορατότητας** τέτοιου περιεχομένου. Για να διατηρήσουν «ζωντανή» την

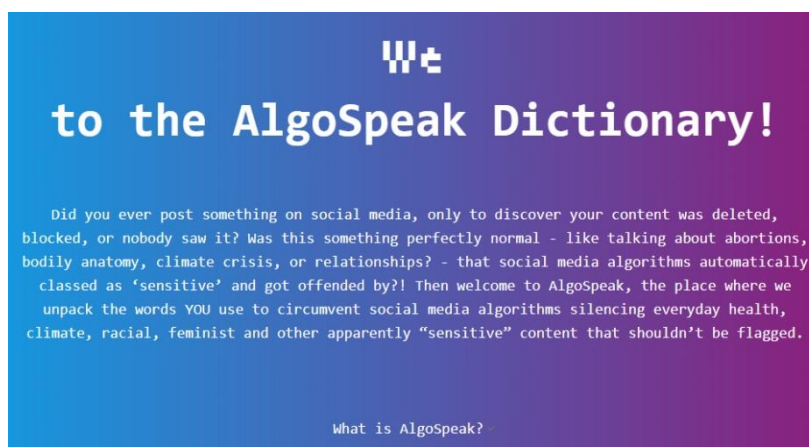
¹ Το EIGE, μέσα από τη Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων 2020-2025 της ΕΕ, στοχεύει στην ενσωμάτωση αυτών των γλωσσικών προτύπων σε όλα τα θεσμικά όργανα.

² Η αναφορά του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Harvard (2025) συμπίπτει με την πλήρη εφαρμογή του Νόμου 4994/2022 στην Ελλάδα (Ευρωπαϊκή Πράξη για την Προσβασιμότητα), ο οποίος καθιστά υποχρεωτική την προσβασιμότητα και την ορθή συμπεριληπτική ορολογία σε ψηφιακά προϊόντα και υπηρεσίες.

επικοινωνία για ευαίσθητα θέματα που οι αλγόριθμοι πιθανόν να καταστέλλουν, οι χρήστες υιοθετούν μια «κρυπτογραφημένη» γλωσσική μορφή, αντικαθιστώντας παραδοσιακούς όρους με εναλλακτικές λέξεις, ακόμη και emojis (π.χ. 🌈 για LGBTQ, *my mascara* για τον σύντροφο, 🍷 για την Παλαιστίνη) που είναι λιγότερο πιθανό να «προκαλέσουν» τα φίλτρα. Αυτή η πρακτική έχει ιστορικές αναλογίες με παραδοσιακές μορφές αυτολογοκριμένου ή κρυφού λόγου, όπως οι *Μύθοι του Αισώπου* αφηγήσεις για να αποφύγουν τη λογοκρισία σε αυταρχικά καθεστώτα ή το *Polari* ως κώδικας για συζητήσεις γύρω από την ταυτότητα και σεξουαλικότητα σε περιβάλλοντα καταστολής. Η σύγχρονη έκφανση του *algospeak* δυναμιτίζει την παραδοσιακή σχέση μεταξύ γλώσσας και εξουσίας, διότι η γλωσσική επιλογή δεν είναι απλώς μέσο έκφρασης αλλά και **πρακτική αντίστασης και επιβίωσης στον κόσμο των αλγοριθμικών φίλτρων**.

Υποστηρίζει ότι η γλωσσική αυτή καινοτομία δεν αναστέλλεται από τη λογοκρισία ή τους περιορισμούς, αλλά αντιθέτως **ενεργοποιείται από αυτούς**. Όσο υπάρχουν λέξεις ή έννοιες που θεωρούνται προβληματικές, οι ομιλητές θα αναπτύσσουν εναλλακτικές μορφές έκφρασης για να διατηρήσουν το επικοινωνιακό τους φορτίο [Ale25]. Η γλωσσική αυτή τάση, ανάγεται σε διαχρονική και παίρνει διεθνείς διαστάσεις.

Παρότι οι ίδιες οι πλατφόρμες αρνούνται την ύπαρξη ρητών «απαγορευμένων λέξεων», οι εμπειρίες των χρηστών υποδηλώνουν μια μορφή προληπτικής αυτολογοκρισίας, η οποία οδηγεί στη συγκρότηση μιας άτυπης, «υπόγειας» διαδικτυακής διαλέκτου. Το φαινόμενο *algospeak*, επομένως, δεν αποτελεί απλώς τεχνική παράκαμψης φίλτρων, αλλά αναδεικνύει μια βαθύτερη δυναμική εξουσίας, όπου οι επικοινωνιακές δυνατότητες και εν συνεχεία γλωσσικές επιλογές των χρηστών αντανakλούν τις αντιλήψεις τους για τη λειτουργία των αλγορίθμων και τις λιγότερο ορατές επιδράσεις τους στη σύγχρονη δημόσια σφαίρα.

Εικόνα 8 : The Algospeak Dictionary

Κεφάλαιο 8. Δημιουργία θησαυρού συμπεριληπτικού λεξιλογίου

Η αναγκαιότητα δημιουργίας ενός θησαυρού που καταγράφει όρους με στερεοτυπικό ή προσβλητικό φορτίο απορρέει από την ταχύτατη εξέλιξη των κοινωνικών προτύπων και της γλωσσικής πραγματικότητας. Το παρόν έργο δεν αποσκοπεί στην επιβολή μιας νέας "γλωσσικής αστυνόμευσης", αλλά στη συγκρότηση ενός σύγχρονου, δομημένου εργαλείου που οργανώνει και αναλύει έννοιες οι οποίες πλήττουν κοινωνικές ομάδες στον δημόσιο λόγο.

Αποτελώντας έναν πρακτικό σύμβουλο με επαγωγική προσέγγιση, ο θησαυρός απευθύνεται σε επαγγελματίες της επικοινωνίας, δημοσιογράφους, συντάκτες, φοιτητές, ερευνητές και δημιουργούς περιεχομένου που επιδιώκουν να εκφράζονται με σεβασμό, ακρίβεια και ενσυναίσθηση. Μέσα από σαφείς ορισμούς, παραδείγματα συνειδητής χρήσης και επεξηγήσεις του κοινωνικού πλαισίου, το έργο στοχεύει στην ενίσχυση της γλωσσικής επίγνωσης, αναγνωρίζοντας τη δύναμή της να διαμορφώνει αντιλήψεις, να συμπεριλαμβάνει ή να αποκλείει.

Με την παραδοχή ότι η γλώσσα δεν είναι ουδέτερη, η παρούσα προσπάθεια επιδιώκει να υποστηρίξει την ελεύθερη έκφραση στο διαδίκτυο, προτείνοντας τη μελετημένη αντικατάσταση εννοιών που είναι επιρρεπείς στη λογοκρισία με ένα συμπεριληπτικό λεξιλόγιο που προάγει την υπευθυνότητα στον γραπτό λόγο.

8.1 Συλλογή και αξιολόγηση λέξεων που προκαλούν κοινωνικές εντάσεις

Η διαδικασία συγκρότησης του θησαυρού βασίστηκε σε έναν μεθοδολογικό σχεδιασμό τριών σταδίων. Η λεπτομερής ανάλυση κάθε σταδίου κρίνεται απαραίτητη για την κατανόηση της εσωτερικής λογικής του έργου και την πλήρη αποσαφήνιση της ερευνητικής πορείας, θέτοντας τις βάσεις για την επακόλουθη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Στάδιο 1ο : Στρατηγικός Σχεδιασμός & Πλαίσιο

Το πρώτο βήμα ήταν ο διαχωρισμός της γλώσσας σε θεματικές ενότητες. Η ομάδα εργασίας όρισε ότι οι "κόκκινες σημαίες" εντοπίζονται κυρίως εκεί όπου η γλώσσα χρησιμοποιείται για να περιγράψει την ετερότητα.

Πεδίο Εφαρμογής : Εστίασαμε σε θέματα ταυτότητας, κοινωνικής κατάστασης, σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας.

Στόχος : Η μετάβαση από τη γλώσσα που "ορίζει" το άτομο με βάση μια ιδιότητα (π.χ. την ασθένειά του), στη γλώσσα που αναδεικνύει την ανθρώπινη ιδιότητα (**Person-first language**).

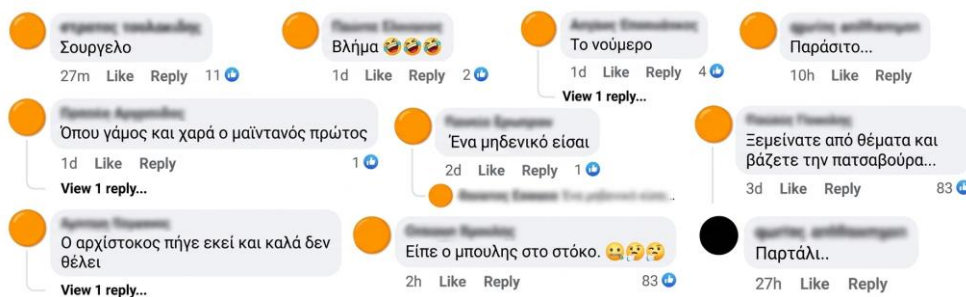
Μεθοδολογικός Άξονας : Η προσέγγιση είναι **επαγωγική**, καθώς η θεωρία και οι κανόνες συμπεριληπτικότητας δεν επιβάλλονται εκ των προτέρων, αλλά προκύπτουν μέσα από την ανάλυση των δεδομένων της ζωντανής γλώσσας.

Στάδιο 2ο : Εντοπισμός και Συλλογή "Red Flag εννοιών"

Η συγκέντρωση των όρων έγινε με τη χρήση εργαλείων ανάλυσης λόγου και κειμενικών πηγών :

Ανάλυση Συχνότητας (Corpus Analysis)

Εντοπίστηκαν όροι που χρησιμοποιούνται συστηματικά στον δημόσιο λόγο με υποτιμητική χροιά.

Εικόνα 9 : Σχόλια σε αναρτήσεις στο Facebook

Community Feedback

Στοχευμένη Δειγματοληψία Κύκλου (Convenience Sampling)

Πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συζητήσεις με άτομα του άμεσου κοινωνικού και του επαγγελματικού περιβάλλοντος. Στόχος ήταν η καταγραφή του γλωσσικού αισθήματος και των αντανακλαστικών που προκαλεί η χρήση συγκεκριμένων όρων (π.χ. «παράσιτο», «τσούλα») στην καθημερινή επικοινωνία.

Social Media Listening

Διενεργήθηκε παρατήρηση και καταγραφή της χρήσης των όρων σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, X/Twitter, Instagram, TikTok). Η έρευνα εστίασε στον τρόπο με τον οποίο οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται σε σχόλια (comments) και δημόσιες συζητήσεις, προκειμένου να εντοπιστεί η σύγχρονη «φόρτιση» και η συχνότητα εμφάνισής τους ως εργαλεία ψηφιακού εκφοβισμού ή κοινωνικού στιγματισμού.

Μελέτη Λεξικών και Οδηγών Συμπεριληπτικής γραφής

Κατά την έρευνα τόσο στα ψηφιακά, όσο και στα έντυπα λεξικά (Πύλη για την Ελληνική γλώσσα - Λεξικό Τριανταφυλλίδη, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γεώργιου Μπαμπινιώτη και το Slang.gr (για το μη δόκιμο λεξιλόγιο), δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στις βραχυγραφίες που συνοδεύουν τους όρους, οι οποίες λειτουργούν ως «δείκτες φορτισμένης χρήσης».

Συγκεκριμένα αναλύθηκαν όροι με τις ενδείξεις:

- **ειρων.** (ειρωνικά)
- **σκωπτ.** (σκωπτικά)
- **χλευ.** (χλευαστικά)
- **μειωτ.** (μειωτικά)

Αξιοποιήθηκαν επίσης ο Οδηγός συμπεριληπτικής γλώσσας EDI GO [Koz23] και οδηγοί συμπεριληπτικής γλώσσας πανεπιστημίων, για την αναγνώριση λέξεων που θεωρούνται πλέον παρωχημένες ή τοξικές.

Σημασιολογική Αποδόμηση : Κάθε όρος αναλύθηκε ως προς το ιστορικό του υπόβαθρο. Για παράδειγμα, εξετάστηκε αν μια λέξη περιέχει ρίζες που παραπέμπουν αναχρονιστικές αντιλήψεις.

Στάδιο 3 : Σύστημα Αντιστοίχισης (Red Flag έννοια ► → Συμπεριληπτική Επιλογή)

Για κάθε όρο που δημιουργεί έντονο προβληματισμό, η μεθοδολογία προέβλεψε τη δημιουργία μιας "γέφυρας" προς μια ορθή αντιστοιχία. Η διαδικασία αυτή βασίστηκε σε τρεις άξονες :

Ακρίβεια έναντι Γενίκευσης : Αντικατάσταση γενικών όρων-ομπρέλα που στιγματίζουν με πιο συγκεκριμένες περιγραφές.

Ουδετερότητα : Αφαίρεση συναισθηματικά φορτισμένων επιθέτων που προκαλούν οίκτο ή φόβο.

Αυτοπροσδιορισμός : Υιοθέτηση όρων που χρησιμοποιούν οι ίδιες οι κοινωνικές ομάδες για τον εαυτό τους.

8.2 Κατηγοριοποίηση λεξιλογίου και παραδείγματα ορθότερης χρήσης

Παρατίθενται παραδείγματα λέξεων και εκφράσεων πιο "ορθών πολιτικά", καθώς και εκείνων που συνήθως αποφεύγονται λόγω των αρνητικών ή προσβλητικών τους επιπτώσεων.

1. Φυλετική και Εθνοτική Ταυτότητα

Ο όρος «νέγρος/nigger» συνδέεται ιστορικά με το δουλεμπόριο και αντανακλά μια συνολική αντίληψη κοινωνιών που θεμελιώνονταν στη φυλετική ιεράρχηση και την απανθρωποποίηση [Καρ18].

Εν συνεχεία η NAACP (Εθνική Ένωση για την Προώθηση των Έγχρωμων Ανθρώπων) θεωρεί τον όρο έγχρωμος παρωχημένο αλλά όχι κατ' ανάγκην υβριστικό, πράγμα που δείχνει ότι δεν υπάρχει μονοσήμαντη τιμωρητική σημασία λέξεων· η αποδοχή ή η απόρριψή τους είναι κοινωνικά και χρονικά καθορισμένη.

Η ιστορική κληρονομιά της αποικιοκρατίας άφησε το αποτύπωμά της στο λεξιλόγιό μας με όρους που υποβαθμίζουν ολόκληρους πολιτισμούς. Η αντικατάσταση αυτών των όρων δεν είναι μια "μόδα" της εποχής. Αντιθέτως, η Καραντζόλα ορθώς επισημαίνει ότι η επιλογή συμπεριληπτικών όρων αποτελεί μια πράξη γλωσσικής πολιτικής με σαφή στόχο: την ισότιμη ένταξη των μειονοτήτων στον δημόσιο λόγο. Η γλώσσα, λοιπόν, μετατρέπεται από εργαλείο περιθωριοποίησης σε γέφυρα κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η ανάγκη για μια νέα γλωσσική πολιτική, γίνεται ακόμη πιο κατανοητή στο βιβλίο του Frantz Fanon *Της γης οι κολασμένοι*, αν αναλογιστούμε το βαθύ ψυχολογικό αποτύπωμα που αφήνει στους λαούς η αποικιοκρατική ορολογία. Χαρακτηρίζοντας έναν λαό ως "άγριο" ή "μη πολιτισμένο", η κυρίαρχη δύναμη δεν περιγράφει απλώς μια κατάσταση, αλλά επιβάλλει μια μόνιμη αίσθηση κατωτερότητας, καθιστώντας τη γλώσσα ένα αόρατο δεσμοπήριο για την ψυχή του αποικιοκρατούμενου.

Σύμφωνα με τον Edward Said στο έργο του *Οριενταλισμός*, όροι όπως "άγριοι" χρησιμοποιήθηκαν ιστορικά για να υποβαθμίσουν την ταυτότητα μη δυτικών λαών. Ακολουθώντας τις οδηγίες της UNESCO και των Ηνωμένων Εθνών, προκρίνεται η χρήση του όρου "Αυτόχθονες Λαοί" (αντί του Ινδιάνος), ο οποίος αναγνωρίζει την πολιτισμική κυριαρχία και την ιστορική συνέχεια αυτών των ομάδων.[Καρ18]

2. Φύλο και Σεξουαλική Κατεύθυνση

Όπως επισημαίνει η Καραντζόλα αναφορικά με την αναπαράσταση της έμφυλης διάστασης στην επικοινωνία, η συστηματική χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους ως δήθεν ουδέτερου όπως στις εκφράσεις «οι διευθυντές» ή «κάποιος», δεν αποτελεί απλώς γραμματική σύμβαση, αλλά πρακτική που καθιστά τις γυναίκες γλωσσικά και συμβολικά αόρατες [Καρ18].

Η γλώσσα δεν περιορίζεται στην περιγραφή της πραγματικότητας, αλλά τη συγκροτεί: μέσω της ονοματοδοσίας, κατευθύνει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τα κοινωνικά υποκείμενα και τους ρόλους τους. Όταν οι γυναίκες δεν κατονομάζονται, τείνουν να αποκλείονται και από τη συλλογική αναπαράσταση του κοινωνικού χώρου.

Στο πλαίσιο αυτό, η χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας που αναγνωρίζει την ταυτότητα κάθε ατόμου είναι θεμελιώδης. Όροι όπως «ΛΟΑΤΚΙ+» προκρίνονται έναντι παρωχημένων ή προσβλητικών αναφορών, διασφαλίζοντας τον σεβασμό στην αυτοδιάθεση του ατόμου.

3. Η Προσέγγιση Person-First

Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές στη σύγχρονη επικοινωνία είναι η υιοθέτηση της προσέγγισης "Person-First Language" (Η γλώσσα που θέτει το άτομο πρώτο). Όπως επισημαίνεται σε κατευθυντήριες γραμμές του Harvard University, η ταύτιση ενός ανθρώπου με τη διάγνωσή του (π.χ. «ο σχιζοφρενής», «ο διαβητικός», «ο ανοϊκός») περιορίζει την ταυτότητά του στην ασθένεια. Αντίθετα, οι όροι «άτομο με ψυχική διαταραχή», «άτομο με διαβήτη» ή «άτομο με άνοια» αναγνωρίζουν την ανθρωπότητα του υποκειμένου πέρα από την πάθηση.

Αντίστοιχα, στον τομέα της αναπηρίας, ο όρος «Άτομο με Αναπηρία» (ΑμεΑ) αντικαθιστά τον «ανάπηρο», ενώ αποφεύγονται οι φορτισμένες εκφράσεις όπως «πολύ βαριά αναπηρία» προς όφελος του πιο αντικειμενικού «σοβαρή αναπηρία». Ακόμη και σε θέματα σωματικής διάπλασης, η αντικατάσταση του «χονδρός» με όρους όπως «υπερβαρός» ή «ευτραφής», όπως αναφέρει ο Μπαμπινιώτης, στην εκπομπή Τρία Λεπτά Για Την Ελληνική Γλώσσα στοχεύει στον περιορισμό του κοινωνικού στίγματος.

4. Κοινωνικοοικονομικό Στάτους και Ηλικία

Η γλώσσα συχνά λειτουργεί ως εργαλείο ταξικής περιθωριοποίησης. Ο Μπαμπινιώτης προκρίνει τον όρο «χωρικός» έναντι του υβριστικού «χωριάτης», ενώ η λέξη «φτωχός» αντικαθίσταται από τη φράση «άτομο που ζει σε συνθήκες

φτώχειας», εστιάζοντας στην κατάσταση και όχι στην ουσία του ανθρώπου. Στον εργασιακό τομέα, η μετάβαση από τη έννοια «δουλειά» στην «απασχόληση» και από τον «άνεργο» στο «άτομο σε αναζήτηση εργασίας» προσδίδει μια πιο επαγγελματική και λιγότερο στιγματιστική χροιά.

Η χρήση του όρου «εγκληματίας» ή «κατάδικος» τείνει να αντικαθίσταται από περιγραφικές φράσεις όπως «άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα» ή «άτομο σε καθεστώς εγκλεισμού» (justice-involved individuals). Σύμφωνα με έρευνες που επικαλείται η Νομική Σχολή του Harvard, η χρήση ουσιαστικοποιημένων επιθέτων (όπως «εγκληματίας») δημιουργεί ένα μόνιμο κοινωνικό στίγμα που εμποδίζει την επανένταξη και ενισχύει την προκατάληψη.

Η γλώσσα σε αυτό το πλαίσιο επιδιώκει να διαχωρίσει την ανθρώπινη αξία από μια συγκεκριμένη παράνομη πράξη, προκρίνοντας την αντικειμενική περιγραφή του νομικού καθεστώτος αντί για έναν ηθικό χαρακτηρισμό που ακολουθεί το άτομο εφ' όρου ζωής.

Τέλος, όσον αφορά την ηλικία, η αποφυγή όρων όπως «γέρος» υπέρ του «ηλικιωμένος» ή «άτομο κάποιας ηλικίας» αντανακλά τον σεβασμό στη βιολογική εξέλιξη του ανθρώπου χωρίς μειωτικούς προσδιορισμούς.

5. Γλώσσα

Η αντίσταση στις γλωσσικές αλλαγές συνδέεται συχνά με τη συνήθεια και την οικειότητα προς καθιερωμένες μορφές λόγου. Οι ομιλητές αποδέχονται ευκολότερα ό,τι τους είναι γνώριμο, ενώ δυσκολεύονται αρχικά να ενσωματώσουν νέες γλωσσικές πρακτικές. Ωστόσο, η προσαρμογή αυτή δεν είναι ανέφικτη, καθώς οι νέες μορφές λόγου μπορούν να γίνουν οικείες μέσα από τη χρήση τους στον χρόνο [Ιντ18]. Εφόσον η κοινωνική αλλαγή αποτελεί ζητούμενο, η γλώσσα συνιστά αναπόσπαστο πεδίο αυτής της διαδικασίας, καθώς οι μεταβολές στο γλωσσικό επίπεδο μπορούν να συμβάλουν στη μεταβολή των κοινωνικών αντιλήψεων και στάσεων.

Κάποτε διάβασα πως η ανθρώπινη εμπειρία δεν τελειώνει εκεί που τελειώνει η δική μας εμπειρία. Λέξεις που για εμάς δεν έχουν καμία σημασία μπορεί για κάποιους να συνεπάγονται αφόρητο τραύμα. Το γεγονός πως αγνοούμε μια πραγματικότητα δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει.

Η χρήση πολιτικά σωστών λέξεων μπορεί να περιλαμβάνει και την αναφορά σε κοινότητες με τρόπο θετικό, χωρίς υποκείμενα, διαστρεβλωμένες ή δυσφημιστικές λέξεις. Αυτές οι αλλαγές και τα παραδείγματα εντάσσονται στην τάση της σύγχρονης γλώσσας για τον σεβασμό της διαφορετικότητας, της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Κεφάλαιο 9. Διεθνείς απόψεις και κανονισμοί

9.1 Χώρες με αυστηρή λογοκρισία

Οι χώρες με αυστηρές πολιτικές λογοκρισίας συχνά επικαλούνται λόγους εθνικής ασφάλειας, πολιτικής σταθερότητας ή κοινωνικής τάξης για να περιορίσουν την ελεύθερη ροή πληροφοριών στο διαδίκτυο και τα ΜΜΕ. Αυτές οι πολιτικές έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ελευθερία του λόγου, την κοινωνική ανάπτυξη και τις ατομικές ελευθερίες. Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν:

Κίνα: Η Κίνα εφαρμόζει μια αυστηρή πολιτική λογοκρισίας, κυρίως μέσω του λεγόμενου "Μεγάλου Τείχους της Κίνας", που αποκλείει την πρόσβαση σε πλήθος ιστοσελίδων και πλατφορμών, όπως το Google, το Facebook και το Χ. Οι κανόνες σχετίζονται με το περιεχόμενο που μπορεί να δημοσιευτεί ή να διαδοθεί. Πλέον στο στόχαστρο έχει ενταχθεί και η Τεχνητή Νοημοσύνη έχοντας ως δεδομένο πως η γενιά μας ολοένα και εξοικειώνεται με τις δυνατότητες της. Ο αντίκτυπος αυτής της πολιτικής είναι ότι οι πολίτες δεν έχουν πλήρη και ανεξάρτητη πρόσβαση στις πληροφορίες και τις ειδήσεις, περιορίζοντας τη δυνατότητα για ανοιχτό διάλογο και κοινωνική εξέλιξη.

Ρωσία: Στη Ρωσία, η κυβέρνηση ελέγχει αυστηρά το διαδίκτυο και τα μέσα ενημέρωσης, χρησιμοποιώντας ακόμη και νομοθετικά μέτρα για να περιορίσει την ελεύθερη έκφραση. Το διαδίκτυο σύμφωνα τους Soldatov & Borogan όπως αποσαφηνίζεται στο βιβλίο *The Red Web : The Struggle Between Russia's Digital Dictators and the New Online Revolutionaries* αποτελεί πεδίο σύγκρουσης μεταξύ κρατικού ελέγχου και ψηφιακής ελευθερίας [SB15]. Ειδικότερα, οι αντιπολιτευτικές φωνές, οι ακτιβιστές και τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης υφίστανται πίεση, με συλλήψεις, πρόστιμα (που φτάνουν τα 800.000 ρούβλια) για τη χρήση απαγορευμένων VPN, μπλοκάρισμα ιστοσελίδων ή περιορισμούς στην πρόσβαση σε διαδικτυακούς χώρους.

Η κοινωνία δυσκολεύεται να εκφράσει αντιρρήσεις και να συμμετέχει σε δημόσιες πολιτικές διαβουλεύσεις. Μετά την εισβολή στην Ουκρανία το 2022, η Ρωσία αποκλείει πλέον την πρόσβαση στο Facebook, το Instagram, το Twitter (Χ) και χιλιάδες ειδησεογραφικούς ιστότοπους. Ακόμη και οι πάροχοι VPN πρέπει να συμμορφώνονται με τις εντολές λογοκρισίας, διαφορετικά κινδυνεύουν να αποκλειστούν οι ίδιοι.[CP25]

Ιράν: Στο Ιράν, η λογοκρισία του διαδικτύου είναι εξαιρετικά αυστηρή. Η κυβέρνηση φιλτράρει ή απαγορεύει την πρόσβαση σε πολλές ιστοσελίδες και κοινωνικά δίκτυα, και παρακολουθεί την ηλεκτρονική επικοινωνία των πολιτών. Οι πολίτες στερούνται της ελευθερίας να εκφράσουν ανοιχτά τις πολιτικές τους απόψεις, με αποτέλεσμα τη συστηματική καταστολή της ελευθερίας του λόγου.

Βόρεια Κορέα: Στη Βόρεια Κορέα, το διαδίκτυο είναι αυστηρά ελεγχόμενο από το κράτος. Οι πολίτες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στον παγκόσμιο ιστό και η κυβέρνηση επιβάλλει αυστηρούς περιορισμούς στο περιεχόμενο, χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο για να προπαγανδίσει την κρατική ιδεολογία και να καταστέλλει οποιαδήποτε αντίθετη φωνή. Οι πολίτες δεν έχουν πρόσβαση σε ανεξάρτητες πηγές ειδήσεων, γεγονός που περιορίζει την ελεύθερη σκέψη και την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Ρεκόρ σημείωσε η Ινδία στα μέσα Δεκεμβρίου το 2019, με internet shutdown στο Κασμίρ, ένα από τα πολλά στη χώρα και το μεγαλύτερο που επιβλήθηκε ποτέ σε μια δημοκρατία, ενώ η κυβέρνηση “γιόρτασε” με περιορισμούς και στο Δελχί. Οι ενέργειες της Ινδίας δεν ήταν η αρχή. Η χρονιά είχε ξεκινήσει με διακοπή 20 ημερών στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Το Σουδάν, η Ζιμπάμπουε και το Ιράκ είναι μεταξύ εκείνων που ακολούθησαν λόγω διαμαρτυριών. Η Αιθιοπία διέκοψε την πρόσβαση λόγω φόβου για εξεπάτηση σε εξετάσεις, καθώς και μετά τις δολοφονίες υπαλλήλων. Το αποτέλεσμα δεν αφορούσε μόνο στην πρόληψη κυκλοφορίας πληροφοριών εσωτερικά αλλά και στην παρεμπόδιση των ειδήσεων.

Εκτός από τα παραπάνω παραδείγματα, πολλές χώρες εξακολουθούν να κινούν τις υποψίες των Δημοσιογράφων χωρίς Σύνορα για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών μέσω διαδικτύου. Οι χώρες αυτές καταγράφονται σε μια δεύτερη, συμπληρωματική λίστα «χωρών με ερωτηματικό». Κάποιες από αυτές ενδεικτικά είναι οι: Αίγυπτος, Μαλαισία, Σρι Λάνκα, Νότια Κορέα, Ταϊλάνδη, Τυνησία, Τουρκία ακόμη και Γαλλία.

Στις χώρες οι οποίες έχουν ελάχιστη ή καθόλου λογοκρισία εντάσσεται ο Καναδάς, όπου δεν ασκείται κανενός είδους έλεγχος στη χρήση του διαδικτύου, είτε πρόκειται για θρησκευτικό, πολιτικό είτε για περιεχόμενο κοινωνικών μέσων. Ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί η Ισλανδία, η οποία πρωτοστατεί ως η χώρα με την πιο ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο στον κόσμο, με πάνω από το 99% του πληθυσμού της να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο και ισχυρούς νόμους που προστατεύουν τους πληροφοριοδότες. [CP25]

9.2 Προτάσεις διεθνών οργανισμών για την αντιμετώπιση της λογοκρισίας

Διεθνείς οργανισμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και οργανώσεις υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως το Reporters Without Borders και η Amnesty International εργάζονται για την προώθηση και την προστασία της ελευθερίας του λόγου και την καταπολέμηση της λογοκρισίας.

Εικόνα 10 : Διεθνείς οργανισμοί κατά της λογοκρισίας

Οργανισμός Ηνωμένων Έθνών (ΟΗΕ): Ο ΟΗΕ έχει αναγνωρίσει την ελευθερία της έκφρασης ως θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα, και το 2011 ο ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για την ελευθερία της έκφρασης, Frank La Rue, παρουσίασε έκθεση που καλεί τις χώρες να επιτρέπουν την ελεύθερη και ανεμπόδιστη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν την ανάγκη για διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης στο διαδίκτυο και την αντίσταση στη λογοκρισία που παραβιάζει τα ανθρωπίνια δικαιώματα, καθώς και τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των χρηστών του διαδικτύου.

Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ): Η ΕΕ διατηρεί αυστηρούς κανόνες σχετικά με την ελευθερία του λόγου και την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, και ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη της να καταπολεμήσουν τις πρακτικές λογοκρισίας που περιορίζουν την ελευθερία του Τύπου και την πρόσβαση στην πληροφορία. Προτάσεις για την προστασία της ελευθερίας του διαδικτύου περιλαμβάνουν την ενίσχυση της διαφάνειας των αλγορίθμων που χρησιμοποιούνται από τις πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των χρηστών να εκφράζονται ελεύθερα χωρίς να αντιμετωπίζουν περιορισμούς.

Reporters Without Borders: Αυτή η οργάνωση εργάζεται για να προωθήσει την ελευθερία του Τύπου και καταγγέλλει τις χώρες που περιορίζουν την ελευθερία της έκφρασης μέσω λογοκρισίας. Καλεί τις κυβερνήσεις να τερματίσουν τις πρακτικές

λογοκρισίας και να επιτρέψουν τη δημοσιογραφία να λειτουργεί ελεύθερα και ανεξάρτητα, χωρίς περιορισμούς. Προτείνει τη δημιουργία διακυβερνητικών συμφωνιών για την προστασία των δημοσιογράφων και την ελευθερία των ΜΜΕ.

Amnesty International: Η Amnesty International υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και ειδικότερα την ελευθερία της έκφρασης. Η οργάνωση προτείνει την εφαρμογή διεθνών κανόνων που προστατεύουν τους χρήστες του διαδικτύου από την λογοκρισία και την παραβίαση της ιδιωτικότητας. Καλεί τις κυβερνήσεις να σεβαστούν το δικαίωμα των πολιτών να εκφράζονται ελεύθερα και να αποκτούν πληροφορίες χωρίς φόβο καταστολής.

Η **Access Now**, μια ομάδα που ασχολείται με το ελεύθερο και ανοιχτό διαδίκτυο, λέει ότι οι περιορισμοί στην πρόσβαση - μερικές φορές στοχεύοντας σε συγκεκριμένες υπηρεσίες ή περιορίζοντας το εύρος ζώνης παρά περιορίζοντας εντελώς την πρόσβαση - σημείωσαν άνοδο από 75 το 2016 σε 196 το 2018 και θα αυξηθούν κι άλλο.

Διανύουμε μια εποχή κατά την οποία αυτό που ορίζει το διαδίκτυο μπορεί να μην είναι η "επέκταση" αλλά η "περιστολή". Ενώ ο αριθμός των χρηστών αυξάνεται συστηματικά, το «ανοιχτό» βήμα που προσφέρει το διαδίκτυο βρίσκεται υπό αμφισβήτηση και απειλείται. Ο ψηφιακός χώρος δεν περιορίζεται μόνο από την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, τις αποφάσεις που λαμβάνουν κολοσσοί παγκόσμιας εμβέλειας και τις επιλογές των καταναλωτών-πολιτών αλλά σε μεγάλο βαθμό επηρεάζεται από την πολιτική γραμμή που δίνουν οι κυβερνήσεις.

Κεφάλαιο 10. Σύγχρονα ζητήματα και προκλήσεις

10.1 Η γελοιογραφία στην εποχή της πολιτικής ορθότητας

Η γελοιογραφία αποτελεί ιδιαίτερη μορφή οπτικού λόγου, η οποία χρησιμοποιεί την υπερβολή, την ειρωνεία και την παραμόρφωση ως κεντρικές εκφραστικές στρατηγικές [Edw19]. Ως σάτιρα επιτελεί σημαντικό δημοκρατικό ρόλο, καθώς στοχεύει στην αποδόμηση εξουσιαστικών λόγων, στη διατύπωση κοινωνικής κριτικής και στην ενεργοποίηση της δημόσιας συζήτησης [Te91]. Η λειτουργία αυτή καθιστά τη γελοιογραφία εγγενώς ανήσυχη μορφή τέχνης, συχνά οριακή και προκλητική.

Η ένταξη της γελοιογραφίας σε αυστηρά πλαίσια πολιτικής ορθότητας παρουσιάζει θεωρητικές δυσκολίες. Η πολιτική ορθότητα επιδιώκει τον περιορισμό προσβλητικών ή μειωτικών αναπαραστάσεων [Sch16], αλλά η γελοιογραφία στηρίζεται ακριβώς στη δυνατότητα υπερβολής και «ασφαλούς προσβολής» ως μέσου κοινωνικής κριτικής. Όπως τονίζει ο Bloom [Blo18], η σάτιρα χάνει τη λειτουργική της υπόσταση όταν περιορίζεται σε τρόπο που αποτρέπει την ενόχληση ή τη διατάραξη των συμβολικών ισορροπιών.

Παράλληλα, η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι η σάτιρα αποτελεί πυλώνα της ελευθερίας του λόγου, εφόσον επιτρέπει τη μεταφορά κριτικών απόψεων μέσω μη κυριολεκτικών μορφών έκφρασης [Kut20]. Η απόπειρα υπαγωγής της σε κανονιστικά συστήματα πολιτικής ορθότητας μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια της κοινωνικής της αποτελεσματικότητας και σε εξομάλυνση της κριτικής της αιχμής. Επομένως, το καταλληλότερο πλαίσιο ένταξης της γελοιογραφίας είναι ο δημόσιος λόγος που χαρακτηρίζεται από πλουραλισμό και ανεκτικότητα, όπου οι γελοιογράφοι διατηρούν την καλλιτεχνική αυτονομία τους και το κοινό μπορεί να ασκήσει κριτική πρόσληψη [Str67].

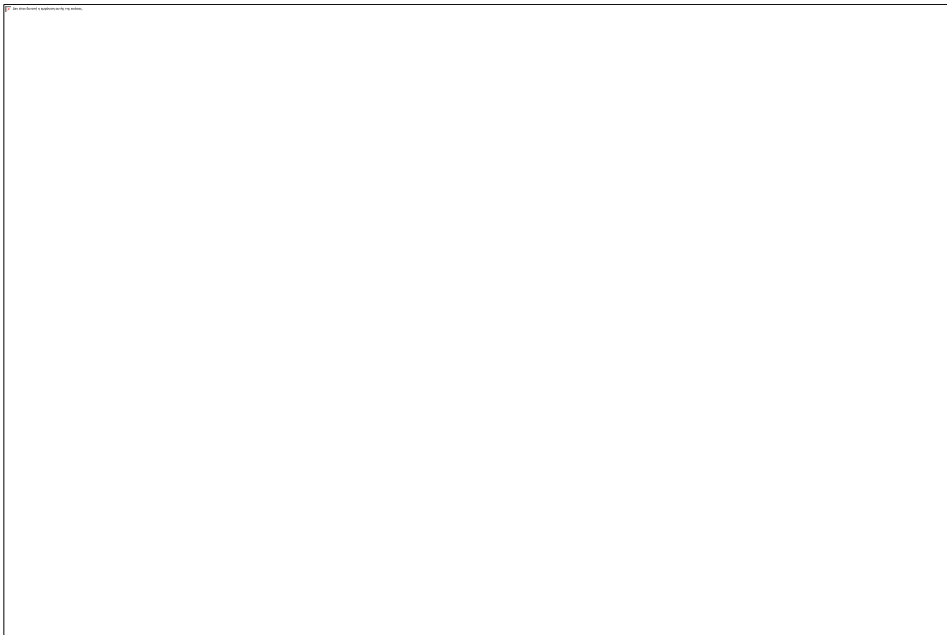
Πέραν των παραπάνω, η συζήτηση γύρω από τα όρια της γελοιογραφίας αποτελεί **σύγχρονο ζήτημα και ιδιαίτερη πρόκληση**. Σε μια εποχή όπου η κοινωνική ευαισθησία, η πολιτική ορθότητα και οι αντιπαραθέσεις σχετικά με την ελευθερία του λόγου εντείνονται, η γελοιογραφία βρίσκεται συχνά στο επίκεντρο πολιτισμικών συγκρούσεων και δημόσιων διαμαχών.

Το γεγονός αυτό αναδεικνύει ότι η γελοιογραφία λειτουργεί ως κρίσιμο πεδίο δοκιμασίας της ισορροπίας ανάμεσα στον σεβασμό της διαφορετικότητας και στη διατήρηση της καλλιτεχνικής και πολιτικής ελευθερίας, καθιστώντας τη θέση της στη σύγχρονη δημόσια σφαίρα ένα **ανοικτό ερευνητικό και κοινωνικό διακύβευμα**.

10.2 Λογοκρισία, παραπληροφόρηση και ψευδείς ειδήσεις

Η εμφάνιση και η ταχεία διάδοση της παραπληροφόρησης και των ψευδών ειδήσεων (fake news) έχει αναδειχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της ψηφιακής εποχής, επηρεάζοντας καθοριστικά τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες λαμβάνουν ενημέρωση και διαμορφώνουν δημόσια άποψη. Η διαδικτυακή λογοκρισία συνδέεται άρρηκτα με το φαινόμενο αυτό, καθώς κυβερνήσεις, πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης και ιδιωτικοί φορείς χρησιμοποιούν τεχνολογικά και πολιτικά μέσα για να περιορίσουν ή να φιλτράρουν την κυκλοφορία παραπλανητικών πληροφοριών [WD17]. Παρότι τέτοιες παρεμβάσεις δικαιολογούνται συχνά με το επιχείρημα της προστασίας της δημοκρατικής διαδικασίας, δημιουργούν ταυτόχρονα ερωτήματα σχετικά με τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης και τον κίνδυνο κατάχρησης του ελέγχου της πληροφορίας [Tam17, Γκο20].

Οι ψηφιακές πλατφόρμες, όπως το Facebook και το X/Twitter, εφαρμόζουν συστήματα εντοπισμού παραπληροφόρησης, τα οποία περιλαμβάνουν αλγοριθμικούς ελέγχους, fact-checking συνεργασίες και περιορισμό της προβολής αμφισβητούμενου περιεχομένου [Gil18]. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή συχνά στερείται διαφάνειας, ενώ η χρήση αλγορίθμων μπορεί να οδηγήσει σε σφάλματα ή μεροληψία, ενισχύοντας την ανησυχία για τη διαμόρφωση νέων μορφών ιδιωτικής λογοκρισίας [Nap19]. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το «φιλτράρισμα» της παραπληροφόρησης χρησιμοποιείται επίσης για τη νομιμοποίηση πιο εκτεταμένων παρεμβάσεων, όπως μπλοκαρίσματα ιστοσελίδων ή περιορισμό πρόσβασης σε περιεχόμενο που κρίνεται «πολιτικά ευαίσθητο» [BBH21].

Εικόνα 11 : Fake News

Από την άλλη πλευρά, η πλήρης απουσία ρυθμίσεων σχετικά με την παραπληροφόρηση μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση της ποιότητας της πληροφόρησης, ενίσχυση της πόλωσης και υπονόμηση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς [LBB+18]. Το δίλημμα αυτό, ανάμεσα στην ανάγκη για αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και στην αποφυγή υπέρμετρης λογοκρισίας- αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά και επίκαιρα ζητήματα της σύγχρονης δημόσιας σφαίρας. Η επιστημονική βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτεί μια ισορροπημένη προσέγγιση που συνδυάζει διαφάνεια, λογοδοσία και ενίσχυση της κριτικής παιδείας των πολιτών, χωρίς να θίγει θεμελιώδη δικαιώματα [GL20]

10.3 Τεχνολογίες bypass (VPNs, Tor)

Οι τεχνολογίες bypass αναφέρονται σε τεχνικές που επιτρέπουν στους χρήστες να παρακάμπτουν περιορισμούς, φραγμούς ή μηχανισμούς ανίχνευσης που επιβάλλονται από κυβερνήσεις, οργανισμούς ή άλλες αρχές. Έχουν αναδειχθεί σε κρίσιμα εργαλεία για την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα όπου εφαρμόζονται συστήματα λογοκρισίας ή αυστηρός έλεγχος της διαδικτυακής δραστηριότητας.

Μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους είναι τα Virtual Private Networks (VPNs). Τα VPN δημιουργούν μια κρυπτογραφημένη σύνδεση μεταξύ του χρήστη και ενός απομακρυσμένου διακομιστή, ο οποίος λειτουργεί ως ενδιάμεσος προς το διαδίκτυο. Με τον τρόπο αυτό, η πραγματική διεύθυνση IP του χρήστη αποκρύπτεται, ενώ τα δεδομένα που διακινούνται είναι κρυπτογραφημένα, καθιστώντας τα δυσανάγνωστα για τρίτους. Η τεχνολογία αυτή επιτρέπει ανώνυμη περιήγηση και πρόσβαση σε περιεχόμενο το οποίο υπόκειται σε γεωγραφικούς ή άλλους περιορισμούς. [CP25]

Μία δεύτερη δημοφιλής τεχνολογία bypass είναι το Tor (The Onion Router), το οποίο βασίζεται στη χρήση πολλαπλών “στρωμάτων” κρυπτογράφησης και διοχετεύει την κυκλοφορία μέσα από ένα κατανεμημένο δίκτυο κόμβων. Ο σχεδιασμός του Tor καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την ιχνηλάτηση της αρχικής πηγής ή του τελικού προορισμού των δεδομένων, αυξάνοντας δραστικά το επίπεδο ανωνυμίας. Σε αντίθεση με τα VPN, τα οποία προσφέρουν μεγαλύτερη ταχύτητα αλλά απαιτούν εμπιστοσύνη στον πάροχο, το Tor εξασφαλίζει υψηλότερο βαθμό ανωνυμίας, αν και με μειωμένες επιδόσεις λόγω της πολύπλοκης δρομολόγησης.

Οι proxy servers αποτελούν μια απλούστερη μορφή παράκαμψης, καθώς λειτουργούν ως ενδιάμεσοι διακομιστές που προωθούν τα αιτήματα του χρήστη, αποκρύπτοντας την πραγματική του IP διεύθυνση. Χρησιμοποιούνται ευρέως για την παράκαμψη γεωγραφικών περιορισμών, για caching περιεχομένου και για

την εφαρμογή πολιτικών πρόσβασης εντός οργανισμών. Ωστόσο, η απουσία κρυπτογράφησης περιορίζει την ασφάλειά τους και καθιστά την επικοινωνία ευάλωτη σε παρακολούθηση. [CP25]

Άλλη σημαντική τεχνολογία αποτελεί το SSH tunneling, το οποίο χρησιμοποιεί το πρωτόκολλο Secure Shell για τη δημιουργία μιας ισχυρά κρυπτογραφημένης σύνδεσης μεταξύ του χρήστη και ενός απομακρυσμένου διακομιστή. Η μέθοδος αυτή είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική για την ασφαλή πρόσβαση σε εσωτερικά δίκτυα και την παράκαμψη φίλτρων ή τειχών προστασίας. Παρά το υψηλό επίπεδο ασφάλειας που παρέχει, απαιτεί μεγαλύτερη τεχνική εξοικείωση και ενδέχεται να προσφέρει χαμηλότερες ταχύτητες λόγω της κρυπτογράφησης.

Τέλος, το DNS tunneling αποτελεί μια πιο εξειδικευμένη τεχνική παράκαμψης, η οποία εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι τα αιτήματα DNS σπανίως μπλοκάρονται από φίλτρα και τείχη προστασίας. Μέσω της κωδικοποίησης δεδομένων, ο χρήστης μπορεί να μεταφέρει πληροφορίες ακόμα και σε περιβάλλοντα με πολύ αυστηρούς περιορισμούς πρόσβασης. Παρότι είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εντοπιστεί, παρουσιάζει σημαντικά μειονεκτήματα, καθώς η ταχύτητά του είναι πολύ χαμηλή και η αποκάλυψη της χρήσης του μπορεί να ενέχει κυρώσεις.

Συνολικά, οι τεχνολογίες διαφοροποιούνται ως προς το επίπεδο. Η χρήση των τεχνολογιών αυτών αποτελεί κρίσιμο ζήτημα στο πλαίσιο της ψηφιακής ελευθερίας και της προστασίας της ιδιωτικότητας, ιδίως σε συνθήκες όπου η πρόσβαση στην πληροφορία περιορίζεται ή παρακολουθείται.

Ακολουθεί μια συνοπτική σύγκριση των τεχνολογιών bypass που αναφέρθηκαν (**VPN, Tor, Proxy Servers, SSH Tunnels** και **DNS Tunneling**) με βάση τα βασικά χαρακτηριστικά τους:

- ✓ **VPN:** Ιδανικό για την προστασία προσωπικών δεδομένων, παρακάμπτει γεωγραφικούς περιορισμούς με καλή ταχύτητα και ευκολία χρήσης, αλλά δεν παρέχει πλήρη ανωνυμία.
- ✓ **Tor:** Προσφέρει απόλυτη ανωνυμία και προστασία από παρακολούθηση, ειδικά αν πρόκειται για ευαίσθητη δραστηριότητα, αλλά είναι πολύ αργό και μπορεί να μην είναι ιδανικό για όλες τις χρήσεις.
- ✓ **Proxy Servers:** Εύχρηστο και γρήγορο, αλλά δεν παρέχει κρυπτογράφηση και πλήρη ανωνυμία.
- ✓ **SSH Tunnels:** Πολύ ασφαλές και κατάλληλο για απομακρυσμένη σύνδεση σε εσωτερικά δίκτυα, απαιτεί τεχνικές γνώσεις και είναι πιο αργό.
- ✓ **DNS Tunneling:** Μπορεί να παρακάμψει φίλτρα, αλλά είναι πολύ αργό και δύσκολο στη ρύθμιση, ενώ δεν προσφέρει ασφάλεια ή ανωνυμία.

10.4 Πολιτική ορθότητα, κοινωνική πίεση και αυτολογοκρισία

Η πολιτική ορθότητα έχει εξελιχθεί σε έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες διαμόρφωσης του δημόσιου λόγου στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Παρότι αρχικά διαμορφώθηκε ως μια πρακτική συμπερίληψης για την αποφυγή στιγματισμού ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, η εφαρμογή της συχνά υπερβαίνει αυτά τα όρια. Σε πολλές περιπτώσεις, το πολιτικά ορθό λεξιλόγιο λειτουργεί όχι μόνο ως προστατευτικό πλαίσιο αλλά και ως μηχανισμός κοινωνικής επιτήρησης, οδηγώντας σε άτυπες μορφές λογοκρισίας.

Όπως επισημαίνει ο Βλαχόπουλος [Βλα24], η πολιτική ορθότητα τείνει πλέον να λειτουργεί ως μια κοινωνικά επιβεβλημένη κανονιστικότητα λόγου, η οποία μετατρέπεται σε μέσο ελέγχου της έκφρασης. Τονίζει ακόμη ότι η απόκλιση από αυτόν τον άτυπο κώδικα επικοινωνίας μπορεί να επιφέρει δυσμενείς συνέπειες, όπως δημόσια επίκριση ή κοινωνική αποδοκιμασία, οδηγώντας άτομα και δημιουργούς σε περιορισμό της αυθεντικής τους έκφρασης. Η επέκταση της πολιτικής ορθότητας σε πεδία όπως ο δημόσιος διάλογος, οι τέχνες, η εκπαίδευση, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ο ακαδημαϊκός χώρος, επιτείνει την πίεση για συμμόρφωση σε ένα «επιτρεπτό» πλαίσιο λόγου.

Η εντατική κοινωνική ευαισθησία γύρω από τη γλώσσα και τις εκφράσεις που χρησιμοποιούνται στο διαδίκτυο δημιουργεί ένα περιβάλλον πίεσης, όπου οι χρήστες αισθάνονται ότι πρέπει να συμμορφώνονται με αυστηρούς κανόνες επικοινωνίας. Όπως τονίζει και ο Δελγιάννης [Δελ24], η υπερβολική εστίαση στη σημασία των λέξεων ενισχύει την ανάγκη για συνεχή αυτοέλεγχο και προσεκτική διατύπωση, καθώς η οποιαδήποτε απόκλιση μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική κριτική ή ψηφιακή στοχοποίηση.

Το φαινόμενο αυτό συνδέεται άμεσα με την κουλτούρα της ακύρωσης (cancel culture), την οποία και ο Βλαχόπουλος [Βλα24] αναγνωρίζει ως μία από τις πιο ορατές εκφάνσεις της πολιτικής ορθότητας. Η ακύρωση δεν αφορά απλή διαφωνία αλλά την επιδίωξη κοινωνικού αποκλεισμού ενός ατόμου λόγω της απόκλισης από τις αναμενόμενες νόρμες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο φόβος της «ακύρωσης» λειτουργεί προληπτικά ως μηχανισμός αυτολογοκρισίας.

Επιπλέον, χαρακτηρίζει την εγγενής **πολυσημία της γλώσσας**, ως κρίσιμο παράγοντα που καθιστά ακόμη δυσκολότερη τη διατήρηση ενός σταθερού ορθολογιστικού πλαισίου. Οι λέξεις δεν έχουν μονοσήμαντο περιεχόμενο· έτσι, ακόμη και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται χωρίς επιθετική πρόθεση μπορεί να εκληφθούν ως προσβλητικές, εντείνοντας το κλίμα επιφυλακτικότητας και φόβου.

Σημαντικός θεωρείται και ο ρόλος της **ιδιωτικής λογοκρισίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης** όπως αναφέραμε και στην ενότητα 3.2, όπου ιδιωτικές εταιρείες θέτουν κανόνες λόγου, συχνά ευθυγραμμισμένους με τις κυρίαρχες εκδοχές της πολιτικής ορθότητας. Οι πλατφόρμες μπορούν να αφαιρέσουν περιεχόμενο, να περιορίσουν λογαριασμούς ή να διαμορφώσουν την ορατότητα ιδεών χωρίς θεσμική διαφάνεια, δημιουργώντας ένα καθεστώς ελέγχου, με άλλα λόγια - μια νέα μορφή λογοκρισίας.

Αναδύεται ένας politically correct διχασμός. Από τη μία πλευρά, συμβάλλει στη διασφάλιση του σεβασμού και της ορατότητας ομάδων που στο παρελθόν βρίσκονταν στο περιθώριο. Από την άλλη πλευρά, όμως, μπορεί να αποδυναμώνει τον ουσιαστικό δημόσιο διάλογο, καθώς η τάση προς τη δημιουργία «ασφαλών ζωνών» περιορίζει τη δυνατότητα έκθεσης σε διαφορετικές απόψεις και στη δημιουργική σύγκρουση ιδεών. Στο πλαίσιο αυτό, η διαφωνία συχνά παρερμηνεύεται ως επίθεση, γεγονός που συρρικνώνει περαιτέρω συρρικνώνει ελευθερίας λόγου, λειτουργώντας ως μια ανεπίσημη μορφή λογοκρισίας.

Συνολικά, η πολιτική ορθότητα, η κοινωνική πίεση και η αυτολογοκρισία αλληλοεξαρτώνται και επηρεάζουν τη λειτουργία του σύγχρονου δημόσιου χώρου στο διαδίκτυο. Η πρόκληση σήμερα είναι η εύρεση μιας ισορροπίας που θα επιτρέπει τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ενώ ταυτόχρονα θα διαφυλάσσει την ελεύθερη και αυθεντική έκφραση.

Κεφάλαιο 11. Αποτελέσματα και Συνεισφορά της Εργασίας

11.1.1 Θεωρητική Προσέγγιση

Η παρούσα διπλωματική εργασία αναδεικνύει ότι η λογοκρισία στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον έχει μεταλλαχθεί από μια ορατή, κρατική παρέμβαση σε μια σύνθετη, αλγοριθμική διαδικασία που επιβάλλεται κυρίως από ιδιωτικές πλατφόρμες, οι οποίες καθορίζουν τα όρια της επιτρεπτής έκφρασης μέσω αδιαφανών όρων χρήσης και αυτοματοποιημένων συστημάτων φιλτραρίσματος. Η ανάλυση των μορφών λογοκρισίας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι συνυπάρχουν και αλληλοενισχύονται.

Η έρευνα κατέδειξε ότι η κοινωνική πίεση για συμμόρφωση σε πλαίσια «πολιτικής ορθότητας» οδηγεί συχνά σε προληπτική αυτολογοκρισία των χρηστών, ενώ αναλύθηκαν νέα φαινόμενα όπως το «Algospeak» (η γλωσσική προσαρμογή για την αποφυγή των αλγορίθμων) και η «cancel culture», που λειτουργούν ως άτυποι μηχανισμοί παράκαμψης της «αλγοριθμικής εποπτείας». Τα συμπεράσματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για μια νέα ισορροπία που θα προστατεύει τα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων χωρίς να θυσιάζει τον πλουραλισμό και την ελευθερία του λόγου.

Μελλοντικά, η έρευνα οφείλει να επικεντρωθεί στη ραγδαία εξέλιξη της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) και στον κίνδυνο υπερρύθμισης που συνεπάγεται η αυτοματοποιημένη εποπτεία περιεχομένου.

11.1.2 Η Προσέγγιση του Θησαυρού

Κεντρικό σημείο της εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του πολιτικά ορθού λεξιλογίου και των συνεπειών του στη διαδικτυακή επικοινωνία. Η πολιτική ορθότητα λειτουργεί ως μηχανισμός προστασίας, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να οδηγήσει σε υπερβολικές μορφές κοινωνικής πίεσης και αυτολογοκρισίας. Η ισορροπία ανάμεσα στην προστασία της αξιοπρέπειας και τη διατήρηση της ελευθερίας της έκφρασης αναδεικνύεται ως κρίσιμο ζητούμενο.

Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία του θησαυρού συμπεριληπτικού λεξιλογίου αποτελεί σημαντικό εργαλείο επίγνωσης και κατανόησης. Η συστηματική καταγραφή και κατηγοριοποίηση 226 όρων αποκαλύπτει ότι η γλώσσα αντικατοπτρίζει κοινωνικές ιεραρχίες, στερεότυπα και μορφές αποκλεισμού. Συνεπώς, αποτυπώνεται με ακρίβεια η μετάβαση : Από το στίγμα στη συμπερίληψη.

Η ανάλυση των λημμάτων ανέδειξε ότι οι περισσότερες έννοιες συνδέονται με ρατσιστικό λόγο, έμφυλη βία, body shaming, αναπηρία και κοινωνική απαξίωση, ενώ η χρήση person-first language αποτελεί τον βασικό μηχανισμό αποστιγματισμού. Οι διττές σημασίες ορισμένων όρων (όπως «Βλάχος» ή «Μογγόλος») καταδεικνύουν πώς κοινωνικές αντιλήψεις μπορούν να

μετατρέψουν ουδέτερες περιγραφές σε υβριστικούς χαρακτηρισμούς. Επιπλέον, η παρουσία ξενόγλωσσων καθιερωμένων όρων (όπως *slut-shaming*, *body shaming*, *queer*, *appearance-based discrimination*) υπογραμμίζει την επίδραση του διεθνούς λόγου στη διαμόρφωση της ελληνικής διαδικτυακής επικοινωνίας.

Συνολικά, η εργασία καταδεικνύει ότι η γλώσσα αποτελεί **πεδίο σύγκρουσης, διαπραγμάτευσης και κοινωνικής διαμόρφωσης**. Η λογοκρισία, είτε θεσμική είτε αλγοριθμική είτε κοινωνική, επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι εκφράζονται, αυτοπροσδιορίζονται και συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο.

11.2. Συνεισφορά και Μελλοντικές Κατευθύνσεις του Θησαυρού

Η δημιουργία ενός θησαυρού που θα αποτελεί ένα «ζωντανό οργανισμό», ο οποίος αναγνωρίζει την οργανική μεταβολή της γλώσσας και υιοθετεί μια υστεροσυνδουασμένη δομή (post-coordinated) κρίθηκε απαραίτητη. Αντί για στατικές και προκαθορισμένες αντιστοιχίσεις, η αρχιτεκτονική του εργαλείου επιτρέπει στον χρήστη να συνδυάζει κάθε όρο με το κατάλληλο επικοινωνιακό πλαίσιο (context), καθιστώντας τον «δεξί χέρι» για τον συντάκτη. Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η αυτολογοκρισία των χρηστών ενισχύεται από τον φόβο κοινωνικής αποδοκιμασίας, ψηφιακών κυρώσεων ή αποκλεισμού από τον δημόσιο διάλογο.

Στόχος δεν είναι η συμμόρφωση σε ένα αυστηρό πλαίσιο κανόνων ή η επιβολή στείρων απαγορεύσεων, αλλά η παροχή μιας ποικιλίας εναλλακτικών επιλογών που προσαρμόζονται στο ύφος του εκάστοτε κειμένου, είτε πρόκειται για επίσημο, δημοσιογραφικό ή λογοτεχνικό λόγο.

Παράλληλα, προβλέπεται ένας δυναμικός μηχανισμός επικαιροποίησης που επιτρέπει την άμεση προσθήκη νέων όρων μόλις αυτοί εντοπιστούν στην κοινωνική τριβή. Η προσέγγιση αυτή επιτάσσει την περιοδική αναθεώρηση των δεδομένων, αναγνωρίζοντας το φαινόμενο του «Euphemism Treadmill», όπου μια πολιτικά ορθή ορολογία του σήμερα μπορεί να μετατραπεί σε στερεότυπο στο μέλλον.

Στο επόμενο στάδιο, η μεθοδολογία εστιάζει στη δοκιμή και βελτιστοποίηση (Pilot Testing Phase) σε πραγματικές συνθήκες. Μέσω της διαδικασίας Beta Testing από επαγγελματίες του λόγου, θα αξιολογηθεί η φυσικότητα των προτεινόμενων όρων στον γραπτό λόγο, ενώ η δημιουργία ενός ανοιχτού καναλιού ανατροφοδότησης θα επιτρέπει στους χρήστες να προτείνουν νέες αντιστοιχίσεις ή να επισημαίνουν αστοχίες.

Η τελική βαθμονόμηση του εργαλείου θα προκύψει από την ενσωμάτωση αυτών των παρατηρήσεων πεδίου (fieldwork), οριστικοποιώντας την πρώτη πλήρη έκδοση. Εν κατακλείδι, η αξία του Θησαυρού δεν κρίνεται από την πληρότητα του,

αλλά από την ικανότητά του να λειτουργεί ως καθρέφτης της κοινωνικής εξέλιξης και των διαρκώς μεταβαλλόμενων κοινωνικών αναγκών, παραμένοντας επίκαιρος μέσω της επαγωγικής προσαρμοστικότητας και της δομικής του ευελιξίας.

11.3 Επίλογος

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία, γίνεται σαφές ότι η λογοκρισία στο διαδίκτυο μεταμορφώνεται παράλληλα με την τεχνολογία και την κοινωνία. Από τον άμεσο κρατικό έλεγχο και τα «σιδηρά τείχη» προστασίας αυταρχικών καθεστώτων, περάσαμε σε πιο σύνθετες και δυσδιάκριτες μορφές περιορισμού, όπως η αλγοριθμική επιτήρηση και η ιδιωτική λογοκρισία των δημοφιλών πλατφορμών.

Το διαδίκτυο, ξεκίνησε ως μια υπόσχεση για έναν απεριόριστο χώρο ελεύθερης έκφρασης και σήμερα βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Η ανάδυση της πολιτικής ορθότητας και συνακόλουθα της συμπεριληπτικής γλώσσας, αν και γεννήθηκε από την ανάγκη για σεβασμό και προστασία των ευάλωτων ομάδων, έχει δημιουργήσει εντάσεις. Όπως διαπιστώθηκε, η γραμμή μεταξύ της κοινωνικής ευαισθησίας και της «γλωσσικής αστυνόμευσης» συχνά οδηγεί σε φαινόμενα αυτολογοκρισίας και ευρηματικής γλωσσικής προσαρμογής (Algospeak), όπου οι χρήστες επινοούν κωδικοποιημένες λέξεις ή παραλλαγές ορθογραφίας για να παρακάμψουν τα φίλτρα περιεχομένου και τις πολιτικές των πλατφορμών.

Στο σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον, η επίκληση της "προσβολής" αρκεί για να ενεργοποιήσει μηχανισμούς κοινωνικού οστρακισμού, μια μορφή οριζόντιας λογοκρισίας, την λεγόμενη κουλτούρα «cancel» όπου οι ίδιοι οι χρήστες αναλαμβάνουν τον ρόλο του επιτηρητή, ελέγχοντας τις αναρτήσεις άλλων, μετατρέποντας το ατομικό αίσθημα ενόχλησης σε εργαλείο μαζικού αποκλεισμού.

Η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός που αντανακλά τις κοινωνικές αλλαγές, και η επιλογή των λέξεων μας φέρει ευθύνη. Ωστόσο, η προστασία της κοινωνικής συνοχής δεν πρέπει να γίνει το πρόσχημα για τη συρρίκνωση του πλουραλισμού και της αυθεντικής ανταλλαγής ιδεών.

Στο μέλλον, η πρόκληση παραμένει η ίδια: πώς θα διασφαλίσουμε έναν ψηφιακό δημόσιο χώρο που θα είναι ταυτόχρονα ασφαλής και ελεύθερος; Η τεχνητή νοημοσύνη και οι αυτοματοποιημένοι μηχανισμοί ελέγχου θα εντείνουν αυτή την πίεση, καθιστώντας την ανάγκη για κριτική σκέψη και θεσμική διαφάνεια πιο επιτακτική από ποτέ;

Συνοψίζοντας, η ελευθερία του λόγου στο διαδίκτυο δεν είναι ένα δεδομένο κεκτημένο, αλλά ένα διαρκές διακύβευμα που απαιτεί την εγρήγορση των χρηστών, την υπευθυνότητα των δημιουργών και τη δίκαιη ρύθμιση από την πλευρά των θεσμών.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας χωρίζεται σε δύο σκέλη , την θεωρητική προσέγγιση και την μεθοδολογία δημιουργίας του Θησαυρού Συμπεριληπτικού Λεξιλογίου όπου και αναφέρεται. Η θεωρητικής ανασκόπησης τόσο της ελληνικής όσο και της ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας αποτέλεσε το αρχικό σκέλος για την επιλογή του θέματος και την συλλογή των πρώτων βιβλιογραφικών αναφορών, η οποία συνέτεινε στην εξοικείωση με το αντικείμενο έρευνας, στη δυνατότητα προσδιορισμού της έκτασης που έχει λάβει το φαινόμενο της λογοκρισίας και στην ανάλυση των μορφών του σε εγχώριο, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Η διαδικασία που υιοθετήθηκε διήλθε από διάφορα στάδια, όπως : η αρχική επισκόπηση των πηγών , η συνεχής παρακολούθηση της βιβλιογραφίας και η επανεξέταση της στο στάδιο της συγγραφής. Οι κύριες έννοιες αναζήτησης που τροφοδότησαν τη βιβλιογραφική ανασκόπηση περιλάμβαναν τους βασικούς όρους-άξονες όπως η διαδικτυακή λογοκρισία , η πολιτική ορθότητα και το πολιτικά ορθό λεξιλόγιο και κατόπιν η αναζήτηση προσαρμόστηκε σε κάθε ενότητα ξεχωριστά.

Αναφορικά με τα άρθρα που είχαμε στην διάθεση μας , την διαδικασία διευκολύναμε σε ένα βαθμό με την χρήση πολύ συγκεκριμένων ερωτημάτων στο NotebookLM. Οι όροι αυτοί χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορους συνδυασμούς στις αναζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τα διάφορα στάδια της ανάπτυξης της εργασίας. Επιπλέον, η εστίαση έγινε κυρίως σε άρθρα που δημοσιεύτηκαν την τελευταία δεκαετία.

Πραγματοποιήθηκαν αναζητήσεις στο διαδίκτυο κυρίως σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία καθώς στην εγχώρια βιβλιογραφία παρατηρήθηκε πιο περιορισμένο εύρος πληροφοριών. Με βάση τις στρατηγικές αναζήτησης βιβλιογραφίας, ανακτήθηκε ένας αξιόλογος αριθμός άρθρων, υποδεικνύοντας η θεματική της λογοκρισίας είναι πολυδιάστατη.

Βιβλιογραφία

Διαδικτυακές πηγές :

Κωδικός Αναφοράς	Βιβλιογραφική Αναφορά
[AP15]	Giuseppe Aceto, Antonio Pescapé. Internet Censorship detection: A survey. <i>Computer Networks</i> 83: 381-421, 2015.
[BJT+23]	Jacob Brown, Xi Jiang, Van Tran, Arjun Nitin Bhagoii, Nguyen Phong Hoang, Nick Feamster, Prateek Mittal, Vinod Yegneswaran. Augmenting Rule-based DNS Censorship Detection at Scale with Machine Learning. In <i>Proceedings of the 29th ACM SIGKDD Conference on Knowledge Discovery and Data Mining</i> : 3750-3761, 2023.
[CP25]	Brett Cruz, Gene Petrino. Internet Censorship in 2026: The Impact of Internet Restrictions. <i>Security.org</i> , 2025.
[Hab06]	Jürgen Habermas. <i>The Structural Transformation of the Public Sphere</i> . Cambridge: Polity Press, 2006.
[HG12]	E.J. Helsper, M.M. Gerber. Do, Don't, or With? The Influence of Parental Mediation Regimes on Internet Use and Risk. <i>New Media & Society</i> 14(8): 1253-1271, 2012.
[HIIG22]	Humboldt Institute for Internet and Society (HIIG). <i>EoD Policy Paper: Platform Values and Freedom of Expression in the Digital Public Sphere</i> . Berlin: HIIG, 2022.
[JK12]	Klaus Jansen, Δήμητρα Κυρανούδη. Λογοκρισία στο διαδίκτυο. Ελλάδα: Deutsche Welle, 2012.
[KG15]	Ellie Keen, Mara Georgescu. Σύνδεσμοι - Ένα εγχειρίδιο για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Στρασβούργο: Συμβούλιο της Ευρώπης σσ. 18, 169-170, 2015.
[KPR13]	Garry King, Jennifer Pan, Molly Roberts. How Censorship in China Allows Government Criticism but Silences

- Collective Expression. *American Political Science Review*, 107(2): 1-18, 2013.
- [Kol22] András Koltay. The protection of freedom of expression from social media platforms. *Mercer Law Review*, 73(2): 524-589, 2022.
- [Koz23] Vanja Kožić Komar. Κατευθυντήριες Οδηγίες Συμπεριληπτικής Γλώσσας: EDI GO. Ζάγκρεμπ: Φόρουμ για την Ελευθερία στην Εκπαίδευση, 2023.
- [Mar17] Nathalie Maréchal. Networked Authoritarianism and the Geopolitics of Information: Understanding Russian Internet Policy. *Media and Communication*. 5(1): 29-41, 2017.
- [MG2023] Alexander Master, Christina Garman. A Worldwide View of Nation-state Internet Censorship. *Free and Open Communications on the Internet 2*: 1-21, 2023.
- [LBB+18] David M. Lazer, Matthew Baum, Yonchai Benkler, Adam J. Berinsky, Kelly M. Greenhill, Fillipo Menczer, Brendan Nyhan, Gordon Pennycook, David Rothschild, Michael Schudson, Steven Sloman, Cass Sunstein, Emily Thorson, Duncan Watts, Jonathan Zittrain. The science of fake news: Addressing fake news requires a multidisciplinary effort. *Science* 359(6380): 1094-1096, 2018.
- [LMS18] Sonia Livingstone, Giovanna Mascheroni, Elisabeth Staksrud. European research on children's internet use: Assessing the past and anticipating the future. *New Media & Society* 20(3): 1103-1122, 2018.
- [LT17] Sonia Livingstone, Amanda Third. Children and young people's rights in the digital age: An emerging agenda. *New Media & Society* 19(5): 657-670, 2017.
- [LW17] Deborah Lupton, Ben Williamson. The datified child: The Dataveillance of Children and Implications for Their Rights. *New Media & Society* 19: 780-794, 2017.
- [NAACP56] NAACP, an American Organization. New York: National Association for the Advancement of Colored People, 1956.

- [Nor21] Pippa Norris. Cancel Culture: Myth or Reality? *Political Studies* 2023 71(1): 145-174, 2021.
- [PZK+24] Franziska Pradel, Jan Zilinsky, Spyros Kosmidis, Yannis Theocharis Y. Toxic Speech and Limited Demand for Content Moderation on Social Media. *American Political Science Review* 118 (4): 1895-1912, 2024.
- [PSC19] Pew Research Center. A Closer Look at How Religious Restrictions Have Risen Around the World. Washington DC: Pew Research Center, 2019.
- [Sch78] Frederick Schauer. Fear, Risk and the First Amendment: Unraveling the Chilling Effect. *Boston University Law Review* 58: 685-732, 1978.
- [Sub11] Ramesh Subramanian. The Growth of Global Internet Censorship and Circumvention: A Survey. *Communications of the International Information Management Association (CIIMA)* 11(2): 69-90, 2011.
- [Sun18] Cass R. Sunstein. Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media. Princeton: Princeton University Press, 2018.
- [Ter23] Rochelle Terman. Internet censorship (part 2): The technology of information control. Townsend Center for the Humanities, UC Berkeley (Berkeley), 2023.
- [Tsa20] Thomas Tsakalakis. Political Correctness: A Sociocultural Black Hole. 1st Edition. Routledge, 2020.
- [UNI05] United Nations Education, Scientific, and Cultural Organization, National Forum on Information Literacy, International Federation of Library Associations and Institutions. Beacons of the Information Society: The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning. Alexandria. In High Level Colloquium on Information Literacy and Lifelong Learning, Bibliotheca Alexandrina, Egypt, November 6-9, 2005, IFLA Publications 2005.

- [Wil98] John K. Wilson. *The Myth of Political Correctness: The Conservative Attack on Higher Education*. 3rd Edition. Duke University Press, 1998.
- [WW92] Whitney D. Charles, Ellen Wartella. Media Coverage of the Political Correctness Debate. *Journal of Communication*, 42(2): 83-94,1992.
- [ZD24] Dimitrios Zachos, Sophia Douvleka. Political correctness and education: The case of the primary education trade unionists of Thessaloniki – Greece. *Journal of Educational Studies and Multidisciplinary Approaches (JESMA)*, 4(2): 85–100, 2024.
- [ZJF+17] Jonathan Zittrain, Robert Faris, Helmi Noman, Justin Clark, Casey Tilton, Ryan Morrison-Westphal. *The Shifting Landscape of Global Internet Censorship*. SSRN Electronic Journal, Harvard Public Law Working Paper No. 17-38: 1-24, 2017.
- [Zub19] Shoshana Zuboff. *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: PublicAffairs, 2019.
- [Βασ23] Αναστάσιος Βασιλειάδης. Είμαστε ασφαλείς στο Διαδίκτυο; Οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν. *Liberal.gr*, 2023.
- [Βογ16] Παναγιώτης Βογιατζής . Η ελευθερία της έκφρασης στο Διαδίκτυο: Ένας «θαυμαστός, καινούριος κόσμος» στη νομολογία του ΕΔΔΑ, *ΔΙΜΕΕ, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας* 3 : 371, 2016.
- [Γεω19] Θεοδωρής Γεωργακόπουλος. *Πολιτική ορθότητα και ελευθερία έκφρασης*. Ελλάδα, Καθημερινή, 2019.
- [Γκο20] Γκότσης Κωνσταντίνος. Η ελευθερία έκφρασης στο διαδίκτυο. Μεταπτυχιακή εργασία. Νομική Σχολή Τομέας Δημοσίου Δικαίου & Πολιτικής Επιστήμης , Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, 2020.
- [Δελ24] Κωνσταντίνος Δεληγιάννης. Η πολιτική ορθότητα & η εύρεση των κατάλληλων ορίων. Ελλάδα, Αυτολεξεί, 2024.

- [Ιγγ11] Ιωάννης Ιγγλεζάκης. Ελευθερία έκφρασης και ανωνυμία στο Διαδίκτυο: το παράδειγμα των ιστολογίων. ΔΙΜΕΕ, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 8 (31): 317-324, 2011.
- [Ιντ18] Lifo Magazine. Λέτε κάποιον «βλάχο» ή «σακάτη»; Δυο Έλληνες γλωσσολόγοι μιλούν περί Πολιτικής Ορθότητας. Μια συζήτηση με την Ελένη Καραντζόλα, καθηγήτρια γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου και τον Βαγγέλη Ιντζίδη ΕΔΙΠ στον τομέα γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα, Lifo Magazine, 2018.
- [Καρ18]
- [Κοϊ20] Πολύβιος Κοϊνης. Dark Web: Η ανεξερεύνητη πλευρά του διαδικτύου. Ελλάδα, Offlinepost.gr, 2020.
- [Παπ22] Σοφία Παπαβασιλείου. Πολιτική ορθότητα, κοινωνικά στερεότυπα και χιούμορ: Στάσεις ελληνόφωνων φοιτητριών και φοιτητών απέναντι στον χιουμοριστικό λόγο. Πτυχιακή εργασία. Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 2022.
- [Πλε20] Γεώργιος Πλειός. Από το ίντερνετ στη λογοκρισία;. Ελλάδα, Γέρα και Postmodern.gr, 2020

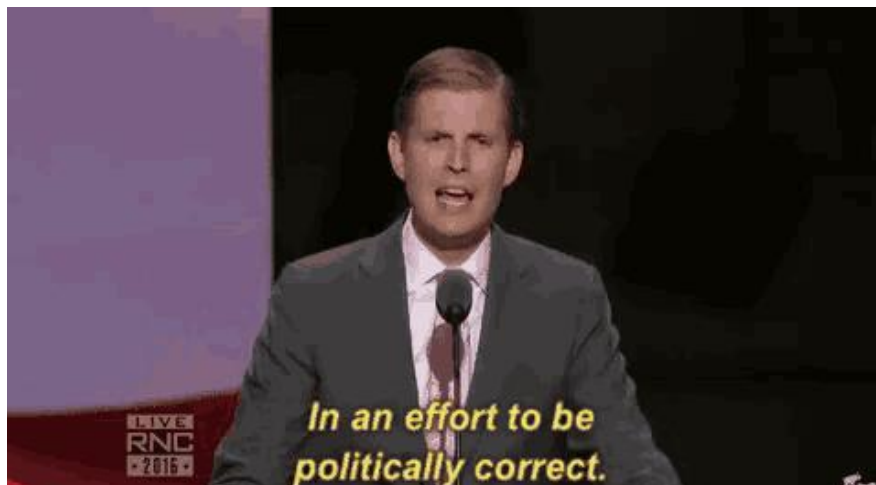
Βιβλία :

Κωδικός Αναφοράς	Βιβλιογραφική Αναφορά
[Ale25]	Adam Aleksic. <i>Algospeak: how social media is transforming the future of language</i> . New York: Knopf, 2025.
[But97]	Judith Butler. <i>Excitable Speech: A Politics of the Performative</i> . New York: Routledge, 1997.
[Cas09]	Manuel Castells. <i>Power of Communication</i> . Oxford: Oxford University Press, 2009.
[Dah89]	Robert A. Dahl. <i>Democracy and Its Critics</i> . New Haven: Yale University Press, 1989.
[DPR+10]	Ronald Deibert, John Palfrey, Rafal Rohozinski, Jonathan Zittrain. <i>Access Controlled: The Shaping of Power, Rights, and Rule in Cyberspace</i> . Cambridge, MA: MIT Press, 2010.
[Flo02]	Richard Florida. <i>The Rise of the Creative Class</i> . New York: Basic Books, 2020.
[Fra90]	Nancy Fraser. <i>Rethinking the Public Sphere</i> . <i>Social Text</i> , 25/26: 56-80, 1990.
[Fou77]	Michel Foucault. <i>Discipline and punish: The birth of the prison</i> . New York: Pantheon, 1977.
[Gil18]	Tarleton Gillespie. <i>Custodians of the Internet: Platforms, Content Moderation, and the Hidden Decisions that Shape Social Media</i> . New Haven: Yale University Press, 2018.
[GL20]	Andrew M. Guess, Benjamin Lyons. <i>Misinformation, Disinformation, and Online Propaganda</i> , in N. Persily and J.A. Tucker (eds.) <i>Social Media and Democracy</i> . Cambridge: Cambridge University Press (SSRC <i>Anxieties of Democracy</i>), 10-33, 2020.
[Hab89]	Jürgen Habermas. <i>The structural transformation of the public sphere</i> . Cambridge: MIT Press, 1989.

- [Les99] Lawrence Lessig. Code and Other Laws of Cyberspace. New York: Basic Books, 1999.
- [Mac12] Rebecca MacKinnon. Consent of the Networked: The Worldwide Struggle for Internet Freedom. New York: Basic Books, 2012.
- [MPG18] Giovanna Mascheroni, Cristina Ponte, Ana Jorge. Digital Parenting: The Challenges for Families in the Digital Age. Göteborg: Nordicom, 19-30, 2018.
- [Mil03] John Stuart Mill. On liberty (original work published 1859). London: Penguin Classics, 2003.
- [Spi07] Baruch Spinoza. Theological-Political Treatise. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- [SB15] Andrei Soldatov, Irina Borogan. The Red Web: The Struggle Between Russia's Digital Dictators and the New Online Revolutionaries. New York: PublicAffairs, 2015.
- [Tes91] George A. Test. Satire: Spirit and art. Tampa: University of South Florida Press, 1991.
- [Βλα24] Σπυρίδων Βλαχόπουλος. Πολιτική ορθότητα: Η σύγχρονη λογοκρισία? Από τη νομική στην πολιτική ορθότητα και στα όρια της πνευματικής έκφρασης. Αθήνα: Ευρασία, 2024.
- [ΚΚΜ+13] Μαρία Καρύδα, Σπύρος Κοκολάκης, Λίλιαν Μήτρου, Άννα Μαρία Πισκοπάνη, Σπύρος Τάσσης. Facebook, Blogs και δικαιώματα. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2013.
- [Μπό01] Γεώργιος Δ. Μπόκος. Εισαγωγή στην πληροφορική. Αθήνα: Παπασωτηρίου, 2001.
- [ΠΧΛ16] Πηνελόπη Πετσίνη, Δημήτρης Χριστόπουλος. Η λογοκρισία στην Ελλάδα. Αθήνα: Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, 2016.

Παράρτημα Α

Θησαυρός Συμπεριληπτικού Λεξιλογίου

Εικόνα 12 : *In an effort to be politically correct*

<u>ΣΧΕΣΕΙΣ</u>	<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>
Προτιμώμενος όρος	USE
Μη προτιμώμενος όρος	UF
Ευρύτερος όρος	BT
Στενότερος όρος	NT
Σχετικός όρος	RT
Αντώνυμα	ANT
Scope Notes	SN

1. Φυλετική και Εθνοτική Ταυτότητα , Καταγωγή

Η γλώσσα καθρεφτίζει κοινωνικές ιεραρχίες. Όταν χρησιμοποιούμε μια εθνοτική ομάδα ως βρισιά, αναπαράγουμε μια σχέση υπεροχής.

Η σημασία του όρου Βλάχος είναι διττή και συναντάται ως καταγωγή αλλά και ως στερεότυπο.

Λήμμα 1ο : Βλάχος

USE : Μέλος της βλαχόφωνης ελληνικής κοινότητας

BT : Εθνοτική ομάδα, Εθνογραφικές ομάδες, Γλωσσικές κοινότητες, Πολιτισμική ταυτότητα

RT : Παράδοση, διάλεκτος, Αρωμανικά

Αλλά

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση, Άτομο από αγροτική περιοχή, Χωρικός

UF : Βλάχος (μειωτικά), επαρχιώτης (υποτιμητικά)

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο, Άτομο με κοινωνική κομψότητα, Κοσμοπολίτης

Λήμμα 2ο : Άξεστος

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση, Άτομο από αγροτική περιοχή, Χωρικός

UF : Άξεστος (σε μεταφορική/μειωτική χρήση)

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο, Άτομο με κοινωνική κομψότητα, Κοσμοπολίτης

Λήμμα 3ο : Απολίτιστος

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση, Άτομο από αγροτική περιοχή, Χωρικός

UF : Απολίτιστος

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο, Άτομο με κοινωνική κομψότητα, Κοσμοπολίτης

Λήμμα 4ο : Βλαχαδερό

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση , Άτομο από αγροτική περιοχή, Χωρικός

UF : Βλαχαδερό

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο, Άτομο με κοινωνική κομψότητα, Κοσμοπολίτης

Λήμμα 5ο : Μπουρτζόβλαχος

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση, Άτομο από αγροτική περιοχή

UF : Μπουρτζόβλαχος

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο, Άτομο με κοινωνική κομψότητα, Κοσμοπολίτης

Λήμμα 6ο : Χωριάτης (υποτιμητικά)

USE : Άτομο με ελλιπή κοινωνική εξοικείωση , Άτομο από αγροτική περιοχή

UF : Χωριάτης

BT : Κοινωνικά στερεότυπα , Συμπεριφορά

RT : Τοπικισμός, κοινωνικός αποκλεισμός, πολιτισμικά πρότυπα

ANT : Αστικοποιημένο άτομο , Άτομο με κοινωνική κομψότητα , Κοσμοπολίτης

Λήμμα 7ο : Τσομπάνης (μειωτικά)

Άτομο με καταγωγή από την ύπαιθρο / Κτηνοτρόφος

USE : Κτηνοτρόφος , Άτομο από αγροτική περιοχή , Κάτοικος της υπαίθρου

UF : Τσομπάνης (μειωτικά)

BT : Επαγγελματική ιδιότητα , Κοινωνική προέλευση

RT : Πρωτογενής τομέας, αγροτική ζωή, κοινωνικά στερεότυπα

ANT : Αστός , Κάτοικος πόλης

Λήμμα 8ο : Γιδοβοσκός (μειωτικά)

USE : Κτηνοτρόφος , Άτομο από αγροτική περιοχή , Κάτοικος της υπαίθρου

UF : Γιδοβοσκός (μειωτικά)

BT : Επαγγελματική ιδιότητα , Κοινωνική προέλευση

RT : Πρωτογενής τομέας, αγροτική ζωή, κοινωνικά στερεότυπα

ANT : Αστός , Κάτοικος πόλης

Λήμμα 9ο : Γύφτος

USE : Ρομά

UF : γύφτος (μειωτικός όρος/ στερεότυπο) , γιούφτος , γυφτάκι

BT : Ρατσιστικός λόγος, κοινωνικός στιγματισμός, εθνοτική προκατάληψη.

NT : Περιθωριοποίηση, στερεότυπα παραβατικότητας.

RT : Ξενοφοβία, Ρητορική μίσους, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ανθρωπιστικά δικαιώματα, Πολιτισμική ετερότητα.

SN : Προέρχεται από το «Αιγύπτιος» (παλιά πεποίθηση έλευσης από την Αίγυπτο), αλλά στην πορεία των αιώνων η κοινωνική αποπομπή της ομάδας «λέρωσε» τη σημασία της. Το ρατσιστικό αποτύπωμα ανάγεται στην αναγνώριση και την ισότητα με δικαίωμα στον αξιοπρεπή αυτοπροσδιορισμό.

Λήμμα 10ο : Κατσιβελος**USE** : Ρομά**UF** : Γύφτος (μειωτικός όρος/ στερεότυπο)**BT** : Ρατσιστικός λόγος, κοινωνικός στιγματισμός, εθνοτική προκατάληψη.**NT** : Περιθωριοποίηση, στερεότυπα παραβατικότητας.**RT** : Ξενοφοβία, Ρητορική μίσους, Κοινωνικός αποκλεισμός, Ανθρωπιστικά δικαιώματα, πολιτισμική ετερότητα**Ο εθνολογικός όρος Μογγόλος έχει διττή σημασία :****Λήμμα 11ο : Μόγγολο/ Μογγολάκι (βλ. Ενότητα 3η)****USE** : Μογγόλος , Πολίτης της Μογγολίας , Άτομο μογγολικής καταγωγής**UF** : (Κανένα - σε αυτό το πλαίσιο ο όρος είναι ο κύριος)**BT** : Εθνότητα , Λαοί της Ασίας**RT** : Μογγολία, Τζένγκις Χαν, Νομαδικός πολιτισμός, Κεντρική Ασία**ANT** : Μη Μογγόλος , Αλλοδαπός

Αλλά

USE : Άτομο με σύνδρομο Down , Άτομο με Τρισωμία 21**UF** : Μόγγολο, μογγολάκι, καθυστερημένο**BT** : Person-First Language**RT** : Γενετική διαταραχή, συμπερίληψη, νευροδιαφορετικότητα**ANT** : Άτομο τυπικής ανάπτυξης

SN : Παράδειγμα ιατρικού όρου που μετατράπηκε σε ύβρη, προκαλώντας διάκριση : ρατσιστική προς τους λαούς της Μογγολίας και προς τα άτομα με σύνδρομο Down. Ο όρος «μογγολισμός» χρησιμοποιήθηκε τον 19ο αιώνα από τον John Langdon Down, επειδή πίστευε λανθασμένα σε κοινά χαρακτηριστικά με τη μογγολική φυλή. Το 1965, μετά από αίτημα της ίδιας της Μογγολίας, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) απέσυρε επίσημα τον όρο. Το λήμμα είναι ίσως το πιο σημαντικό στην κατηγορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς δείχνει πώς μια λέξη μπορεί να κουβαλάει προκαταλήψεις αιώνων.

Λήμμα 12ο : Αράπης

USE : Αφροέλληνας, Μαύρος , Άτομο με αφρικανική καταγωγή, Έγχρωμος

UF : Αράπης

SN (Scope Note) : Όρος παρωχημένος , συνδεδεμένος με την αποικιοκρατία και τη δουλεία. Σήμερα διακρίνει τον άνθρωπο με βάση το χρώμα του δέρματος του.

ANT : Λευκός

Λήμμα 13ο : Νέγρος, Nigga

USE : Αφροέλληνας, Μαύρος , Άτομο με αφρικανική καταγωγή , Έγχρωμος

UF : Νέγρος, Nigga

SN (Scope Note) : Όρος παρωχημένος , συνδεδεμένος με την αποικιοκρατία και τη δουλεία. Σήμερα διακρίνει τον άνθρωπο με βάση το χρώμα του δέρματος του.

ANT : Λευκός

Λήμμα 14ο : Άγριοι

USE : Ιθαγενείς Αμερικής , Αυτόχθονες λαοί , Αυτόχθονες πληθυσμοί.

UF : Άγριοι, Ινδιάνοι, Ερυθρόδερμοι

ANT : Αποικιοκράτες

SN (Scope Note) : Ο όρος «άγριοι» χρησιμοποιήθηκε από τους αποικιοκράτες για να δικαιολογήσει τη γενοκτονία και την αρπαγή της γης, παρουσιάζοντας τους αυτόχθονες ως στερούμενους πολιτισμού, νόμων ή θρησκείας. Η λέξη «Ινδιάνοι» αποτελεί ιστορικό λάθος του Κολόμβου που επιβλήθηκε στους πληθυσμούς.

Λήμμα 15ο : Λαθρομετανάστης

USE : Μετανάστης/στρια, Άτομο χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα

UF : Λαθρομετανάστης, Λαθραίος, Εισβολέας.

BT: Ρητορική μίσους , Απανθρωποποίηση

NT: Παράτυπη μετανάστευση

RT: Ξενοφοβία, Κοινωνικός αποκλεισμός

ANT: Γηγενής, Συμπολίτης

SN (Scope Note) : Η ιδιότητα του ανθρώπου δεν μπορεί να είναι «λαθραία». Ο όρος «λαθραίος» παρουσιάζει ως αντικείμενο ή απειλή.

2. Φύλο και Σεξουαλική Κατεύθυνση

Λήμμα 16ο : Άτομο με ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο, Ομοφυλόφιλος, Gay, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

UF : Αδερφή, δυσανάλογος, πούσ***, σκιά, πισωγλέντης, προκλητικός/ή (όταν χρησιμοποιείται μειωτικά), τραβέλι, ανώμαλος (αναφορικά με τον προσανατολισμό),

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός / Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο, Τρανς άτομο, Non-binary άτομο

RT : Ομοφοβία, Τρανσφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, συμπερίληψη, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας , Cisgender άτομο

Λήμμα 17ο : Αδερφή

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Αδερφή

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 18ο : Θηλυπρεπής

BT : έμφυλα στερεότυπα , χαρακτηρισμοί με βάση την έκφραση φύλου

NT : στερεοτυπικός χαρακτηρισμός ανδρικής συμπεριφοράς

RT : Έκφραση φύλου, αρρενωπότητα , θηλυκότητα , ομοφοβία, προκατάληψη

ANT : αρρενωπός

SN (Scope note) : Χαρακτηρισμός που αποδίδεται συνήθως σε άνδρα όταν η συμπεριφορά, η εμφάνιση ή η έκφρασή του θεωρείται ότι αποκλίνει από τα παραδοσιακά πρότυπα ανδρικότητας και προσεγγίζει χαρακτηριστικά που κοινωνικά αποδίδονται στη θηλυκότητα. Η χρήση του όρου είναι συχνά αξιολογική ή υποτιμητική και μπορεί να αναπαράγει έμφυλα στερεότυπα σχετικά με την έκφραση φύλου.

Λήμμα 19ο : Λούγκρα

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Λούγκρα

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 20ο : Ντιγκιντάγκας

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Ντιγκιντάνγκας

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 21ο : Ντιντής

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay , Άτομο που αποκλίνει από τα παραδοσιακά πρότυπα αρρενωπότητας

UF : Ντιντής

BT : Έμφυλη ταυτότητα , Κοινωνικά στερεότυπα

RT : Σεξουαλικός προσανατολισμός, ομοφοβία, έμφυλη έκφραση, πατριαρχία

ANT : Άτομο με παραδοσιακή αρρενωπή έκφραση , Συμβατική αρρενωπότητα

Λήμμα 22ο : Πούσ***

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Πούσ*** , -άρα , -άκι

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 23ο : Συκιά

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Συκιά

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 24ο : Πισωγλέντης

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Πισωγλέντης

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 25ο : Φλούφλης

USE : ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο , Ομοφυλόφιλος , Gay

UF : Φλούφλης

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός , Ταυτότητα φύλου

NT : Ομοφυλόφιλος άνδρας, Λεσβία, Αμφιφυλόφιλο άτομο

RT : Ομοφοβία, ρητορική μίσους, ανθρώπινα δικαιώματα, υπερηφάνεια (Pride)

ANT : Ετεροφυλόφιλος , Straight , Άτομο τυπικής σεξουαλικότητας

Λήμμα 26ο : Λεσβία

USE : Λεσβία , Ομοφυλόφιλη γυναίκα

UF : Αντρογυναίκα (όταν χρησιμοποιείται μειωτικά)

BT : ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα , Σεξουαλικός προσανατολισμός

RT : Γυναικεία ομοφυλοφιλία, φεμινισμός, ορατότητα

ANT : Ετεροφυλόφιλη γυναίκα

Λήμμα 27ο : Αμφιφυλόφιλο άτομο

USE : Αμφιφυλόφιλο άτομο , Bisexual

UF : Μπερδεμένος (ως μειωτικός χαρακτηρισμός), διπλοθέσιος, «της διπλής πόρτας»

BT : ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα , Σεξουαλικός προσανατολισμός

RT : Αμφιφοβία, Genderfluid

ANT : Άτομο ετεροφυλόφιλο ή ομοφυλόφιλο

Λήμμα 28ο : Τρανς άτομο

USE : Τρανς άτομο , Διεμφυλικό άτομο

UF : Τραβεστί (όταν χρησιμοποιείται συγχυτικά ή μειωτικά)

BT : Ταυτότητα φύλου

NT : Τρανς γυναίκα, Τρανς άνδρας, Non-binary άτομο

RT : Φυλομετάβαση, δυσφορία φύλου, τρανσοφοβία

ANT : Σις-τζέντερ άτομο (Cisgender)

Λήμμα 29ο : Τραβέλι

USE : Τρανς άτομο / Διεμφυλικό άτομο

UF : Τραβέλι Τραβεστί (όταν χρησιμοποιείται συγχυτικά ή μειωτικά)

BT : Ταυτότητα φύλου

NT : Τρανς γυναίκα, Τρανς άνδρας, Non-binary άτομο

RT : Φυλομετάβαση, δυσφορία φύλου, τρανσοφοβία

ANT : Σις-τζέντερ άτομο (Cisgender)

Λήμμα 30ο : Τραβεστί

USE : Τρανς άτομο / Διεμφυλικό άτομο

UF : Τραβεστί (όταν χρησιμοποιείται συγχυτικά ή μειωτικά)

BT : Ταυτότητα φύλου

NT : Τρανς γυναίκα, Τρανς άνδρας, Non-binary άτομο

RT : Φυλομετάβαση, δυσφορία φύλου, τρανσοφοβία

ANT : Σις-τζέντερ άτομο (Cisgender)

Λήμμα 31ο : Queer άτομο

USE : Queer άτομο , Κουήρ

UF : Ιδιόρρυθμος, ανώμαλος

BT : ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητα

RT : Μη κανονιστικότητα, θεωρία Queer

ANT : Ετεροκανονικό άτομο

Λήμμα 32ο : Ίντερσεξ άτομο

USE : Ίντερσεξ άτομο , Άτομο με μεσοφυλική ταυτότητα

UF : Ερμαφρόδιτος (θεωρείται ιατρικά παρωχημένος και προσβλητικός όρος)

BT : Βιολογικό φύλο , Χαρακτηριστικά φύλου

RT : Βιολογική ποικιλομορφία, ιατρική ηθική

ANT : Ενδοφυλικό άτομο (Dyadic / Endosex)

Λήμμα 33ο : Ασέξουαλ άτομο

USE : Ασέξουαλ άτομο , Άφυλο άτομο (ως προς την έλξη)

UF : Ανέραστος, «προβληματικός» (λόγω έλλειψης σεξουαλικής επιθυμίας)

BT : Σεξουαλικός προσανατολισμός

RT : Έλλειψη σεξουαλικής έλξης, πλατωνική σχέση

ANT : Αλοσεξουαλικό άτομο (Allosexual)

Λήμμα 34ο : Φρικιό (Κοινωνικός & Εμφανισιακός Στιγματισμός)

USE : Εναλλακτικό άτομο, Άτομο με ιδιαίτερο στυλ, Άτομο που αποκλίνει από τις κοινωνικές νόρμες.

UF : Φρικιό, Φρίκουλας, Τέρας, Freak, Weirdo.

BT : Κοινωνική Περιθωριοποίηση , Σωματικός Στιγματισμός.

RT : Υποκουλτούρες, Bullying.

ANT : Συμβατικό άτομο

Λήμμα 35ο : Γκόμενα/ος

USE : Γυναίκα/ Άντρας (γενικά), Σύντροφος (σε σχέση), ή Ελκυστική παρουσία (αν αφορά την εμφάνιση).

UF : Γκόμενα/ος

BT : Κοινωνικές Σχέσεις , Έμφυλες Αναφορές.

RT : Ερωτική σχέση , Αντικειμενοποίηση , Εξωτερική εμφάνιση.

ANT : Κυρία / Κύριος (ως τίτλος σεβασμού)

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται στην ανεπίσημη επικοινωνία για να περιγράψει μια ελκυστική γυναίκα ή μια ερωτική σύντροφο. Παρόλο που σεορισμένες υποκουλτούρες μπορεί να θεωρηθεί οικείος ή ακόμα και κολακευτικός, στον παρόντα Θησαυρό θεωρείται αντικειμενοποιητικός (objectifying), καθώς εστιάζει κυρίως στην εξωτερική εμφάνιση ή την ερωτική διαθεσιμότητα, υποβαθμίζοντας την προσωπικότητα.

Λήμμα 36ο : Μουνάρα

USE : Εντυπωσιακή γυναίκα, Ελκυστική παρουσία, Γυναίκα με αυτοπεποίθηση

UF : Μουνάρα , Μν

BT : Σεξιστική γλώσσα, Αργκό, Σωματική περιγραφή.

NT : Catcalling, Αντικειμενοποίηση.

RT : Έμφυλα στερεότυπα, Πατριαρχικά γλωσσικά πρότυπα, Σεξουαλικότητα.

ANT : Άσχημη, Αποκρουστική

SN : Ο όρος χρησιμοποιείται στην ελληνική αργκό για να περιγράψει μια γυναίκα με έντονη σεξουαλική ελκυστικότητα. Στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής γλώσσας, ο όρος επισημαίνεται ως προβληματικός λόγω της εστίασης σε γεννητικά όργανα και της αντικειμενοποίησης του ατόμου.

Λήμμα 37ο : Βίζιτα

USE : Γυναίκα με ελεύθερη σεξουαλική ζωή , Άτομο που επιλέγει την αυτοδιάθεση του σώματός του , Άτομο με έκφραση σεξουαλικότητας εκτός παραδοσιακών πλαισίων.

UF : Βίζιτα, Βίζιτού , Βίζιτόνι.

BT : Έμφυλη Βία , Λεκτική Κακοποίηση.

RT : Slut-shaming, Gold Digger, Σεξισμός, Πατριαρχικός έλεγχος.

ANT : Άτομο με σεξουαλική αυτοδιάθεση, Σεβασμός στην ιδιωτική ζωή.

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί εργαλείο «ηθικού ελέγχου». Χρησιμοποιείται για να ντροπιάσει (slut-shaming) μια γυναίκα επειδή δεν συμμορφώνεται με τα κοινωνικά πρότυπα της «σεμνής» συμπεριφοράς. Η χρήση του αποσκοπεί στην κοινωνική απομόνωση και στον υποβιβασμό της προσωπικότητας του ατόμου σε ένα σεξουαλικό αντικείμενο.

Λήμμα 38ο : Πατσαβούρα (Κοινωνική συμπεριφορά / Ηθική)

USE : Άτομο που δέχεται προσβολές, Άτομο σε ευάλωτη θέση, Άτομο με χαμηλή αυτοεκτίμηση (ανάλογα με το πλαίσιο). Στον δημόσιο λόγο, αν θέλουμε να περιγράψουμε ανήθικη συμπεριφορά, χρησιμοποιούμε όρους όπως «Αφερέγγυο άτομο» ή «Άτομο χωρίς αρχές».

UF : Πατσαβούρα, Λινάτσα

BT : Υβριστική ορολογία , Έμφυλη βία

RT : Μισογυνισμός , Αντικειμενοποίηση, Slut-shaming

ANT : Άτομο με αξιοπρέπεια, Σεβαστό πρόσωπο.

Λήμμα 39ο : Πορνίδιο

USE : Γυναίκα με ελεύθερη σεξουαλική ζωή , Άτομο που επλέγει την αυτοδιάθεση του σώματός του , Άτομο με έκφραση σεξουαλικότητας εκτός παραδοσιακών πλαισίων.

UF : Πορνίδιο, Πουτα**κι

BT : Έμφυλη Βία , Λεκτική Κακοποίηση

RT : Slut-shaming, Σεξισμός, Πατριαρχικός έλεγχος.

ANT : Άτομο με σεξουαλική αυτοδιάθεση, Σεβασμός στην ιδιωτική ζωή

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί εργαλείο «ηθικού ελέγχου». Χρησιμοποιείται για να ντροπιάσει (slut-shaming) μια γυναίκα επειδή δεν συμμορφώνεται με τα κοινωνικά πρότυπα της «σεμνής» συμπεριφοράς. Η χρήση του αποσκοπεί στην κοινωνική απομόνωση και στον υποβιβασμό της προσωπικότητας του ατόμου σε ένα σεξουαλικό αντικείμενο.

Λήμμα 40ο : Τσόλι

USE : Άτομο που υφίσταται έμφυλο στιγματισμό , Άτομο που δέχεται επίθεση με βάση την κοινωνική του τάξη ή εμφάνιση, Άτομο με έκφραση σεξουαλικότητας εκτός παραδοσιακών πλαισίων

UF : Τσόλι , Τσούλα , -άκι , -άρα

BT : Υβριστική ορολογία , Έμφυλη βία.

RT : Μισογυνισμός , Αντικειμενοποίηση, Slut-shaming.

ANT : Άτομο με αξιοπρέπεια, Σεβαστό πρόσωπο , Άτομο εκτός πλαισίου αντικειμενοποίησης.

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί μια έμφυλη και ταξική ετικέτα που στοχεύει στην πλήρη απαξίωση του ατόμου μέσω της απανθρωποποίησης. Η προέλευση του όρου εντοπίζεται στη λέξη «τσόλι» (από το τουρκικό *çul*), που περιγράφει το ευτελές, φθαρμένο ύφασμα ή το κουρέλι. Η μεταφορά αυτή μετατρέπει την οικονομική ένδεια (το να φοράει κανείς κουρέλια) σε μόνιμο στίγμα ηθικής εξαχρείωσης, υπονοώντας ότι το άτομο είναι εξίσου «αναλώσιμο» και «βρώμικο». Η χρήση υποκοριστικών (π.χ. *τσουλάκι*) δεν μειώνει την ένταση, αλλά προσθέτει μια διάσταση υποτιμητικής οικειότητας, ενισχύοντας τον μισογυνισμό και το Slut-shaming. Η ετικέτα αυτή λειτουργεί ως εργαλείο επιβολής ταξικής και πατριαρχικής ιεραρχίας.

Λήμμα 41ο : Τσόκαρο (Κοινωνική & Σεξουαλική Απαξίωση)

USE : Άτομο που υφίσταται κοινωνικό διασυρμό, Γυναίκα που στοχοποιείται για την εμφάνιση ή τη συμπεριφορά της

UF : Τσόκαρο

BT : Slut-shaming , Μισογυνισμός , Ταξικές διακρίσεις

RT : Εσωτερικευμένος μισογυνισμός, Victim blaming

ANT : Άτομο με αξιοπρέπεια, Κοινωνικά αποδεκτό άτομο

Λήμμα 42ο : Ελαφρών/Ελευθέρων ηθών

USE : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο, Άτομο με αυτοδιάθεση, Γυναίκα που στοχοποιείται για την προσωπική της ζωή.

UF : Ελαφρών ηθών , Ελευθέρων ηθών.

BT : Slut-shaming , Έμφυλα Στερεότυπα.

RT : Double standards (Διπλά πρότυπα ηθικής), Πατριαρχία, Ηθικολογία.

ANT : Συντηρητικό άτομο

Λήμμα 43ο : Εύκολη (Σεξουαλική συμπεριφορά)

USE : Άτομο με ενεργή σεξουαλική ζωή, Σεξουαλικά διαθέσιμο άτομο, Άτομο που εκφράζει ελεύθερα την επιθυμία του.

UF : Εύκολη

BT : Slut-shaming , Έμφυλα Στερεότυπα.

RT : Hookup culture, Consensual sex (Συναινετικό σεξ).

ANT : Δύσκολη , Συντηρητική, Πουριτανή.

Λήμμα 44ο : Ξέκωλο

USE : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο, Άτομο με αυτοδιάθεση, Γυναίκα που στοχοποιείται για την προσωπική της ζωή.

UF : Ξέκωλο

BT : Slut-shaming , Έμφυλα Στερεότυπα.

RT : Πατριαρχία, Ηθικολογία.

ANT : Συντηρητικό άτομο

Λήμμα 45ο : Του δρόμου

USE : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο, Άτομο με αυτοδιάθεση, Γυναίκα που στοχοποιείται για την προσωπική της ζωή.

UF : Του δρόμου , κοινή

BT : Slut-shaming , Έμφυλα Στερεότυπα.

RT : Double standards (Διπλά πρότυπα ηθικής), Πατριαρχία, Ηθικολογία.

ANT : Συντηρητικό άτομο, «Σωστή» (επίσης προβληματικός όρος λόγω υποκειμενικότητας).

Λήμμα 46ο : Βρωμοθήλυκο (Έμφυλη Βία & Μισογονισμός)

USE : Γυναίκα που στοχοποιείται λόγω φύλου. Αν θέλουμε να περιγράψουμε μια σύγκρουση, χρησιμοποιούμε τον όρο «Αντιπαράθεση με μια γυναίκα» (χωρίς έμφυλους χαρακτηρισμούς).

UF : Βρωμοθήλυκο , Παλιοθήλυκο

BT : Μισογονισμός , Έμφυλη Ύβρις.

RT : Πατριαρχία, Απανθρωποποίηση, Σεξισμός, Slut-shaming.

ANT : Σεβαστή προσωπικότητα, Ισότιμο μέλος της κοινωνίας.

Λήμμα 47ο : Μυξοπαρθένα (Κοινωνική Υποτίμηση / Χλευασμός)

USE : Άτομο που στοχοποιείται για την απειρία ή τη σεμνότητά του.

UF : Μυξοπαρθένα

BT : Prude-shaming , Απανθρωποποίηση (Dehumanization).

RT : Υποκρισία, Σεξισμός, Bullying, Κοινωνικός αποκλεισμός.

ANT : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο

Λήμμα 48ο : Παρθενοπιπίτσα

USE : Άτομο που στοχοποιείται για την απειρία ή τη σεμνότητά του.

UF : Παρθενοπιπίτσα , άβγαλη

BT : Prude-shaming Απανθρωποποίηση

RT : Υποκρισία, Σεξισμός, Bullying, Κοινωνικός αποκλεισμός.

ANT : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο

Λήμμα 49ο : Πουριτανή (Κοινωνική & Σεξουαλική Ηθική)

USE : Συντηρητικό άτομο, Άτομο με αυστηρές αρχές, Άτομο που θέτει αυστηρά προσωπικά όρια.

UF : Πουριτανή, Οσία, Σεμνότυφη

BT : Κοινωνική συμπεριφορά , Ηθική.

RT : Prude Shaming Θρησκευτικός συντηρητισμός, Ηθικολογία, Καταπίεση, Σεξουαλική αποχή.

ANT : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο

Λήμμα 50ο : Χαμηλοβλεπούσα

USE : Άτομο που στοχοποιείται για την απειρία ή τη σεμνότητά του.

UF : Παρθενοπιπίτσα , άβγαλη , σιγανοπαπαδιά

BT : Prude-shaming Απανθρωποποίηση

RT : Υποκρισία, Σεξισμός, Bullying, Κοινωνικός αποκλεισμός.

ANT : Σεξουαλικά απελευθερωμένο άτομο

Λήμμα 51ο : Μουνόδουλος (Εμφυλη Κοινωνική Πίεση)

USE : Υποστηρικτικός σύντροφος, Άτομο που επιδεικνύει ενσυναίσθηση προς τις γυναίκες, Άτομο που απορρίπτει τις τοξικές ανδρικές νόρμες.

UF : Μουνόδουλος

BT : Τοξική Αρρενωπότητα , Μισογυνισμός.

RT : Πατριαρχία, Εσωτερικευμένος μισογυνισμός

ANT : Μισογόννης, "Alpha male" (στο πλαίσιο της τοξικής ρητορικής).

Λήμμα 52ο : Ξελιγωμένος (Επιθυμία & Συμπεριφορά)

USE : Άτομο σε κατάσταση έντονης επιθυμίας, Ενθουσιώδες άτομο, Άτομο που αναζητά προσοχή/επαφή.

UF : Ξελιγωμένος

BT : Κοινωνική συμπεριφορά , Ψυχολογία.

RT : Thirsting (στα social media), Αντικειμενοποίηση, Απώλεια αυτοελέγχου , Starved for attention.

ANT : Εγκρατής, Απαθής, Χορτασμένος.

Λήμμα 53ο : Λιγούρης

USE : Άτομο σε κατάσταση έντονης επιθυμίας, Ενθουσιώδες άτομο, Άτομο που αναζητά προσοχή/επαφή.

UF : Λιγούρης

BT : Κοινωνική συμπεριφορά / Ψυχολογία.

RT : Thirsting (στα social media), Αντικειμενοποίηση, Απώλεια αυτοελέγχου, Starved for attention..

ANT : Εγκρατής, Απαθής, Χορτασμένος.

Λήμμα 54ο : Λιγωμένος

USE : Άτομο σε κατάσταση έντονης επιθυμίας, Άτομο που αναζητά προσοχή/επαφή.

UF : Λιγωμένος

BT : Κοινωνική συμπεριφορά , Ψυχολογία.

RT : Thirsting , Αντικειμενοποίηση, Απώλεια αυτοελέγχου.

ANT : Εγκρατής, Απαθής, Χορτασμένος.

Λήμμα 55ο : Πέφτουλας (Κοινωνική συμπεριφορά / Φλερτ)

USE : Άτομο με επίμονη προσέγγιση, Άτομο που παραβιάζει προσωπικά όρια, Ενοχλητικός/η.

UF : Πέφτουλας, Γύπας (slang για τον κυνηγό).

BT : Κοινωνική αλληλεπίδραση , Παρενοχλητική συμπεριφορά.

RT : Παρενόχληση, Catcalling, Love bombing.

ANT : Διακριτικό άτομο, Απόμακρος, Αδιάφορος.

Λήμμα 56ο : Σαβούρα

USE : Άτομο που δεν πληροί τα κυρίαρχα πρότυπα ομορφιάς, Άτομο που στοχοποιείται για την εμφάνισή του.

UF : Σαβούρα

BT : Body Shaming , Απανθρωποποίηση.

RT : Προνόμιο ομορφιάς , Αντικειμενοποίηση

3. Η προσέγγιση Person-first

Άτομο με οπτική αναπηρία

Λήμμα 57ο : Γκαβός

USE : Άτομο με οπτική αναπηρία , Άτομο με μερική ή ολική απώλεια όρασης

UF : Γκαβός

BT : Person-First Language , Αισθητηιακή αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, γραφή Braille, σκύλος οδηγός, λευκό μπιστούνι

ANT : Βλέπον άτομο , Άτομο με τυπική όραση

Λήμμα 58 ο : Γκαβούλιακας

USE : Άτομο με οπτική αναπηρία / Άτομο με μερική ή ολική απώλεια όρασης

UF : Γκαβούλιακας , Γκάβακας

BT : Person-First Language / Αισθητηριακή αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, γραφή Braille, σκύλος οδηγός, λευκό μπιστούνι

ANT : Βλέπον άτομο , Άτομο με τυπική όραση

Λήμμα 59ο : Στραβάδι , Στραβούλιακας

USE : Άτομο με οπτική αναπηρία / Άτομο με μερική ή ολική απώλεια όρασης

UF : Στραβάδι

BT : Person-First Language , Αισθητηριακή αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, γραφή Braille, σκύλος οδηγός, λευκό μπιστούνι

ANT : Βλέπον άτομο , Άτομο με τυπική όραση

Λήμμα 60ο : Τυφλός

USE : Άτομο με οπτική αναπηρία , Άτομο με μερική ή ολική απώλεια όρασης

UF : Τυφλός

BT : Person-First Language / Αισθητηριακή αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, γραφή Braille, σκύλος οδηγός, λευκό μπιστούνι

ANT : Βλέπον άτομο , Άτομο με τυπική όραση

Άτομο με ακουστική αναπηρία

Λήμμα 61ο : Κωφός , Κουφός

USE : Κωφό άτομο, Άτομο με κώφωση/ βαρκοϊτα , Άτομο με απώλεια ακοής

UF : Κωφός , Κουφός (μειωτικά), Βαρύκοος , Άτομα με προβλήματα ακοής

BT : Person-First Language

RT : Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ), Προσβασιμότητα, Διερμηνεία, Κοινότητα Κωφών.

ANT : Ακούων

SN (Scope Note) : Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (2023) δεν συνιστά τη χρήση της λέξης «μειωμένη» όταν μιλάμε για κώφωση, επειδή τα περισσότερα άτομα προτιμούν να ονομάζονται «Κωφά» ή «Τυφλά» ή «Κωφάλαλα» (με κεφαλαία) παρά «με προβλήματα ακοής». Επίσης, παρατηρείται συχνά ότι η λέξη Κωφός γράφεται με κεφαλαίο Κ - για άτομα που ήταν κωφοί όλη τους τη ζωή και η νοηματική είναι η πρώτη τους γλώσσα. Είναι απαραίτητο να έχετε υπόψιν σας διάφορους βαθμούς ακοής.

Άτομο με κινητική αναπηρία

Λήμμα 62ο : Κούτσαβλο

USE : Άτομο με κινητική αναπηρία , Άτομο με δυσκολία στη βάρδιση

UF : Κούτσαβλο

BT : Person-First Language , Σωματική αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, κινητικότητα, αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη κινητικότητα , Άτομο τυπικής κίνησης

Λήμμα 63ο : Κούτσαβλο

USE : Άτομο με κινητική αναπηρία , Άτομο με δυσκολία στη βάρδιση

UF : Κούτσαβλο

BT : Person-First Language , Σωματική αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, κινητικότητα, αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη κινητικότητα , Άτομο τυπικής κίνησης

Λήμμα 64ο : Κουτσάλογο

USE : Άτομο με κινητική αναπηρία , Άτομο με δυσκολία στη βάρδιαση

UF : Κουτσάλογο

BT : Person-First Language , Σωματική αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, κινητικότητα, αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη κινητικότητα , Άτομο τυπικής κίνησης

Λήμμα 65ο : Σακάτης

USE : Άτομο με κινητική αναπηρία , Άτομο με δυσκολία στη βάρδιαση

UF : Σακάτης

BT : Person-First Language , Σωματική αναπηρία

RT : Προσβασιμότητα, κινητικότητα, αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη κινητικότητα , Άτομο τυπικής κίνησης

Άτομο με σύνδρομο Down (βλ. Λήμμα 11ο)

USE : Άτομο με σύνδρομο Down , Άτομο με Τρισωμία 21

UF : Μόγγολο, μογγολάκι, καθυστερημένο

BT : Person-First Language , Νοητική αναπηρία

RT : Γενετική διαταραχή, συμπερίληψη, νευροδιαφορετικότητα

ANT : Άτομο τυπικής ανάπτυξης , Άτομο χωρίς νοητική αναπηρία

SN (Scope Note) : Αποτελεί κλασικό παράδειγμα ιατρικού όρου που μετατράπηκε σε ύβρη, προκαλώντας διπλή διάκριση : **ρατσιστική** (προς τους λαούς της Μογγολίας) και **ηλικιακή/αναπηρική** (προς τα άτομα με σύνδρομο Down). Ο όρος «μογγολισμός» χρησιμοποιήθηκε τον 19ο αιώνα από τον John Langdon Down, επειδή πίστευε λανθασμένα ότι τα άτομα με το σύνδρομο είχαν κοινά χαρακτηριστικά με τη μογγολική φυλή. Το 1965, μετά από αίτημα της ίδιας της Μογγολίας, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) απέσυρε επίσημα τον όρο. Το λήμμα είναι ίσως το πιο σημαντικό στην κατηγορία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς δείχνει πώς μια λέξη μπορεί να κουβαλάει προκαταλήψεις αιώνων.

Λήμμα 66ο : Άτομο στο φάσμα του αυτισμού

USE : Άτομο στο φάσμα του αυτισμού , Άτομο με αυτισμό

UF : Αυτιστικός

BT : Νευροδιαφορετικότητα / Person-First Language

NT : Άτομο με Σύνδρομο Asperger (παρωχημένος ιατρικά όρος αλλά σε χρήση), Αυτισμός υψηλής λειτουργικότητας

RT : Φάσμα αυτισμού, αισθητηριακή επεξεργασία, επικοινωνιακές δεξιότητες

ANT : Νευροτυπικό άτομο , Άτομο τοπικής ανάπτυξης (αντικαθιστά τη λέξη "φυσιολογικό", η οποία είναι προσβλητική για τα άτομα στο φάσμα)

Λήμμα 67ο : Φυτό

USE : Άτομο σε κώμα, Άτομο σε κωματώδη κατάσταση, Άτομο σε κατάσταση ελάχιστης συνείδησης

UF : Φυτό

BT : Person-First Language , Ιατρική κατάσταση

RT : Βαριά εγκεφαλική κάκωση, υποστήριξη ζωής, νοσηλεία

ANT : Άτομο με πλήρη συνείδηση , Άτομο σε εγρήγορση

Λήμμα 68ο : Άτομο με ψυχική διαταραχή

USE : Άτομο με ψυχική διαταραχή, Άτομο με διάγνωση ψυχικής ασθένειας / διαταραχής ψυχικής υγείας , Άτομο με ψυχική διαταραχή / ψυχική ασθένεια

UF : Σχιζοφρενής, ψυχασθενής, ψυχάκιας, σαλταρισμένος, τρελός

BT : Person-First Language

NT : Άτομο με σχιζοφρένεια, άτομο με κατάθλιψη

RT : Ψυχική υγεία, αποστιγματισμός

Λήμμα 69ο : Άτομο με διαβήτη

USE : Άτομο με διαβήτη

UF : Διαβητικός

BT : Person-First Language

RT : Χρόνια πάθηση, ιατρική ορολογία

Λήμμα 70ο : Γεροξεκούτης

USE : Άτομο με γνωστική έκπτωση

UF : γεροξεκούτης , ξεκούτης

BT : Άτομο με αναπηρία

NT : Άτομο με άνοια , Άτομο με ήπια γνωστική διαταραχή, Άτομο με νόσο Alzheimer

RT : Άνοια , Alzheimer , Ψυχοκοινωνική αναπηρία , Φροντίδα ηλικιωμένων
Γνωστική διαταραχή

Λήμμα 71ο : Ξεωραμένος

USE : Άτομο με γνωστική έκπτωση

UF : Γεροξεκούτης

BT : Άτομο με αναπηρία

NT : Άτομο με άνοια , Άτομο με ήπια γνωστική διαταραχή, Άτομο με νόσο Alzheimer

RT : Άνοια , Alzheimer , Ψυχοκοινωνική αναπηρία , Φροντίδα ηλικιωμένων
Γνωστική διαταραχή

Λήμμα 72ο : Ραμολιμέντο/Ραμολι

USE : Άτομο με γνωστική έκπτωση

UF : Ραμολιμέντο/Ραμολι

BT : Άτομο με αναπηρία

NT : Άτομο με άνοια , Άτομο με ήπια γνωστική διαταραχή, Άτομο με νόσο Alzheimer

RT : Άνοια , Alzheimer , Ψυχοκοινωνική αναπηρία , Φροντίδα ηλικιωμένων
Γνωστική διαταραχή

Λήμμα 73ο : Γεροζούρας

USE : Άτομο με δύστροπη συμπεριφορά ή Άτομο με χαμηλή προσαρμοστικότητα.

UF : , Γεροπαράξενος

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Κοινωνική Συμπεριφορά.

RT : Άτομο τρίτης ηλικίας ,Ακαμψία χαρακτήρα ,Επικριτική διάθεση.

ANT : Προσαρμοστικό άτομο , Δεκτικός χαρακτήρας.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται μειωτικά για να περιγράψει άτομα προχωρημένης ηλικίας που επιδεικνύουν δυστροπία, επιμονή σε ξεπερασμένες αντιλήψεις ή γκρινιάρικη διάθεση. Η χρήση του αποφεύγεται ως ηλικιακά στιγματιστική και αντικαθίσταται από όρους που περιγράφουν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά χωρίς να την αποδίδουν στο γήρας.

Λήμμα 74ο : Κουτσοδόντης

USE : Άτομο με ελλιπή οδοντοστοιχία , Άτομο με απώλεια δοντιών

UF : Κουτσοδόντης

BT : Σωματική κατάσταση , Person-First Language

RT : Στοματική υγεία, οδοντιατρική αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη οδοντοστοιχία

Λήμμα 75ο : Ξεδοντιάρης

USE : Άτομο με ελλιπή οδοντοστοιχία , Άτομο με απώλεια δοντιών

UF : Ξεδοντιάρης

BT : Σωματική κατάσταση , Person-First Language

RT : Στοματική υγεία, οδοντιατρική αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη οδοντοστοιχία

Λήμμα 76ο : Φαφούτης

USE : Άτομο με ελλιπή οδοντοστοιχία / Άτομο με απώλεια δοντιών

UF : Φαφούτης

BT : Σωματική κατάσταση , Person-First Language

RT : Στοματική υγεία, οδοντιατρική αποκατάσταση

ANT : Άτομο με πλήρη οδοντοστοιχία

Λήμμα 77ο : Γλόμπος

USE : Άτομο με τριχόπτωση , Άτομο με αλωπεκία

UF : Γλόμπος

BT : Σωματικά χαρακτηριστικά , Person-First Language

NT : Άτομο με καθολική αλωπεκία, Άτομο με ανδρογενή αλωπεκία

RT : Στερεότυπα εμφάνισης, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης , Αυτοπεποίθηση, Δερματολογία

ANT : Άτομο με πλούσια τριχοφυΐα , Άτομο με πλήρη κάλυψη τριχωτού

Λήμμα 78ο : Καράφλας

USE : Άτομο με τριχόπτωση , Άτομο με αλωπεκία

UF : Καράφλας

BT : Σωματικά χαρακτηριστικά , Person-First Language

NT : Άτομο με καθολική αλωπεκία, Άτομο με ανδρογενή αλωπεκία

RT : Στερεότυπα εμφάνισης, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης , Αυτοπεποίθηση, Δερματολογία

ANT : Άτομο με πλούσια τριχοφυΐα , Άτομο με πλήρη κάλυψη τριχωτού

Λήμμα 79ο : Κότζακ

USE : Άτομο με τριχόπτωση , Άτομο με αλωπεκία

UF : Κότζακ

BT : Σωματικά χαρακτηριστικά , Person-First Language

NT : Άτομο με καθολική αλωπεκία, Άτομο με ανδρογενή αλωπεκία

RT : Στερεότυπα εμφάνισης, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης, Αυτοπεποίθηση, Δερματολογία

ANT : Άτομο με πλούσια τριχοφυΐα , Άτομο με πλήρη κάλυψη τριχωτού

Λήμμα 80ο : Φαλακρός

USE : Άτομο με τριχόπτωση , Άτομο με αλωπεκία

UF : Φαλακρός, Φαλάκρας

BT : Σωματικά χαρακτηριστικά , Person-First Language

NT : Άτομο με καθολική αλωπεκία, Άτομο με ανδρογενή αλωπεκία

RT : Στερεότυπα εμφάνισης, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης, Αυτοπεποίθηση, Δερματολογία

ANT : Άτομο με πλούσια τριχοφυΐα , Άτομο με πλήρη κάλυψη τριχωτού

Λήμμα 81ο : Σπανομαρία

USE : Αμούστακο αγόρι , Άνδρας που δεν έχει μουστάκι, Άνδρας με ελάχιστη τριχοφυΐα προσώπου

UF : Σπανομαρία

BT : Σωματικά χαρακτηριστικά , Person-First Language

NT : Επίκτητη έλλειψη τριχοφυΐας

RT : Στερεότυπα εμφάνισης, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης , Αυτοπεποίθηση, Δερματολογία

ANT : Άτομο με έντονη τριχοφυΐα , Μαλλιαρός, Τριχωτός

Σωματική Διάπλαση και Σωματικό βάρος

Δεν ευρετηριάζεται η πρόθεση του υβριστή , αλλά ο μηχανισμός της προσβολής

Λήμμα 82ο : Απολειψάδι

USE : Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση , Άτομο που δεν το υπολογίζουμε , Άτομο σε ευάλωτη θέση, ή Άτομο σε περιθωριακή κατάσταση

UF : Απολειψάδι , Ξέμπαρκος

BT : Body Shaming , Κοινωνικός Αποκλεισμός , Απόανθρώπιση

NT : Άτομο σε κατάσταση αστεγίας, Άτομο που βιώνει κοινωνική απομόνωση.

RT : Στιγματισμός, Κοινωνική ανισότητα, Ανθρώπινη αξιοπρέπεια, Προκατάληψη , Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή

SN (Scope Note) : Χρησιμοποιείται για την περιγραφή της σωματοδομής ενός ατόμου (π.χ. μικροκαμωμένη, λεπτοκαμωμένη, χαμηλού αναστήματος). Ο συντάκτης οφείλει να αποφεύγει τέτοιους χαρακτηρισμούς, καθώς παραβιάζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Αν ο στόχος του κειμένου είναι να περιγράψει μια δύσκολη κοινωνική συνθήκη, θα πρέπει να εστιάζει στην κατάσταση που βιώνει το άτομο (π.χ. «κοινωνικός αποκλεισμός») και όχι να χαρακτηρίζει το ίδιο το άτομο.

Λήμμα 83ο : Οδοντογλυφίδα

USE : Πολύ αδύνατο άτομο.

BT : Body Shaming.

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

NT: Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή

SN (Scope Note) : Αντικειμενοποίηση που παρομοιάζει το σώμα με οδοντογλυφίδα. Χρησιμοποιείται για να τονίσει την έλλειψη μυϊκής μάζας σε συνδυασμό με το ύψος, παρουσιάζοντας το σώμα ως «παράταιρο».

Λήμμα 84ο : Σκιάχτρο

USE : Πολύ αδύνατο και ψηλό άτομο , ψηλόλιγνος/-η

UF : Σκιάχτρο

BT : Body Shaming.

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

NT : Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή

Λήμμα 85ο : Στέκα

USE : Πολύ αδύνατο και ψηλό άτομο.

BT : Body Shaming.

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

NT: Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή

SN (Scope Note) : Αντικειμενοποίηση που παρομοιάζει το σώμα με οδοντογλυφίδα. Χρησιμοποιείται για να τονίσει την έλλειψη μυϊκής μάζας σε συνδυασμό με το ύψος, παρουσιάζοντας το σώμα ως «παράταιρο».

Λήμμα 86ο : Τάπα

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα, Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση, Άτομο με περιορισμένη σωματική ανάπτυξη

UF : Τάπα

BT : Body Shaming.

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

NT: Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή

SN (Scope Note) : Αντικειμενοποίηση που παρομοιάζει το σώμα με «τάπα» υποδηλώνει ότι το ύψος του είναι αμελητέο, πλήττοντας την αυτοεκτίμησή του μέσω της γελοιοποίησης.

Λήμμα 87ο : Σκελετός

USE : Πολύ αδύνατο άτομο, Λειποφυές άτομο.

BT : Appearance-based Discrimination.

RT : Σωματικά στερεότυπα.

NT : Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική ουδετερότητα.

SN (Scope Note) : Χλευάζει τη χαμηλή μυϊκή μάζα ή το βάρος, δημιουργώντας ανασφάλεια και σωματικό στίγμα (thin-shaming).

Λήμμα 88ο : Κοντοπίθαρος

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα, Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση

BT : Body Shaming

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης.

NT : Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Σωματική αποδοχή.

SN (Scope Note) : Πρόκειται για σύνθετη λέξη (κοντός + πιθάρι) που χρησιμοποιείται ειρωνικά για να περιγράψει ένα άτομο χαμηλού αναστήματος,

συνήθως με πιο στιβαρή διάπλαση. Η παρομοίωση με πιθάρι αποτελεί μορφή αντικειμενοποίησης και γελοιοποίησης της σωματικής διάπλασης.

Λήμμα 89ο : Μια πιθαμή άνθρωπος

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα, Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση.

UF : Μια πιθαμή άνθρωπος

BT : Appearance-based Discrimination (Διακρίσεις βάσει εμφάνισης).

RT : Τάπα, Κοντοπίθαρος, Λεκτική κακοποίηση.

NT : Απαξίωση της προσωπικότητας, Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

ANT : Άτομο με πλήρη κοινωνική υπόσταση, Σωματική αποδοχή.

SN (Scope Note) : Χρησιμοποιείται για να μειώσει την αξία ενός ανθρώπου, υπονοώντας ότι το μικρό του μέγεθος (μια πιθαμή) τον καθιστά ασήμαντο ή ανάξιο λόγου. Λειτουργεί ως μέσο υποτίμησης της προσωπικότητας μέσω του σωματικού χλευασμού.

Λήμμα 90ο : Μισή μερίδα

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα , Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση, Άτομο με περιορισμένο σωματικό βάρος.

UF : Μισή μερίδα

BT : Αντικειμενοποίηση.

RT : Μια πιθαμή άνθρωπος, Σωματικά στερεότυπα, Λεκτική κακοποίηση.

NT: Κοινωνική απαξίωση λόγω σωματικού μεγέθους.

ANT : Άτομο με πλήρη υπόσταση, Σωματική αποδοχή.

SN (Scope Note) : Μεταφορική έκφραση που προέρχεται από την εστίαση και χρησιμοποιείται για να περιγράψει υποτιμητικά έναν άνθρωπο ως «ελλιπή» ή «μισό». Η χρήση του όρου ακυρώνει την υπόσταση του ατόμου, υπονοώντας ότι λόγω του μεγέθους του δεν αποτελεί μια «ολοκληρωμένη» μονάδα/προσωπικότητα

Λήμμα 91ο : Ξυλόκοτα

USE : Πολύ αδύνατη κοπέλα με λεπτά πόδια.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται ανεπίσημα ως μειωτικός ή ειρωνικός προσδιορισμός , συνηθέστερα για γυναίκες, που χαρακτηρίζονται από ακραία ισχνότητα και έλλειψη μυϊκού τόνου ή καμπυλών.

BT : Body Shaming.

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης.

ANT : Σωματική αποδοχή

Λήμμα 92ο : Μισοριξιά

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα, Άτομο με μικροκαμωμένη διάπλαση

UF : Μισοριξιά

BT : Body Shaming

RT : Σωματικά στερεότυπα, Μειωτικοί χαρακτηρισμοί, Διακρίσεις βάσει εμφάνισης.

ANT : Σωματική αποδοχή.

SN (Scope Note) : Χρησιμοποιείται ειρωνικά για να περιγράψει ένα άτομο χαμηλού αναστήματος. Αποτελεί μορφή αντικειμενοποίησης και γελοιοποίησης της σωματικής διάπλασης.

Λήμμα 93ο : Χόνδρος

USE : Υπέρβαρος, ευτραφής, άτομο με αυξημένο σωματικό βάρος

UF : Χονδρός , Χοντρέλα (για γυναίκα) , Χοντρομπαλάς

BT : Σωματική διάπλαση

RT : Κοινωνικό στίγμα, body positivity

Λήμμα 94ο : Παχύδερμο (Σωματική & Ηθική Απαξίωση)

USE : Άτομο με αυξημένο σωματικό βάρος, Άτομο με έλλειψη ενσυναίσθησης /ευαισθησίας , Άτομο που παρουσιάζει βραδύτητα στην αντίδραση, Βραδύνους.

UF : Παχύδερμο

BT : Body Shaming , Απανθρωποποίηση , Ηθικός Στιγματισμός.

RT : Fatphobia (Χονδροφοβία), Emotional Blunting , Insensitivity.

Λήμμα 95ο : Παιδοβούβαλος (Ηλικιακός & Σωματικός Στιγματισμός)

USE : Σωματικά ανεπτυγμένος νέος / έφηβος ,Άτομο σε φάση ταχείας ανάπτυξης
Άτομο που στοχοποιείται για τον συνδυασμό μεγέθους και ηλικίας

UF : Παιδοβούβαλος

BT : Body Shaming , Ageism (Ηλικιακός ρατσισμός).

RT : Bullying, Αδεξιότητα, Growth spurt (αναπτυξιακό άλμα).

Λήμμα 96ο : Σαμιαμίδι

USE : Άτομο με χαμηλό ανάστημα. Άτομο με μικροκαμωμένη σωματική διάπλαση.

UF : Σαμιαμίδι

SN (Scope Note) : Η χρήση του όρου στοχεύει στην απαξίωση της σωματικής παρουσίας ενός ανθρώπου. Η παρομοίωση με ένα μικρό ερπετό επιδιώκει να μειώσει το κοινωνικό κύρος του ατόμου, υπονοώντας ότι το χαμηλό ανάστημα ισοδυναμεί με έλλειψη δύναμης, αξίας ή προσωπικότητας.

BT : Body Shaming , Σωματικός εξευτελισμός.

RT : Διακρίσεις βάσει εμφάνισης, Προκατάληψη λόγω ύψους.

ANT : Σεβασμός στη σωματική ποικιλομορφία.

Λήμμα 97ο : Βόδι

USE : Άτομο με αυξημένο σωματικό βάρος, Άτομο με έλλειψη ενσυναίσθησης ευαισθησίας, Άτομο που παρουσιάζει βραδύτητα στην αντίληψη ή την αντίδραση, Άτομο που δεν αντιδρά στα κοινωνικά ερεθίσματα.

UF : Βόδι

BT : Body Shaming ,Απανθρωποποίηση ,Ηθικός Στιγματισμός

RT : Χονδροφοβία , Αναισθησία, Γνωστική ασυμφωνία

Λήμμα 98ο : Φάλαινα (Στιγματισμός Βάρους/ Weight Shaming)

USE : Άτομο με μεγαλύτερο σωματικό βάρος , Άτομο με πληθωρική σωματική διάπλαση , Άτομο που στοχοποιείται βάσει της μάζας σώματός του , Άτομο που αποκλίνει από τα κυρίαρχα πρότυπα μεγέθους

UF : Φάλαινα

BT : Body Shaming , Fatphobia (Χονδροφοβία).

RT : Bullying, Απανθρωποποίηση, Sizeism (Διακρίσεις βάσει μεγέθους).

Λήμμα 99ο : Φακλάνα (Στιγματισμός Βάρους & Φύλου)

USE : Γυναίκα με πληθωρική σωματική διάπλαση , Άτομο που στοχοποιείται για το σωματικό του μέγεθος , Γυναίκα που αποκλίνει από τα κυρίαρχα αισθητικά πρότυπα.

UF : Φακλάνα

BT : Body Shaming , Fatphobia (Χονδροφοβία) , Μισογοννισμός.

RT Προνόμιο ομορφιάς, Αντικε ιμενοποίηση, Social Stigma.

Λήμμα 100ο : Γομάρι/Γομάρα

USE : Άτομο με μεγαλύτερο σωματικό βάρος , Άτομο με πληθωρική σωματική διάπλαση, Άτομο που στοχοποιείται βάσει της μάζας σώματός του , Άτομο που αποκλίνει από τα κυρίαρχα πρότυπα μεγέθους

UF : Γομάρι , Γομάρα

BT : Body Shaming , Fatphobia (Χονδροφοβία).

RT : Bullying, Απανθρωποποίηση, Sizeism (Διακρίσεις βάσει μεγέθους)

Υβριστικοί όροι που χρησιμοποιούν ζωομορφικές μεταφορές δεν καταγράφονται σε θησαυρούς ως χαρακτηρισμοί σωματικών ιδιοτήτων και γνωρισμάτων του χαρακτήρα , αλλά ως μορφές λεκτικής κακοποίησης, Όταν στοχεύουν το σώμα, εντάσσονται εννοιολογικά στο body shaming και συνδέονται με σεξιστική ή απανθρωποποιητική γλώσσα μέσω σχετικών όρων

Λήμμα 101ο : Γουρούνι

USE : Άτομο με αναιδή συμπεριφορά, Άτομο που στερείται τρόπων, Άτομο που επιδεικνύει ηθική ασυνέπεια ή αχαριστία.

UF : Ζώο (μεταφορικά), Αναισθητός, Άξεστος, Βρωμιάρης (μεταφορικά για τον χαρακτήρα).

BT : Κοινωνική συμπεριφορά, Ηθική στάση. Έλλειψη παιδείας.

RT : Προσβολή, Αχαριστία, Αγένεια, Έλλειψη ενσυναίσθησης.

Λήμμα 102ο : Βδέλλα / Κολλητσιδα (Κοινωνική συμπεριφορά)

USE : Επίμονο άτομο, Άτομο που αναζητά έντονα την προσοχή, Άτομο που δυσκολεύεται να τηρήσει προσωπικά όρια.

UF : Βδέλλα, Κολλητσιδα, Φόρτωμα, Στενός κορσές.

BT : Κοινωνική αλληλεπίδραση, Παραβίαση ορίων.

RT : Παρενοχλητική συμπεριφορά, Έλλειψη διακριτικότητα

Λήμμα 103ο : Παιδαρέλι (Ηλικιακός Στιγματισμός)

USE : Νεαρό άτομο, Άτομο με λεπτή/μικρόσωμη διάπλαση (Όταν αναφέρεται στον σωματότυπο), Άτομο που αμφισβητείται λόγω της νεανικής του εμφάνισης, Νέος επαγγελματίας, Νέος ενήλικας.

UF : Παιδαρέλι

BT : Body Shaming, Ageism (Ηλικιακός ρατσισμός) / Ακύρωση κύρους.

RT : Inexperience Απειρία, Ευθραυστότητα, Bullying.

Λήμμα 104ο : Τσουτσέκι (Κοινωνική & Ηθική Απαξίωση)

USE : Άτομο χωρίς αυτόνομη βούληση (Όταν εννοείται ο υποτακτικός), Άτομο που στερείται αξιοπιστίας / σοβαρότητας, Άτομο που ενεργεί ως όργανο άλλων, Άτομο με προκλητική αλλά κενή περιεχομένου συμπεριφορά.

UF : Τσουτσέκι

BT : Κοινωνικός Στιγματισμός / Ακύρωση Προσωπικότητας.

RT : Power Dynamics (Δυναμικές ισχύος), Objectification (Αντικειμενοποίηση), History of Oppression.

Λήμμα 105ο : Ανδρείκελο

USE : Άτομο χωρίς αυτόνομη βούληση (Όταν εννοείται ο υποτακτικός) . Άτομο που στερείται αξιοπιστίας / σοβαρότητας , Άτομο που ενεργεί ως όργανο άλλων , Άτομο με προκλητική αλλά κενή περιεχομένου συμπεριφορά.

UF : Ανδρείκελο

BT : Κοινωνικός Στιγματισμός , Ακύρωση Προσωπικότητας.

RT : Δυναμικές ισχύος , Αντικειμενοποίηση

Λήμμα 106ο : Μαριονέτα

USE : Άτομο χωρίς αυτόνομη βούληση (Όταν εννοείται ο υποτακτικός), Άτομο που στερείται αξιοπιστίας ή σοβαρότητας , Άτομο που ενεργεί ως όργανο άλλων , Άτομο με προκλητική αλλά κενή περιεχομένου συμπεριφορά.

UF : Μαριονέτα (με μειωτική διάθεση).

BT : Κοινωνικός Στιγματισμός , Ακύρωση Προσωπικότητας.

RT : Δυναμικές ισχύος , Αντικειμενοποίηση

Λήμμα 107ο : Σπόρος (Ηλικιακός & Σωματικός Στιγματισμός)

USE : Νεαρό άτομο , Άτομο με μικρόσωμη διάπλαση

UF : Σπόρος

BT : Body Shaming, Ηλικιακός ρατσισμός, Ακύρωση κύρους.

RT : Απειρία , Ευθραυστότητα , Bullying

Λήμμα 108ο : Βουτυρόπαιδο

UF : Βουτυρόπαιδο, Φλώρος, Καλομαθημένο

USE : Προνομιούχος νέος ή Άτομο υψηλού κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου

BT : Κοινωνική διαστρωμάτωση

RT : Κοινωνικό προνόμιο, Υπερπροστατευτικό περιβάλλον

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται λαϊκότροπα για να περιγράψει νέους που μεγάλωσαν σε περιβάλλον αφθονίας και προστασίας. Στο παρόν θησαυρό, ο όρος αντικαθίσταται από περιγραφές που εστιάζουν στην κοινωνική θέση ή στις συνθήκες ανατροφής, αποφεύγοντας τον στερεοτυπικό χλευασμό.

Λήμμα 109ο : Βουτυρορμπεμπές

UF : Βουτυρορμπεμπές, Μαμάκιας (υποτιμητικό), Χαϊδεμένο.

USE : Ανώριμος προνομιούχος νέος ή Άτομο με παρατεταμένη εξάρτηση από το προστατευτικό περιβάλλον

BT : 1. Κοινωνική Κατάσταση (ως προς το προνόμιο). 2. Ψυχολογική Ανάπτυξη (ως προς την ανωριμότητα).

RT : Προνομιούχος νέος, Υπερπροστασία, Έλλειψη αυτονομίας.

ANT : Αυτοδημιούργητος, Ανεξάρτητος, Σκληραγωγημένος.

SN (Scope Note) : Ο όρος «βουτυρορμπεμπές» χρησιμοποιείται σκωπτικά για να περιγράψει άτομα που, παρά την ηλικία τους, διατηρούν συμπεριφορές εξάρτησης από την οικογενειακή εστία και τις οικονομικές παροχές των γονέων τους. Στο παρόν θησαυρό, ο όρος αντικαθίσταται από περιγραφές που εστιάζουν στην έλλειψη αυτονομίας και στο κοινωνικοοικονομικό προνόμιο, αποφεύγοντας τον χλευασμό της προσωπικότητας.

Λήμμα 110ο : Μαμόθρεφτος

UF: Μαμόθρεφτος, Παιδί της μαμάς, Χαϊδεμένος.

USE : Άτομο με υψηλή συναισθηματική εξάρτηση από το οικογενειακό περιβάλλον ή Άτομο περιορισμένης αυτονομίας.

BT : Ψυχολογία της Οικογένειας , Διαπροσωπικές Σχέσεις

RT: Υπερπροστατευτικός γονέας, Έλλειψη αυτονομίας, Βουτυρορμπεμπές (ως προς την ανωριμότητα).

ANT : Αυτόνομο άτομο, Ανεξάρτητη προσωπικότητα.

Scope Note (SN) : Ο όρος «μαμόθρεφτος» χρησιμοποιείται υποτιμητικά για να περιγράψει ενήλικα άτομα που παρουσιάζουν δυσκολία στην αυτονόμηση και στη λήψη αποφάσεων χωρίς τη γονική έγκριση. Στο παρόν θησαυρό, ο όρος αντικαθίσταται από περιγραφές που εστιάζουν στο μοντέλο προσκόλλησης και στην ανάγκη ψυχολογικής υποστήριξης, απομακρύνοντας το στίγμα που φέρει η λαϊκή έκφραση.

Λήμμα 111ο : Τσιράκι

USE : Άτομο που ενεργεί ως όργανο άλλων , Ακόλουθος κάποιου ανώτερου που προσφέρει υπηρεσίες με ανταλλάγματα , Άτομο που κολακεύει χαμερπώς

UF : Τσιράκι , Τσουτσέκι , Τσανακογλύφτης

BT : Κοινωνικός Στιγματισμός , Ακύρωση Προσωπικότητας.

RT : Δυναμικές ισχύος , Αντικειμενοποίηση

Εικόνα 13 : Γελλιογραφία του Αρκά

Λήμμα 112ο : Αντίχριστος (Θρησκευτικός & Ηθικός Στιγματισμός)

USE : Άτομο με προκλητική ή αντικοινωνική συμπεριφορά , Άτομο που αμφισβητεί ριζικά τις παραδοσιακές αξίες , Άτομο που επιδεικνύει σκληρότητα ή έλλειψη ενσυναίσθησης , Άτομο με ακραία αποκλίνουσες απόψεις.

UF : Αντίχριστος, Εξαποδώ, Τρισκατάρατος, Βελζεβούλ.

BT : Religious Bias (Θρησκευτική Προκατάληψη) , Απανθρωποποίηση.

RT : Δαιμονοποίηση, Ιερόσυλος, Ασεβής.

ANT : Πρότυπο αρετής, Άτομο με ηθική ακεραιότητα, Sainly figure / Role model.

SN (Scope Note) : Ενώ η λέξη έχει εσχολογική σημασία (η μορφή που αντιστρέφει το έργο του Χριστού), στον καθημερινό λόγο χρησιμοποιείται για να δαιμονοποιήσει τον «άλλο». Στα αγγλικά αντιστοιχεί στον όρο **Persona non grata** (σε κοινωνικό πλαίσιο).

Λήμμα 113ο : Φαρισαίος (Ηθικός & Κοινωνικός Στιγματισμός)

USE : Άτομο με υποκριτική στάση , Άτομο που εμμένει στον τύπο και όχι στην ουσία , Άτομο με διπλή ηθική, Άτομο που επιδεικνύει επιφανειακή ευσέβεια.

UF : Φαρισαίος, Θεοπαίκτης, Υποκριτής (σε θρησκευτικό πλαίσιο)

BT : Moral Shaming.

RT : Φαρισαϊσμός, Υποκρισία, Διπροσωπία.

ANT : Ειλικρινής, Αυθεντικός, Άτομο με συνέπεια λόγων και έργων

SN (Scope Note) : Ο όρος στοχεύει στην αντίφαση ανάμεσα στα λόγια και τις πράξεις. Στα αγγλικά αντιστοιχεί στους όρους Sanctimonious (ο προσποιητά ενάρετος), Hypocrite, Holier-than-thou (αυτός που το παίζει ανώτερος ηθικά) ή Pharisaic.

Ανθρωπολογική & Σωματική Απαξίωση**Κοινωνική αποδοκιμασία για την εξωτερική εμφάνιση****Λήμμα 114ο : Ανθρωπόμορφο Κτήνος**

USE : Άτομο με εξαιρετικά σκληρή ή απάνθρωπη συμπεριφορά , Οντότητα που προκαλεί φόβο λόγω ηθικής διαστροφής , Άτομο με ασυνήθιστες (αρνητικές ή θετικές) ικανότητες , Παρέκκλιση από την ανθρώπινη φύση.

UF : Ανθρωπόμορφο Κτήνος

BT : Ηθική αξιολόγηση , Ψυχολογική αποτίμηση.

RT : Απανθρωπιά, Σαδισμός, Κοινωνική απομόνωση, Φόβος.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει άτομα ή ομάδες ανθρώπων στους οποίους αποδίδεται πλήρης έλλειψη ηθικής, πολιτισμού ή ανθρωπιάς. Υποδηλώνει ότι, παρά την εξωτερική ανθρώπινη εμφάνιση, η εσωτερική φύση του υποκειμένου είναι άγρια, απάνθρωπη και επικίνδυνη. Αποτελεί βασικό εργαλείο στη ρητορική μίσους. Χρησιμοποιώντας τον όρο, ο ομιλητής αφαιρεί από το στόχο την ιδιότητα του «ανθρώπου», καθιστώντας ευκολότερη την αποδοχή βίας, διακρίσεων ή εξόντωσης εναντίον του.

Λήμμα 115ο : Βδέλυγμα

USE : Άτομο με μεμπτή συμπεριφορά, Άτομο που προκαλεί αποστροφή λόγω πράξεων, Ανήθικη πράξη, Άτομο με σοβαρές αποκλίσεις από τις κοινωνικές αξίες.

UF : Βδέλυγμα

BT : Ηθική αξιολόγηση , Κοινωνική αποδοκιμασία.

RT : Αντικοινωνική συμπεριφορά, Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Κακοποιητική προσωπικότητα, Έλλειψη ενσυναίσθησης.

SN (Scope Note) : Ο όρος αναφέρεται σε οτιδήποτε προκαλεί βαθιά αποστροφή, ηθική αηδία και αποτροπιασμό. Έχει έντονο θρησκευτικό και βιβλικό υπόβαθρο, καθώς συχνά περιγράφει πράξεις ή αντικείμενα που θεωρούνται μισαρά, αντίερα ή αντίθετα προς τον θείο νόμο. Στη σύγχρονη χρήση, περιγράφει μια κατάσταση ή ένα πρόσωπο που η συμπεριφορά του κρίνεται ως απόλυτα απαράδεκτη και αποκρουστική από την κοινή γνώμη ή από ένα σύστημα αξιών.

Λήμμα 116ο : Έκτρωμα

USE : Άτομο με μεμπτή συμπεριφορά, Άτομο που προκαλεί αποστροφή λόγω πράξεων, Ανήθικη πράξη, Άτομο με σοβαρές αποκλίσεις από τις κοινωνικές αξίες.

UF : Έκτρωμα

BT : Ηθική αξιολόγηση , Κοινωνική αποδοκιμασία.

RT : Αντικοινωνική συμπεριφορά, Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Κακοποιητική προσωπικότητα, Έλλειψη ενσυναίσθησης.

SN (Scope Note) : Χρησιμοποιείται μεταφορικά για να περιγράψει κάτι εξαιρετικά άσχημο, κακοσχηματισμένο ή αποτυχημένο, που προκαλεί τρόμο ή αποστροφή. Όταν αναφέρεται σε πρόσωπο ή δημιούργημα (π.χ. ένα ιδεολόγημα ή ένα έργο), υποδηλώνει μια παρέκκλιση από το φυσιολογικό ή το ωραίο. Στον υβριστικό λόγο, χρησιμοποιείται για να μειώσει την ανθρώπινη υπόσταση κάποιου, παρουσιάζοντάς τον ως οντότητα που αντιβαίνει στους νόμους της φύσης ή της λογικής.

Λήμμα 117ο : Μίασμα

USE : Κάτι που προκαλεί ηθική ή πνευματική μόλυνση , Άτομο ή πράξη που θεωρείται «κατάρα» για το κοινωνικό σύνολο , Η κατάσταση της θρησκευτικής ή τελετουργικής ακαθαρσίας (ιστορικό πλαίσιο) , Στοιχείο που διαφθείρει την καθαρότητα ενός θεσμού ή μιας ιδέας.

UF : Μίασμα

BT : Ηθική απαξίωση / Μεταφυσική αποτίμηση.

RT : Κάθαρση, Ενοχή, Κοινωνικός εξοστρακισμός, Διαφθορά, Ντροπή.

SN (Scope Note) : Η λέξη μίασμα έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα, υποδηλώνοντας μια «κηλίδα» που δεν είναι ορατή στο σώμα, αλλά στην ψυχή ή την πόλη, και η οποία απαιτεί κάθαρση (π.χ. μετά από έναν φόνο). Στον σύγχρονο λόγο, χρησιμοποιείται μεταφορικά για να περιγράψει άτομα ή καταστάσεις που θεωρούνται τόσο ανήθικες, ώστε η επαφή μαζί τους «μολύνει» το περιβάλλον τους. Σε αντίθεση με το «τέρας» που προκαλεί φόβο, το «μίασμα» προκαλεί κυρίως αποστροφή και την ανάγκη για απομάκρυνση/εξυγίανση.

Λήμμα 118ο : Τέρας

USE : Άτομο με εξαιρετικά σκληρή ή απάνθρωπη συμπεριφορά, Οντότητα που προκαλεί φόβο λόγω ηθικής διαστροφής, Άτομο με ασυνήθιστες (αρνητικές ή θετικές) ικανότητες, Παρέκκλιση από την ανθρώπινη φύση.

UF : Τέρας

BT : Ηθική αξιολόγηση , Ψυχολογική αποτίμηση.

RT : Απανθρωπιά, Σαδισμός, Κοινωνική απομόνωση, Υπερβολή, Φόβος.

SN (Scope Note) : Η λέξη *τέρας* χρησιμοποιείται μεταφορικά για να περιγράψει ένα άτομο που στερείται ηθικών φραγμών και προβαίνει σε πράξεις που σοκάρουν την κοινή γνώμη. Ενώ αρχικά αναφέρεται σε μυθολογικά όντα ή βιολογικές δυσμορφίες, στον κοινωνικό λόγο υποδηλώνει την απώλεια της "ανθρωπιάς". Σημειώνεται πως η λέξη μπορεί να έχει και θετικό πρόσημο (π.χ. "τέρας ευφυΐας"), υποδηλώνοντας κάτι το υπερβολικό ή το αξιοσημείωτο που ξεφεύγει από τα συνήθη όρια.

Λήμμα 119ο : Τερατογέννεση

USE : Αποτρόπαιο δημιούργημα, Πνευματικό ή καλλιτεχνικό έργο με εξαιρετικά κακό γούστο, Ιδεολόγημα που αντιβαίνει στη λογική, Αποτυχημένο αποτέλεσμα προσπάθειας.

UF : Εκτρώμα, Παραμορφωμένο έργο, Κακότεχνο δημιούργημα.

BT : Αισθητική κρίση / Πνευματική αξιολόγηση.

RT : Κακοτεχνία, Παραλογισμός, Αισθητική αποστροφή, Αποτυχία σχεδιασμού.

SN (Scope Note) : Ενώ το τερατούργημα αναφέρεται στο τελικό αντικείμενο (το προϊόν), η τερατογέννεση περιγράφει τη διαδικασία της γέννησης αυτού του αποτελέσματος. Στον δημόσιο λόγο, ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την εμφάνιση καταστάσεων που θεωρούνται "παρά φύσιν" για ένα δημοκρατικό ή ορθολογικό σύστημα . Υποδηλώνει ότι η αποτυχία δεν είναι τυχαία, αλλά δομική : κάτι πήγε λάθος στα θεμέλια της δημιουργίας.

Λήμμα 120ο : Τερατούργημα

USE : Αποτρόπαιο δημιούργημα, Πνευματικό ή καλλιτεχνικό έργο με εξαιρετικά κακογούστο, Ιδεολόγημα που αντιβαίνει στη λογική, Αποτυχημένο αποτέλεσμα προσπάθειας.

UF : Έκτρωμα, Παραμορφωμένο έργο, Κακότεχνο δημιούργημα.

BT : Αισθητική κρίση , Πνευματική αξιολόγηση.

RT : Κακοτεχνία, Παραλογισμός, Αισθητική αποστροφή, Αποτυχία σχεδιασμού.

SN (Scope Note) : Η λέξη *τερατούργημα* αναφέρεται κυρίως στο αποτέλεσμα μιας πράξης ή μιας δημιουργικής διαδικασίας. Χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει κάτι ως αφύσικο, άσχημο ή ηθικά απαράδεκτο. Σε αντίθεση με το "τέρας" που αφορά συχνά την οντότητα ή το πρόσωπο, το τερατούργημα εστιάζει στην κατασκευή, τη δομή ή το προϊόν μιας αρνητικά φορτισμένης ή στρεβλής προσπάθειας.

Λήμμα 121ο : Σίχαμα

USE : Άτομο με μεμπτή συμπεριφορά, Άτομο που προκαλεί αποστροφή λόγω πράξεων, Ανήθικη πράξη, Άτομο με σοβαρές αποκλίσεις από τις κοινωνικές αξίες.

UF : Σίχαμα

BT : Ηθική αξιολόγηση , Κοινωνική αποδοκimasία.

RT : Αντικοινωνική συμπεριφορά, Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Έλλειψη ενσυναίσθησης.

SN (Scope Note) : Προσδιορίζει το πρόσωπο ή το πράγμα που προκαλεί οργανική και ψυχική αηδία. Ενώ μπορεί να περιγράψει κάποιον του οποίου ο χαρακτήρας ή οι πράξεις προκαλούν ναυτία και αποστροφή. Είναι όρος με έντονη συναισθηματική φόρτιση, που υποδηλώνει ότι το υποκείμενο στερείται κάθε ίχνους αξιοπρέπειας ή ηθικής καθαρότητας.

Λήμμα 122ο : Απόβρασμα

USE : Άτομο με μεμπτή συμπεριφορά, Άτομο με αποκλίσεις από τις κοινωνικές αξίες.

UF : Απόβρασμα της κοινωνίας

BT : Ηθική αξιολόγηση , Κοινωνική αποδοκimasία.

RT : Αντικοινωνική συμπεριφορά, Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Κακοποιητική προσωπικότητα, Έλλειψη ενσυναίσθησης

SN : Η έκφραση απόβρασμα της κοινωνίας περιγράφει άτομα ή ομάδες που θεωρούνται το κατώτερο και πιο εξαχρειωμένο κομμάτι του κοινωνικού συνόλου. Ο όρος μεταφορικά υποδηλώνει τους ανθρώπους που στερούνται ηθικών φραγμών, εγκληματούν ή δρουν παρασιτικά. Χρησιμοποιείται για να υπογραμμίσει την πλήρη κοινωνική απαξίωση και τον αποκλεισμό, θεωρώντας ότι το άτομο αυτό δεν έχει καμία θέση στον πολιτισμένο κοινωνικό ιστό.

Λήμμα 123ο : Μπάζο

USE : Άτομο που δεν πληροί τα κυρίαρχα πρότυπα ομορφιάς, Άτομο που στοχοποιείται για την εμφάνισή του.

UF : Μπάζο

BT : Body Shaming , Απανθρωποποίηση.

RT : Προνόμιο ομορφιάς , Χονδροφοβία , Αντικειμενοποίηση

Άτομο σε καθεστώς εγκλεισμού / Άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα

Λήμμα 124ο : Εγκληματίας

USE : Άτομο σε καθεστώς εγκλεισμού (για όσους εκτίουν ποινή) , Άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα (για τη νομική πράξη) , Άτομο με εμπειρία εμπλοκής στο σύστημα δικαιοσύνης.

UF : Εγκληματίας , Σεσημασμένος

BT : Justice-Involved Individuals , Κοινωνική Επανάσταση.

RT : Ποινικό μητρώο, Σωφρονιστικό σύστημα, Υποτροπή.

ANT : Νομοταγής πολίτης, Άτομο με λευκό ποινικό μητρώο.

SN (Scope Note) : Η χρήση ουσιαστικοποιημένων επιθέτων μετατρέπει μια νομική κατάσταση σε μόνιμο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας. Αυτή η γλωσσική πρακτική δημιουργεί κοινωνικό στίγμα που δυσκολεύει την επανένταξη και την εύρεση εργασίας, εγκλωβίζοντας το άτομο σε μια ταυτότητα παραβατικότητας.

Λήμμα 125ο : Κακοποιός

USE : Άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα , Άτομο με παραβατικό ιστορικό , Άτομο που εμπλέκεται σε εγκληματική δραστηριότητα.

UF : Κακοποιός, Κακοποιό στοιχείο, Εγκληματική φυσιογνωμία, Άνθρωπος του υποκόσμου.

BT : Λεκτικός Στιγματισμός , Ηθική Απαξίωση.

RT : Παραβατικότητα, Ποινικοποίηση της φτώχειας, Στερεότυπα

ANT : Νομοταγής πολίτης, Άτομο με κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά.

SN (Scope Note) : Ο όρος «κακοποιός» περιέχει μια έντονη ηθική κρίση, υπονοώντας ότι η πρόθεση του ατόμου είναι εγγενώς κακοπροαίρετη. Ενώ ο όρος «εγκληματίας» έχει νομική βάση, ο «κακοποιός» είναι ένας κοινωνικός χαρακτηρισμός που χρησιμοποιείται για να διεγείρει τον φόβο και να δικαιολογήσει την αυστηρή τιμωρία ή τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η χρήση του εμποδίζει την κατανόηση των κοινωνικών αιτιών της εγκληματικότητας και ακυρώνει κάθε δυνατότητα μεταμέλειας ή αλλαγής.

Λήμμα 126ο : Φυλακισμένος

USE : Άτομο σε καθεστώς εγκλεισμού (για όσους εκτίουν ποινή) , Άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα ,, Άτομο με εμπειρία εμπλοκής στο σύστημα δικαιοσύνης , Πρώην κρατούμενος/η

UF : Φυλακισμένος

BT : Justice-Involved Individuals , Κοινωνική Επανάσταση.

RT : Ποινικό μητρώο, Σωφρονιστικό σύστημα, Υποτροπή.

ANT : Νομοταγής πολίτης, Άτομο με λευκό ποινικό μητρώο

SN (Scope Note) : Η χρήση ουσιαστικοποιημένων επιθέτων μετατρέπει μια νομική κατάσταση σε μόνιμο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας. Αυτή η γλωσσική πρακτική δημιουργεί κοινωνικό στίγμα που δυσκολεύει την επανάσταση και την εύρεση εργασίας, εγκλωβίζοντας το άτομο σε μια ταυτότητα παραβατικότητας.

Λήμμα 127ο : Φυλακόβιος

USE : Άτομο σε καθεστώς εγκλεισμού (για όσους εκτίουν ποινή), Άτομο που έχει διαπράξει αδίκημα (για τη νομική πράξη) , Άτομο με εμπειρία εμπλοκής στο σύστημα δικαιοσύνης , Πρώην κρατούμενος/η (αντί για «κατάδικος» μετά την αποφυλάκιση).

UF : Φυλακόβιος

BT : Justice-Involved Individuals , Κοινωνική Επανάσταση.

RT : Ποινικό μητρώο, Σωφρονιστικό σύστημα, Υποτροπή.

ANT : Νομοταγής πολίτης, Άτομο με λευκό ποινικό μητρώο

SN (Scope Note) : Η χρήση ουσιαστικοποιημένων επιθέτων μετατρέπει μια νομική κατάσταση σε μόνιμο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας. Αυτή η γλωσσική πρακτική δημιουργεί κοινωνικό στίγμα που δυσκολεύει την επανάσταση και την εύρεση εργασίας, εγκλωβίζοντας το άτομο σε μια ταυτότητα παραβατικότητας.

Κοινωνική Συμπεριφορά & Αυτοαντίληψη**Λήμμα 128ο : Αλαφροϊσκιωτος**

USE : Άτομο με αυξημένη εσωτερικότητα ή Ονειροπόλος

UF : Αλαφροϊσκιωτος

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Πνευματικότητα

RT : Δημιουργική φαντασία ,Εσωστρέφεια , Μεταφυσική ανησυχία

ANT : Ορθολογιστής , Πραγματιστής , Γειωμένος χαρακτήρας

SN (Scope Note) : Προέρχεται από τη λαϊκή παράδοση και περιγράφει άτομα ονειροπόλα ή με ιδιαίτερη πνευματική ευαισθησία. Ωστόσο αποφεύγεται ως μη επιστημονικός και στιγμιστικός για την ψυχική κατάσταση. Προτιμώνται όροι που αναδεικνύουν τη δημιουργική φαντασία ή την εσωτερικότητα του ατόμου.

Λήμμα 129ο : Αιθεροβάμων

USE : Άτομο με μη ρεαλιστικές προσδοκίες ή Μη πραγματιστής

UF : Αιθεροβάμων

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Κοινωνική Αντίληψη

RT : Ονειροπαρμένος , Ουτοπισμός , Έλλειψη πραγματισμού

ANT : Πραγματιστής , Ρεαλιστής

Λήμμα 130ο : Ελαφροκάνταρο

USE : Άτομο με επιπόλαιη συμπεριφορά ή Μη συγκροτημένη προσωπικότητα

UF : Ελαφροκάνταρο

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία

RT : Επιπολαιότητα , Έλλειψη προσήλωσης Παρορμητικότητα

ANT : Συγκροτημένο άτομο, Σοβαρή προσωπικότητα

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται λαϊκότερα και μειωτικά για να περιγράψει άτομα που επιδεικνύουν έλλειψη σύνεσης, σοβαρότητας ή υπευθυνότητας στις πράξεις και τον λόγο τους. Η χρήση του αποφεύγεται λόγω της ειρωνικής του χροιάς και αντικαθίσταται από όρους που περιγράφουν τη συμπεριφορική στάση χωρίς αξιολογική καταδίκη.

Λήμμα 131ο : Ελαφρόμυαλος

USE : Άτομο με επιπόλαιη συμπεριφορά ή Μη συγκροτημένη προσωπικότητα

UF : Ελαφρόμυαλος

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία

RT : Επιπολαιότητα , Έλλειψη προσήλωσης , Παρορμητικότητα

ANT : Συγκροτημένο άτομο, Σοβαρή προσωπικότητα

Λήμμα 132ο : Φαντασμένος

USE : Άτομο με υπερβολική αυτοπεποίθηση ή Ναρκισσιστική προσωπικότητα

UF : Φαντασμένος , Ψώνιο , Ψωνισμένος , Έχει καβαλήσει το καλάμι (Αργκό)

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Αυτοαντίληψη

RT : Αλαζονεία , Έπαρση, Εγωκεντρισμός

ANT : Ταπεινόφρων , Άτομο με μετριοπάθεια , Άτομο με ρεαλιστική αυτοεικόνα

Scope Note (SN) : Ο όρος χρησιμοποιείται υποτιμητικά για να περιγράψει άτομα με υπερβολικά υψηλή ιδέα για τον εαυτό τους ή τις ικανότητές τους. Αντικαθίσταται από όρους που περιγράφουν την αυξημένη αυτοπεποίθηση ή την έλλειψη ταπεινοφροσύνης με ουδέτερο τρόπο.

Λήμμα 133ο : Φελλός

USE : Άτομο με επιφανειακή προσέγγιση , Στερούμενος πνευματικού βάθους , Άτομο χαμηλής ενσυναίσθησης ή στοχαστικότητας.

UF : Φελλός

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Προσωπικότητα , Κοινωνική συμπεριφορά

RT : Επιπολαιότητα , Έλλειψη προσήλωσης Παρορμητικότητα, Ευνοιοκρατεία

ANT : Συγκροτημένο άτομο, Σοβαρή προσωπικότητα

SN (Scope Notes) : Χαρακτηρισμός που αποδίδεται σε άτομο το οποίο στερείται πνευματικού βάθους, σοβαρότητας ή ηθικών αξιών, αλλά καταφέρνει να επιπλέει στην κοινωνική ή επαγγελματική ζωή.

Λήμμα 134ο : Σουρλουλού

USE : Άτομο με αυθόρμητη ή αντισυμβατική συμπεριφορά , Άτομο που επιλέγει να μην ακολουθεί τα κοινωνικά πρωτόκολλα.

UF : Σουρλουλού

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί μια **έμφυλη λεκτική ετικέτα** που χρησιμοποιείται για να χλευάσει γυναίκες που εκφράζονται ελεύθερα, έχουν έντονη προσωπικότητα ή δεν συμμορφώνονται με τα «καθωσπρέπει» πρότυπα συμπεριφοράς. Η ετυμολογική ρίζα του είναι ασαφής, αλλά η χρήση του υπονοεί μια υποτιμητική «ελαφρότητα» ή «αστάθεια» χαρακτήρα, αποστερώντας από τη γυναίκα τη σοβαρότητα και την ορθολογική σκέψη.

BT : Έμφυλα Στερεότυπα ,Κοινωνικός έλεγχος.

RT : Μισογυνισμός, Κοινωνική συμμόρφωση, Κανονικοποίηση της «σοβαρής» γυναίκας, Body/Behavior shaming.

ANT : Άτομο με σταθερή και «σοβαρή» κοινωνική στάση, Άτομο που ακολουθεί τα κοινωνικά πρότυπα.

Λήμμα 135ο : Μαϊντανός

USE : Δημόσιο πρόσωπο , Άτομο με συχνή ή/και παρουσία στα ΜΜΕ , Σχολιαστής

UF : Μαϊντανός, γυρολόγος των καναλιών, τηλεπερσόνα (μειωτικά), «πανταχού παρών» (ειρωνικά)

BT : Κοινωνική προβολή / Επαγγελματική ιδιότητα

RT : Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, lifestyle, δημόσιες σχέσεις, υπερπροβολή

ANT : Χαμηλών τόνων άτομο / Άτομο που αποφεύγει τη δημοσιότητα

Απλοποίηση της Παρουσίας : Αντί να κριθεί το **περιεχόμενο** των λεγομένων του ατόμου, κρίνεται η **συχνότητα** της εμφάνισής του. Αυτό αποτελεί μια μορφή "ad hominem" επίθεσης (επίθεση στο πρόσωπο και όχι στο επιχείρημα).

Λήμμα 136ο : Γλάστρα

USE : Άτομο με περιορισμένη συμμετοχή ,Άτομο σε υποτιμητικό ρόλο (χωρίς λήψη αποφάσεων , Παθητικός παρατηρητής.

UF : Γλάστρα

BT : Λεκτική κακοποίηση , Αντικειμενοποίηση.

RT : Έμφυλα στερεότυπα, Παθητικότητα, Μισογυνισμός (όταν απευθύνεται σε γυναίκες).

ANT : Δυναμική προσωπικότητα, Άτομο με ενεργό ρόλο.

SN (Scope Note) : Ο όρος «γλάστρα» χρησιμοποιείται για να υποτιμήσει την παρουσία ενός ατόμου, υπονοώντας ότι η μοναδική του αξία είναι η αισθητική του και όχι η προσωπικότητα, η ευφυΐα ή η δράση του. Είναι μια μορφή λεκτικής υποτίμησης που αγνοεί την ικανότητα του ατόμου για πρωτοβουλία και το κατατάσσει σε ρόλο αντικειμένου εντός ενός κοινωνικού ή επαγγελματικού πλαισίου.

Λήμμα 137ο : Διακοσμητικό στοιχείο

USE : Άτομο με περιορισμένη συμμετοχή ,Άτομο σε υποτιμητικό ρόλο (χωρίς λήψη αποφάσεων , Παθητικός παρατηρητής.

UF : Διακοσμητικό στοιχείο

BT : Λεκτική κακοποίηση , Αντικειμενοποίηση.

RT : Έμφυλα στερεότυπα, Παθητικότητα, Μισογυνισμός (όταν απευθύνεται σε γυναίκες).

ANT : Δυναμική προσωπικότητα, Άτομο με ενεργό ρόλο.

SN (Scope Note) : Χρησιμοποιείται για να υποτιμήσει την παρουσία ενός ατόμου, υπονοώντας ότι η μοναδική του αξία είναι η αισθητική του και όχι η προσωπικότητα, η ευφυΐα ή η δράση του. Είναι μια μορφή λεκτικής υποτίμησης που αγνοεί την ικανότητα του ατόμου για πρωτοβουλία και το κατατάσσει σε ρόλο αντικειμένου εντός ενός κοινωνικού ή επαγγελματικού πλαισίου

Λήμμα 138ο : Ξυλάγγουρο

USE : Άτομο με περιορισμένη σωματική ή κοινωνική εκφραστικότητα , Άτομο με δωρικό ή απόμακρο ύφος , Άτομο που δυσκολεύεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση.

UF : Ξυλάγγουρο

BT : Λεκτική υποτίμηση / Κοινωνικός στιγματισμός.

RT : Body shaming, Κοινωνικό άγχος

ANT : Άτομο με επικοινωνιακή ευχέρεια, Εκφραστικός χαρακτήρας.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται για να χλευάσει την έλλειψη «χάρης», ευελιξίας ή συναισθηματικής ανταπόκρισης ενός ατόμου. Η παρομοίωση με ένα σκληρό, άκαμπο αντικείμενο στοχεύει στην ακύρωση της ανθρώπινης ζεστασιάς και της αυθεντικότητας, μετατρέποντας την εσωστρέφεια ή την αδεξιότητα σε μειονέκτημα προς χλευασμό.

Λήμμα 139ο : Αγγούρι

USE : (Για άτομο) : Άτομο με δυσκολία στην επικοινωνία, Απόμακρος χαρακτήρας (Για κατάσταση) : Πολύ δύσκολη συνθήκη, Πρόκληση, Επίπονη διαδικασία.

UF : Αγγούρι.

BT : Λεκτική υποτίμηση , Περιγραφική μεταφορά.

RT : Κοινωνική αδεξιότητα, Δύσκολη καθημερινότητα, Εργασιακή πίεση.

ANT : Εύκολη υπόθεση, Επικοινωνιακός άνθρωπος.

SN (Scope Note) : Ως χαρακτηρισμός ατόμου, ο όρος στοχεύει στην απαξίωση της κοινωνικής ευελιξίας ή της συναισθηματικής διαθεσιμότητας. Ως περιγραφή κατάστασης, χρησιμοποιείται για να τονίσει την πίεση ή τη δυσκολία, συχνά με υπονοούμενα που αφορούν την υπομονή ή την αντοχή του ατόμου απέναντι σε κάτι δυσάρεστο.

Λήμμα 140ο : Καρακάξα

USE : Άτομο με έντονη ή «θορυβώδη» κοινωνική παρουσία.

UF : Καρακάξα (συχνά συναντάται ως γριά καρακάξα)

BT : Έμφυλα Στερεότυπα , Λεκτική κακοποίηση.

RT : Κοινωνικός έλεγχος, Μισογυνισμός.

ANT : Άτομο με διακριτική παρουσία, Σεβασμός στην προσωπική αισθητική.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως για γυναίκες, υποδηλώνοντας ότι το άτομο μιλάει υπερβολικά και άσκοπα (γλωσσού, γλωσσοκοπάνα). Η παρομοίωση με το πτηνό (που χαρακτηρίζεται από «φλυαρία» και έλκεται από τα λαμπερά αντικείμενα) στοχεύει στην απαξίωση της προσωπικότητας και του αισθητικού κριτηρίου του ατόμου, καθιστώντας το αντικείμενο χλευασμού

Λήμμα 141ο : Καρπαζοεισπράκτορας

USE : Άτομο που δέχεται εκφοβισμό (bullying) , Άτομο που αποτελεί στόχο σωματικής βίας , Θύμα κακοποιητικής συμπεριφοράς.

UF : Καρπαζοεισπράκτορας,, «το παιδί για ξύλο».

BT : Κοινωνικά στερεότυπα, Εκφοβισμός, Κακοποιητική συμπεριφορά.

RT : Σχολικός εκφοβισμός, Ψυχολογική βία, Θυματοποίηση, Κοινωνικός αποκλεισμός

ANT: Άτομο με αυτοπεποίθηση, Υγιές περιβάλλον σχέσεων, Προστατευόμενο πρόσωπο.

SN (Scope Note): Ο όρος αποτελεί υποτιμητικό χαρακτηρισμό που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα άτομο το οποίο γίνεται επανειλημμένα στόχος επιθετικών συμπεριφορών. Η χρήση του όρου συμβάλλει στη θυματοποίηση του ατόμου, μεταθέτοντας την ευθύνη για τη βία στο ίδιο το θύμα, ενώ παράλληλα ευτελίζει τη σοβαρότητα της κακοποιητικής πράξης.

Λήμμα 142ο : Σάκος του μποξ

USE : Άτομο που δέχεται εκφοβισμό , Θύμα κακοποιητικής συμπεριφοράς , Αποδέκτης λεκτικής ή σωματικής βίας.

UF : «Σάκος του μποξ», «ο εύκολος στόχος».

BT : Κακοποιητική συμπεριφορά, Εκφοβισμός.

RT : Θυματοποίηση, Μετατόπιση ευθύνης, Τοξική συμπεριφορά, Ψυχολογική πίεση.

ANT : Άτομο που θέτει όρια, Υγιής επικοινωνία, Αμοιβαίος σεβασμός.

SN (Scope Note): Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα άτομο στο οποίο διοχετεύεται ο θυμός ή η επιθετικότητα άλλων, χωρίς το ίδιο να φέρει ευθύνη. Η χρήση του όρου στην καθημερινή γλώσσα υποδηλώνει μια αποδοχή της βίας ως «φυσιολογικής» και υποβαθμίζει τον ανθρώπινο παράγοντα, μετατρέποντας το θύμα σε άψυχο αντικείμενο.

Λήμμα 143ο : Κωλομπότσι

USE : Παρατρεχάμενος , Υποτακτικός , Άτομο με δουλική στάση απέναντι σε ισχυρότερα πρόσωπα (πάτρωνες).

UF : Κωλομπότσι

BT : Κοινωνική υποτέλεια , Διαπροσωπικές σχέσεις εξάρτησης.

RT : Δουλοπρέπεια, Υποταγή, Κολακεία, Πελατειακές σχέσεις, Εξάρτηση.

ANT : Αυτόνομο άτομο, Άτομο με ισότιμη συμπεριφορά.

SN (Scope Note) : Παλιά έκφραση που περιγράφει το άτομο που επιδιώκει την εγγύτητα και την εύνοια ενός «πάτρωνα» (ισχυρού προσώπου), λειτουργώντας ως «παρατρεχάμενος» ή «υποτακτικός». Η χρήση του όρου εστιάζει στην **έλλειψη αυτονομίας** και στην υποτιμητική σχέση εξάρτησης, όπου το άτομο «κολακεύει» για να εξασφαλίσει προστασία ή οφέλη.

Λήμμα 144ο : Καραγκιόζης

USE : Άτομο με μη σοβαρή συμπεριφορά , Άτομο που στερείται κοινωνικής αξιοπιστίας , Άτομο με απρόβλεπτη ή θορυβώδη επικοινωνιακή στάση.

UF : Καραγκιόζης.

BT: Κριτική Συμπεριφοράς

RT : Γελοιοποίηση, Κοινωνικός Στιγματισμός , Ακύρωση Αξιοπιστίας

ANT : Άτομο με κύρος, Αξιόπιστος, Σοβαρός συνομιλητής

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιεί μια εμβληματική μορφή του ελληνικού θεάτρου σκιών ως βρισιά. Το Folklore στοιχείο εδώ αφορά τη λαϊκή επιβίωση, η οποία μετατρέπεται σε χλευασμό της προσωπικότητας.

Λήμμα 145ο : Καραγκιοζιλίκι

USE : Μη σοβαρή πράξη / ενέργεια , Έλλειψη επαγγελματισμού ή συνέπειας , Κοινωνικά απρεπής συμπεριφορά.

UF : Καραγκιοζιλίκι

SN (Scope Note) : Περιγράφει την πράξη και όχι το άτομο, αλλά παραμένει υποτιμητικό.

BT : Κριτική Συμπεριφοράς , Συμπεριφορικός Στιγματισμός

RT : Γελοιοποίηση

ANT : Σοβαρότητα, Συνέπεια.

Λήμμα 146ο : Νούμερο (Κοινωνικός Στιγματισμός / Απαξίωση Προσωπικότητας)

USE : Άτομο με εκκεντρική συμπεριφορά, Άτομο που επιζητεί την προσοχή, Άτομο με απρόβλεπτη ή ιδιόρρυθμη παρουσία, Άτομο που αποκλίνει από τους κοινωνικούς κανόνες σοβαρότητας.

UF : Νούμερο

BT : Social Shaming / Character Assassination.

ANT : Συγκροτημένο άτομο, Άτομο χαμηλών τόνων, Serious , Dignified person.

SN (Scope Note) : Ο όρος προέρχεται από τον χώρο του θεάματος (νούμερο επιθεώρησης) και χρησιμοποιείται για να υποβιβάσει έναν άνθρωπο σε «αξιοθέατο» ή «κωμική παράσταση».

Λήμμα 147ο : Παλιάτσος (Επαγγελματικός & Κοινωνικός Στιγματισμός)

USE : Άτομο που αυτογελοιοποιείται , Άτομο που επιδιώκει την προσοχή με αδόκιμους τρόπους.

UF : Παλιάτσος

RT : Καραγκιόζης, Νούμερο

ANT : Στοχαστικό άτομο, Σοβαρός άνθρωπος, Authority figure.

SN (Scope Note) : Ο Παλιάτσος είναι διεθνής φολκλόρ χαρακτηρισμός. Χρησιμοποιείται για να δείξει ότι κάποιος δεν είναι υπολογίσιμος.

Λήμμα 148ο : Σούργελο (Δημόσια Διαπόμπευση)

USE : Άτομο με εκκεντρική παρουσία. Άτομο που αποκλίνει από τους κανόνες ευπρέπειας, Άτομο που δέχεται κοινωνικό χλευασμό

UF : Σούργελο - Spectacle, Freak show (εξαιρετικά προβληματικό), Social outcast.

BT : Social Shaming

ANT : Πρόσωπο κοινής αποδοχής, Άτομο με κοινωνικό κύρος, .

SN (Scope Note) : Ο όρος εστιάζει στην ολοκληρωτική απώλεια της αξιοπρέπειας (ξεφτίλα). Το Folklore εδώ συνδέεται με τη λαϊκή κατακραυγή στις γειτονιές.

Εκπαιδευτικό Υπόβαθρο & Μαθησιακή Ανταπόκριση

Λήμμα 149ο : Άτομο με περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση

USE : Άτομο χωρίς σχολική εκπαίδευση , Αναλφάβητο άτομο , Άτομο με ελλιπή φοίτηση

UF : Αγράμματος, ξύλο απελέκητο, άξεστος, «βλάχος» (με την έννοια του απολίτιστου), αμόρφωτος (υποτιμητικά)

BT : Κοινωνικοοικονομική κατάσταση , Εκπαιδευτικό επίπεδο

RT : Λειτουργικός αναλφαβητισμός, δικαίωμα στην παιδεία, δια βίου μάθηση

ANT : Εγγράμματος , Άτομο με τυπική εκπαίδευση

Λήμμα 150ο : Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες / Διαφορετικό ρυθμό μάθησης

USE : Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες , Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

UF : Τούβλο, στόκος, ντουβάρι, ανεπίδεκτος μαθήσεως , ξύλο απελέκητο

BT : Εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά , Νοητικές λειτουργίες

RT : Δυσλεξία, σχολική αποτυχία, συμπερίληψη στην εκπαίδευση

ANT : Χαρισματικό άτομο / Άτομο με υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση / Άτομο με γρήγορη αντίληψη

Λήμμα 151ο : Άτομο με δυσκολία στην πρόσληψη πληροφοριών

USE : Άτομο με μαθησιακές προκλήσεις / Άτομο που χρειάζεται περισσότερο χρόνο επεξεργασίας

UF : Στουρνάρι, σκράπας, ντουβάρι

BT : Νοητικές λειτουργίες / Εκπαιδευτικό στίγμα

RT : Δυσλεξία, γνωστική δυσκολία, σχολικό άγχος

ANT : Άτομο με οξύνοια / Άτομο με γρήγορη αντίληψη

Λήμμα 152ο : Βούρλο

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη , Απρόσεκτο άτομο , Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο).

UF : Βούρλο

BT : Νοητική ικανότητα, Αντιληπτική ικανότητα,, Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων, Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT Ευφρές άτομο , Πολύμαθής , Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 153ο : Βλήμα

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη, Απρόσεκτο άτομο, Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο).

UF : Βλήμα

BT : Νοητική ικανότητα, Αντιληπτική ικανότητα,, Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων, Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT : Ευφρές άτομο , Πολύμαθής , Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 154ο : Βλήτο

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη, Απρόσεκτο άτομο, Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο).

UF : Βλήτο

BT : Νοητική ικανότητα, Αντιληπτική ικανότητα, Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων, Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT Ευφρές άτομο , Πολύμαθής , Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 155ο : Ντουβάρι

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη, Απρόσεκτο άτομο, Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο).

UF : Ντουβάρι

BT : Νοητική ικανότητα, Αντιληπτική ικανότητα, Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων , Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT Ευφρές άτομο , Πολύμαθής , Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 156ο : Στόκος

USE : Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες , Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

UF : Αρχιστόκος , Μπιετόστοκος , Στόκος

BT : Εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά , Νοητικές λειτουργίες

RT : Δυσλεξία, σχολική αποτυχία, συμπερίληψη στην εκπαίδευση

ANT : Χαρισματικό άτομο , Άτομο με υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση , Άτομο με γρήγορη αντίληψη, Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 157ο : Στούρνος/Στουρνάρι

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη, Απρόσεκτο άτομο, Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο), Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες , Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση.

UF : Στούρνος, Στουρνάρι

BT : Νοητική ικανότητα , Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων, Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT Ευφρές άτομο , Πολύμαθής, Άτομο με υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση , Άτομο με γρήγορη αντίληψη, Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 158ο : Τούβλο

USE : Άτομο που δυσκολεύεται στην αντίληψη, Απρόσεκτο άτομο, Άτομο με περιορισμένες γνώσεις / Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες / Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

UF : Τούβλο

BT : Νοητική ικανότητα ,Αντίληψη.

RT : Διακρίσεις λόγω ικανοτήτων, Νοητική ικανότητα , Νοητική υγεία, Μαθησιακές δυσκολίες.

ANT : Ευφρές άτομο , Πολύμαθής, Άτομο με υψηλή ακαδημαϊκή επίδοση / Άτομο με γρήγορη αντίληψη, Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 159ο : Βοδόκαρο

USE : Άτομο με χαμηλούς ρυθμούς αντίδρασης , Άτομο με ιδιαίτερη σωματική διάπλαση , Άτομο που δυσκολεύεται σε γρήγορες δραστηριότητες.

UF : Βοδόκαρο

BT : Λεκτική κακοποίηση , Απανθρωποποίηση.

RT : Body shaming, Ψυχολογικός εκφοβισμός, Διακρίσεις λόγω εμφάνισης

ANT : Σεβασμός στη σωματική ποικιλομορφία, Αναγνώριση ατομικών ρυθμών.

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί μια σύνθετη λεκτική επίθεση που συνδυάζει την αποκτήνωση (παρομοίωση με ζώο εργασίας) και τον σωματικό εξευτελισμό (body shaming). Χρησιμοποιείται για να αποστερήσει από το άτομο την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, παρουσιάζοντάς το ως «αργό» ή «ακατέργαστο», ενώ παράλληλα υποτιμά το σωματικό του μέγεθος ή τη σωματική του ευρωστία.

Λήμμα 160ο : Φυτό

USE : Ευφρές άτομο, Πολυμαθής, Διανοούμενος, Ακαδημαϊκά συνεπής.

UF : Φυτό Χρησιμοποιείται υποτιμητικά για κάποιον που μελετά πολύ, υπονοώντας ότι δεν έχει κοινωνική ζωή.

BT : Νοητική ικανότητα.

RT : Υψηλό IQ, Ακαδημαϊκή αριστεία, Κοινωνική απομόνωση (στερεότυπο).

ANT : Άτομο με περιορισμένες γνώσεις , Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες , Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

Λήμμα 161ο : Σπασίκλας/ Σπασικλάκι

USE : Ευφρές άτομο, Πολυμαθής, Διανοούμενος, Ακαδημαϊκά συνεπής.

UF : Σπασίκλας , Σπασικλάκι

BT : Νοητική ικανότητα.

RT : Υψηλό IQ, Ακαδημαϊκή αριστεία, Κοινωνική απομόνωση (στερεότυπο).

ANT : Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο)/ Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες / Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

Λήμμα 162ο : Νέρντουλας/ Nerd / Geek

USE : Ευφρές άτομο, Πολυμαθής, Διανοούμενος, Ακαδημαϊκά συνεπής.

UF : Νέρντουλας/ Nerd / Geek

BT : Νοητική ικανότητα.

RT : Υψηλό IQ, Ακαδημαϊκή αριστεία, Κοινωνική απομόνωση (στερεότυπο).

ANT : Άτομο με περιορισμένες γνώσεις (ανάλογα με το πλαίσιο)/ Άτομο με μαθησιακές δυσκολίες / Άτομο με χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση

Λήμμα 163ο : Κουτορνίθι

USE Εύπιστο άτομο ή Άτομο με χαμηλή κριτική ετοιμότητα.

UF : Κουτορνίθι

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία / Κοινωνική Αντίληψη.

RT : Παθητικότητα ,Χειραγώγηση (ως θύμα χειραγώγησης)

ANT : Υποψιασμένος, Καχύποπτος, Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 164ο : Μπούφος

USE : Εύπιστο άτομο ή Άτομο με χαμηλή κριτική ετοιμότητα.

UF : Μπούφος

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία / Κοινωνική Αντίληψη.

RT : Παθητικότητα ,Χειραγώγηση (ως θύμα χειραγώγησης)

ANT : Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 165ο : Χαϊβάνι

USE : Εύπιστο άτομο , Άτομο με χαμηλή κριτική ετοιμότητα , Άτομο με χαμηλή αντιληπτική ικανότητα

UF : Χαϊβάνι

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Κοινωνική Αντίληψη.

RT : Παθητικότητα ,Χειραγώγηση

ANT : Εύστροφος, Οξυδερκής

Λήμμα 166ο : Χάπατο

USE : Εύπιστο άτομο ή Άτομο με χαμηλή κριτική ετοιμότητα.

UF : Κουτορνίθι , Αγαθιάρης

BT : Ψυχολογική Ιδιοσυγκρασία , Κοινωνική Αντίληψη.

RT : Παθητικότητα ,Χειραγώγηση

ANT: Εύστροφος, Οξυδερκής

Κοινωνικός Στιγματισμός & Αναπαραγωγική Υγεία

Λήμμα 167ο : Χαντούμης

USE : Άτομο με υπογονιμότητα ,Άτομο που αδυνατεί να τεκνοποιήσει , Άτομο με απώλεια γεννητικών οργάνων/ που έχει υποστεί ευνουχισμό/εκτομή

UF : Χαντούμης

BT : Ιστορικές κοινωνικές κατηγορίες / Ιατρικές καταστάσεις.

SN (Scope Note) : Η λέξη «χαντούμης» προέρχεται από την τουρκική λέξη hadım και ιστορικά αναφερόταν στους ευνουχισμένους άνδρες. Σήμερα, ως βρισιά ή για να αμφισβητηθεί ο ανδρισμός κάποιου θεωρείται άκρως προσβλητική και πρέπει να αποφεύγεται εντελώς σε κάθε κείμενο (επίσημο ή ανεπίσημο), εκτός αν πρόκειται για ιστορική μελέτη.

Λήμμα 168ο : Στέρφα

USE : Άτομο με υπογονιμότητα (σε ιατρικό πλαίσιο)

UF : Στέρφα

BT : Αναπαραγωγική Υγεία.

RT : Στιγματισμός, σεξισμός, ιατρική ορολογία, αναπαραγωγικά δικαιώματα.

4. Ηλικία και Κοινωνικοοικονομικό Στάτους

Λήμμα 169ο : Γέρος/Γεροντάκι

USE : Ηλικιωμένο άτομο , Άτομο τρίτης ηλικίας , Πρεσβύτερος

UF : γεροντάκι, γέρος (υποτιμητική χρήση), γερομπισμπίκης , μπάρμπας ,

BT : Ηλικιακές ομάδες

NT : Άτομο τρίτης ηλικίας , Άτομο προχωρημένης ηλικίας

RT : Ηλικιακή διάκριση , Κοινωνική φροντίδα , Δημογραφική γήρανση

Λήμμα 170ο : Γερομπισμπίκης

USE : Ηλικιωμένο άτομο, Άτομο τρίτης ηλικίας , Πρεσβύτερος

UF : Γερομπισμπίκης

BT : Ηλικιακές ομάδες

NT : Άτομο τρίτης ηλικίας , Άτομο προχωρημένης ηλικίας

RT : Ηλικιακή διάκριση , Κοινωνική φροντίδα , Δημογραφική γήρανση

Λήμμα 171ο : Μπάρμπας

USE : Ηλικιωμένο άτομο/ Άτομο τρίτης ηλικίας / Πρεσβύτερος

UF : Μπάρμπας

BT : Ηλικιακές ομάδες

NT : Άτομο τρίτης ηλικίας , Άτομο προχωρημένης ηλικίας

RT : Ηλικιακή διάκριση , Κοινωνική φροντίδα , Δημογραφική γήρανση

Λήμμα 172ο : Μπαμπόγερος

USE : Ηλικιωμένο άτομο/ Άτομο τρίτης ηλικίας / Πρεσβύτερος

UF : Ηλικιωμένος άνδρας δύσμορφος , γκρινιάρης , κακός

BT : Ηλικιακές ομάδες

NT : Άτομο τρίτης ηλικίας , Άτομο προχωρημένης ηλικίας

RT : Ηλικιακή διάκριση , Κοινωνική φροντίδα , Δημογραφική γήρανση

Λήμμα 173ο : Χούφταλο

USE : Ηλικιωμένο άτομο/ Άτομο τρίτης ηλικίας / Πρεσβύτερος

UF : Χούφταλο

BT : Ηλικιακές ομάδες

NT : Άτομο τρίτης ηλικίας , Άτομο προχωρημένης ηλικίας

RT : Ηλικιακή διάκριση , Κοινωνική φροντίδα , Δημογραφική γήρανση

Λήμμα 174ο : Γριά

USE : Ηλικιωμένο άτομο , Άτομο τρίτης ηλικίας, Πρεσβύτερη

UF : Γριά, μπαμπόγρια

BT : Έμφυλη ηλικιακή διάκριση

RT : Πατριαρχικά στερεότυπα

ANT : Νέα γυναίκα

Λήμμα 175ο : Μπαμπόγρια

USE : Ηλικιωμένο άτομο , Άτομο τρίτης ηλικίας, Πρεσβύτερη

UF : Μπαμπόγρια , τζατζόγρια

BT : Έμφυλη ηλικιακή διάκριση

RT : Πατριαρχικά στερεότυπα

ANT : Νέα γυναίκα

Λήμμα 176ο : Σύνδρομο του Πίτερ Παν (Peter Pan Syndrome)

USE : Παρατεταμένη μετάβαση στην ενηλικίωση, Οικονομική αδυναμία ανεξαρτητοποίησης.

UF : Σύνδρομο του Πίτερ Παν, Αιώνιος έφηβος, Τεμπέληδες νέοι, Entitled children , Peter Pan syndrome , Failure to launch.

BT : Κοινωνιολογία , Ηλικιακά στερεότυπα.

SN (Scope Note) : Η κοινωνική κριτική έναντι της οικονομικής πραγματικότητας Σύμφωνα με τη Schirmer (2019), ο όρος χρησιμοποιείται συχνά από τους «Boomers» για να υποτιμήσει τη γενιά των Millennials και της Gen Z, κατηγορώντας τους ότι «αρνούνται να μεγαλώσουν». Ωστόσο, το να μένουν με τους γονείς τους ή να μην αγοράζουν σπίτι δεν είναι ζήτημα ανωριμότητας, αλλά άμεση συνέπεια του πληθωρισμού, του κόστους ζωής και των χαμηλών μισθών.

Θεωρείται προβληματικός όρος γιατί μεταθέτει την ευθύνη για συστηματικά οικονομικά προβλήματα στον χαρακτήρα των νέων ανθρώπων. Χρησιμοποιείται για να «παθολογικοποιήσει» μια ολόκληρη γενιά, παρουσιάζοντάς την ως ανεύθυνη, ενώ στην πραγματικότητα οι νέοι αντιμετωπίζουν μια πολύ πιο σκληρή οικονομική πραγματικότητα από τις προηγούμενες γενιές.

Λήμμα 177ο : Boomer (Ηλικιακές διακρίσεις)

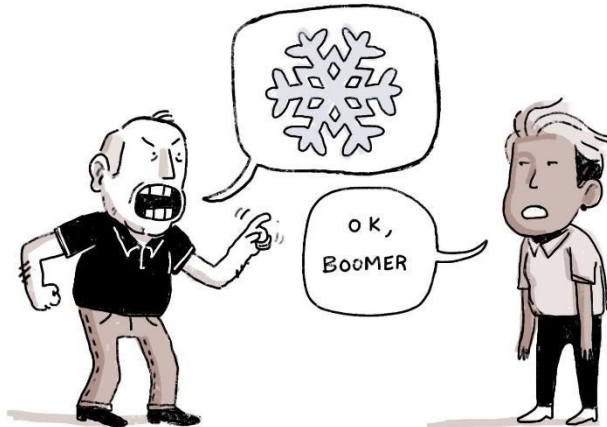
USE : Άτομο μεγαλύτερης ηλικίας, Άτομο της γενιάς Baby Boomer (για δημογραφική αναφορά) Άτομο με αναχρονιστική νοοτροπία (σε συγκεκριμένο πλαίσιο).

UF : Boomer (όταν χρησιμοποιείται υποτιμητικά/ειρωνικά), Dinosaur (Δεινόσαυρος), Γέρος/Γριά (με απαξιωτική χροιά).

BT : Ηλικιακή ομάδα / Ηλικιακές διακρίσεις (Ageism).

RT : "OK Boomer", Χάσμα γενεών, Τεχνολογικός αναλφαβητισμός.

SN (Scope Note) : Ο όρος "Boomer" στα social media έχει μετατραπεί σε "meme" που χρησιμοποιείται για να απορρίψει τις απόψεις των μεγαλύτερων ως παρωχημένες ή στενόμυαλες. Αν και ξεκίνησε ως αστείο, συχνά θεωρείται politically incorrect επειδή προάγει ηλικιακά στερεότυπα. Σύμφωνα με τη Schirmer (2019), ο όρος "Boomer" έχει μετατραπεί σε περιγραφή μιας νοοτροπίας (mindset) και όχι ηλικίας.

Εικόνα 14 : Boomer vs Snowflake

Λήμμα 178ο : Snowflake (Κοινωνική συμπεριφορά / Πολιτική)

USE : Ευαίσθητο άτομο, Άτομο με ενσυναίσθηση, Ευσυνείδητο άτομο.

UF : Snowflake, (Χιονονιφάδα), Soft, Εύθικτος (όταν χρησιμοποιείται υποτιμητικά).

BT : Κοινωνική συμπεριφορά / Ψυχολογία.

RT : Cancel culture, Woke κουλτούρα.

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να χαρακτηρίσει κάποιον ως υπερβολικά ευαίσθητο ή με διογκωμένη αίσθηση μοναδικότητας. Θεωρείται προβληματικός, επειδή απαξιώνει τα συναισθήματα και τις ανησυχίες, παρουσιάζοντας την ενσυναίσθηση ως αδυναμία. Συχνά χρησιμοποιείται από συντηρητικούς κύκλους για να χλευάσουν κυρίως άτομα της Gen Z ή Millennials που διαμαρτύρονται για κοινωνικές αδικίες ή παραβιάσεις δικαιωμάτων.

Ανόπαντρη γυναίκα (μεγαλύτερης ηλικίας)

Λήμμα 179ο : Γεροντοκόρη

USE : Ανόπαντρη γυναίκα

UF : Γεροντοκόρη

BT : Οικογενειακή κατάσταση / Έμφυλα στερεότυπα

RT : Κοινωνικό στίγμα, πατριαρχία, αυτονομία

ANT : Έγγαμη γυναίκα

Λήμμα 180ο : Μεγαλοκοπέλα

USE : Ανόπαντρη γυναίκα

UF : Μεγαλοκοπέλα

BT : Οικογενειακή κατάσταση / Έμφυλα στερεότυπα

RT : Κοινωνικό στίγμα, πατριαρχία, αυτονομία

ANT : Έγγαμη γυναίκα

Λήμμα 181ο : Σιτεμένη

USE : Ανόπαντρη γυναίκα

UF : Σιτεμένη (λαϊκό υποτιμητικό)

BT : Οικογενειακή κατάσταση / Έμφυλα στερεότυπα

RT : Κοινωνικό στίγμα, πατριαρχία, αυτονομία

ANT : Έγγαμη γυναίκα

Ανόπαντρος άνδρας (μεγαλύτερης ηλικίας)

Λήμμα 182ο : Γεροντοπαλικάρο

USE : Ανόπαντρος άνδρας

UF : Γεροντοπαλικάρο

BT : Οικογενειακή κατάσταση , Ηλικιακά στερεότυπα

RT : Κοινωνική προσδοκία, εργένικη ζωή

ANT : Έγγαμος άνδρας , Νέος άνδρας

Λήμμα 183ο : Γεροντοκόρος

USE : Ανόπαντρος άνδρας

UF : Γεροντοκόρος

BT : Οικογενειακή κατάσταση , Ηλικιακά στερεότυπα

RT : Κοινωνική προσδοκία, εργένικη ζωή

ANT : Έγγαμος άνδρας , Νέος άνδρας

Λήμμα 184ο : Σιτεμένος (όταν αναφέρεται στην ηλικία του για γάμο)

USE : Ανόπαντρος άνδρας

UF : Σιτεμένος (όταν αναφέρεται στην ηλικία του για γάμο)

BT : Οικογενειακή κατάσταση , Ηλικιακά στερεότυπα

RT : Κοινωνική προσδοκία, εργένικη ζωή

ANT : Έγγαμος άνδρας , Νέος άνδρας

Λήμμα 185ο : Ζωντοχήρα/-ος

USE : Διαζευγμένη γυναίκα / Διαζευγμένος άνδρας

UF : Ζωντοχήρα

BT : Οικογενειακή κατάσταση

RT : Διαζύγιο, κοινωνική προκατάληψη

ANT : Έγγαμη γυναίκα / Χήρα (στην κυριολεξία)

Λήμμα 186ο : Μυξιάρικο

USE : Μικρό παιδί , Νήπιο

UF : Μυξιάρικο

BT : Ηλικιακή ομάδα / Παιδική ηλικία

NT : Βρέφος, νήπιο, προσχολική ηλικία

RT : Ανάπτυξη παιδιού, παιδαγωγική, ενήλικος (ως προς τη σχέση εξουσίας)

ANT : Ενήλικας / Ώριμο άτομο

Λήμμα 187ο : Μούλικο

USE : Μικρό παιδί , Νήπιο

UF : Μούλικο

BT : Ηλικιακή ομάδα / Παιδική ηλικία

NT : Βρέφος, νήπιο, προσχολική ηλικία

RT : Ανάπτυξη παιδιού, παιδαγωγική, ενήλικος (ως προς τη σχέση εξουσίας)

ANT : Ενήλικας / Ώριμο άτομο

Λήμμα 188ο : Μώμολο

USE : Μικρό παιδί / Νήπιο

UF : Μυξιάρικο

BT : Ηλικιακή ομάδα / Παιδική ηλικία

NT : Βρέφος, νήπιο, προσχολική ηλικία

RT : Ανάπτυξη παιδιού, παιδαγωγική, ενήλικος (ως προς τη σχέση εξουσίας)

ANT : Ενήλικας / Ώριμο άτομο

Ηθική Στάση & Κοινωνική Ακεραιότητα

Έλλειψη Ηθικής/ Δόλος

Λήμμα 189ο : Φαταούλας

USE : Άτομο με πλεονεκτική συμπεριφορά

UF : Φαταούλας

BT : Κοινωνική παρέκκλιση , Ηθική στάση

RT : Απληστία, έλλειψη αλτρουισμού

ANT : Ολιγαρκές άτομο , Δοτικό άτομο

Οικονομική κατάσταση και Ταξικός Στιγματισμός

Λήμμα 190ο : Άτομο με χαμηλό εισόδημα

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Άτομο με χαμηλό εισόδημα , Χαμηλοεισοδηματίας

BT : Οικονομική κατάσταση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 191ο : Άφραγκος

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια / Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους / Οικονομικά ευάλωτο άτομο / Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Άφραγκος , απένταρος , αδέκαρος , ρέστος

BT : Classism (Ταξισμός) / Κοινωνική Περιθωριοποίηση

RT : Poverty (Φτώχεια), Social Exclusion (Κοινωνικός αποκλεισμός), Economic Insecurity (Οικονομική Ανασφάλεια)

Λήμμα 192ο : Ζητιάνος

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Ζητιάνος , Επαίτης

BT : Οικονομική κατάσταση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 193ο : Λιμασμένος

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια , Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους , Οικονομικά ευάλωτο άτομο , Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Λιμασμένος

BT : Classism (Ταξισμός) , Κοινωνική Περιθωριοποίηση

RT : Φτώχεια, Κοινωνικός αποκλεισμό, Οικονομική Ανασφάλεια

Λήμμα 194ο : Μπατίρης

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια , Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους , Οικονομικά ευάλωτο άτομο , Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Μπατίρης , Μπατιράκι

BT : Classism (Ταξισμός) / Κοινωνική Περιθωριοποίηση

RT : Φτώχεια, Κοινωνικός αποκλεισμός , Οικονομική Ανασφάλεια

Λήμμα 195ο : Ευπόλυτος

USE : Άτομο σε κατάσταση ακραίας οικονομικής εξαθλίωσης

UF : Ευπόλυτος (υβριστικό/μειωτικό)

BT : Ταξικός στιγματισμός , Οικονομική κατάσταση

RT : Αποανθρωποποίηση, κοινωνική υποτίμηση, απόλυτη ένδεια

ANT : Προνομιούχο άτομο , Άτομο με οικονομική ασφάλεια

SN (Scope Note) : Ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλώσει την απόλυτη ένδεια, αλλά κυρίως για να μειώσει την κοινωνική αξία του ατόμου, στερώντας του την αξιοπρέπεια. Φέρει έντονο ιστορικό και ταξικό φορτίο.

Λήμμα 196ο : Οικονομικά εξαθλιωμένος

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Οικονομικά εξαθλιωμένος

BT : Οικονομική κατάσταση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 197ο : Πανί με πανί

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια , Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους , Οικονομικά ευάλωτο άτομο , Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Πανί με πανί

BT : Classism (Ταξισμός) / Κοινωνική Περιθωριοποίηση

RT : Φτώχεια , Κοινωνικός αποκλεισμός, Οικονομική Ανασφάλεια

Λήμμα 198ο : Πειναλέος

USE : Άτομο σε κατάσταση οικονομικής εξαθλίωσης / Άτομο που βιώνει έντονη στέρηση

UF : Πειναλέος

SN : Χαρακτηρισμός προσώπου που κατέχεται από μεγάλη και διαρκή πείνα ή από φτώχεια. Ο όρος χρησιμοποιείται για να υπογραμμίσει την κοινωνική απαξίωση μέσω της σωματικής ανάγκης.

BT : Ταξικός στιγματισμός / Οικονομική κατάσταση

RT : Απόλυτη ένδεια, Κοινωνική εξαθλίωση

ANT : Οικονομικά εύρωστο άτομο / Άτομο με διασφαλισμένη διαβίωση

Λήμμα 199ο : Πεινάλας

USE : Άτομο σε κατάσταση οικονομικής εξαθλίωσης / Άτομο που βιώνει έντονη στέρηση

UF : Πεινάλας

SN : Λαϊκός και έντονα μειωτικός χαρακτηρισμός. Η χρήση του εστιάζει στην πείνα ως μόνιμο χαρακτηριστικό της κοινωνικής θέσης του ατόμου, ενισχύοντας τον ταξικό διαχωρισμό.

BT : Ταξικός στιγματισμός / Οικονομική κατάσταση

RT : Απόλυτη ένδεια, κοινωνική εξαθλίωση

ANT : Οικονομικά εύρωστο άτομο / Άτομο με διασφαλισμένη διαβίωση

Λήμμα 200ο : Πεινασμένος

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια / Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους / Οικονομικά ευάλωτο άτομο / Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Πεινασμένος

BT : Classism (Ταξισμός) / Κοινωνική Περιθωριοποίηση

RT : Poverty (Φτώχεια), Social Exclusion (Κοινωνικός αποκλεισμός), Economic Insecurity (Οικονομική Ανασφάλεια)

Λήμμα 201ο : Πένης

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Πένης

BT : Οικονομική κατάσταση, Κοινωνική Περιθωριοποίηση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 202ο : Πλεμπαιός

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Πλεμπαιός

BT : Ταξισμός, Οικονομική κατάσταση, Κοινωνική Περιθωριοποίηση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 203ο : Φτωχαδάκι

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Φτωχαδάκι

BT : Ταξισμός, Οικονομική κατάσταση, Κοινωνική Περιθωριοποίηση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 204ο : Φτωχομπινές

USE : Οικονομικά ευάλωτο άτομο

UF : Φτωχομπινές

BT : Ταξισμός, Οικονομική κατάσταση , Υβρεολογία, Κοινωνική Περιθωριοποίηση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Κοινωνικοοικονομικές ανισότητες

Λήμμα 205ο : Ψωμοζήτη

USE : Άτομο σε οικονομική δυσχέρεια / Άτομο με περιορισμένους οικονομικούς πόρους / Οικονομικά ευάλωτο άτομο / Άτομο που βιώνει οικονομική επισφάλεια

UF : Ψωμοζήτη

BT : Ταξισμός/ Κοινωνική Περιθωριοποίηση

NT : Ταξικός στιγματισμός

RT : Φτώχεια, Κοινωνικός αποκλεισμός, Οικονομική Ανασφάλεια

Λήμμα 206ο : Ψωμόλυσσα

USE : Άτομο σε κατάσταση ακραίας οικονομικής εξαθλίωσης / Άτομο που βιώνει έντονη στέρηση

UF : Ψωμόλυσσα

BT : Ταξικός στιγματισμός / Οικονομική κατάσταση

RT : Απόλυτη ένδεια, κοινωνική εξαθλίωση

ANT : Οικονομικά εύρωστο άτομο / Άτομο με διασφαλισμένη διαβίωση

SN : Λαϊκός, μειωτικός χαρακτηρισμός για τον άνθρωπο που είναι εξαθλιωμένος από τη μεγάλη φτώχεια. Η λέξη υποδηλώνει μια κατάσταση τόσο απελπισμένη που η ανάγκη για τροφή (ψωμί) παίρνει τη μορφή «λύσσας» (μανίας).

Λήμμα 207ο : Λιμοκοντόρος (Ταξικός & Κοινωνικός Στιγματισμός)

USE : Άτομο με επιμελημένη εμφάνιση , Άτομο που δίνει έμφαση στην εξωτερική εικόνα , Άτομο που επιδιώκει την κοινωνική αναγνώριση μέσω του στυλ , Νεαρός με ανεπιτήδευτα κομψό ή εξεζητημένο ύφος.

UF : Λιμοκοντόρος

BT : Ταξισμός / Social Shaming.

RT : Κοινωνική κινητικότητα , Προσοποίηση, Ντανταϊσμός.

Λήμμα 208ο : Γδάρτης

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Γδάρτης

BT : Οικονομικός Στιγματισμός / Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις, Απληστία, Ολιγάρκεια.

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης.

Λήμμα 209ο : Εξηνταβελόνης

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Εξηνταβελόνης

BT : Οικονομικός Στιγματισμός , Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις , Απληστία, Ολιγάρκεια.

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης.

Λήμμα 210ο : Ταλιροφονιάς

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Ταλιροφονιάς

BT : Οικονομικός Στιγματισμός , Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις, Απληστία, Ολιγάρκεια

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης.

Λήμμα 211ο : Τσιφούτης

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Τσιφούτης

BT : Οικονομικός Στιγματισμός , Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις, Απληστία, Ολιγάρκεια, Τσιγκουνιά

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης.

Λήμμα 212ο : Σπάγγος/Σπαγγοραμένος

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Σπαγγοραμένος , Σπάγγος

BT : Οικονομικός Στιγματισμός / Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις, Απληστία, Ολιγάρκεια, Τσιγκουνιά

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης

Λήμμα 213ο : Σφιχτοχέρης

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός

UF : Σφιχτοχέρης

BT : Οικονομικός Στιγματισμός , Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Ταξικές διακρίσεις, Απληστία, Ολιγάρκεια, Τσιγκουνιά

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης

Λήμμα 214ο : Φραγκοφωνιάς (Οικονομική Συμπεριφορά)

USE : Υπερβολικά ολιγαρκής, Άτομο με αυστηρή οικονομική διαχείριση, Φειδωλός.

UF : Φραγκοφωνιάς,

BT : Οικονομικός Στιγματισμός / Κοινωνική Απαξίωση.

RT : Classism (Ταξικές διακρίσεις), Greed (Απληστία), Frugality (Ολιγάρκεια).

ANT : Σπάταλος, Γαλαντόμος, Ανοιχτοχέρης.

Λήμμα 215ο : Παράσιτο (Κοινωνική & Οικονομική Απαξίωση)

USE : Άτομο σε κατάσταση οικονομικής εξάρτησης, Άτομο που χρήζει κοινωνικής υποστήριξης, Άτομο με προκλητική εκμεταλλευτική συμπεριφορά.

UF : Παράσιτο, Τζάμπας, Άτομο που παρασιτοζωεί

BT : Απανθρωποποίηση (Dehumanization) / Ταξικές διακρίσεις (Classism), Ταξικός στιγματισμός

RT : Ρητορική μίσους, Social Stigma, Welfare shaming.

ANT : Παραγωγικό μέλος της κοινωνίας, Αυτοδύναμο άτομο.

SN (Scope Note) : Ο όρος αποτελεί μια κοινωνική και πολιτική ετικέτα που στοχεύει στην απαξίωση του ατόμου μέσω της απανθρωποποίησης. Η χρήση του μετατρέπει μια κοινωνική ανάγκη ή οικονομική ευαλωτότητα σε μόνιμο ηθικό ελάττωμα, προωθώντας τη ρητορική μίσους και τον αποκλεισμό. Συγκεκριμένα, ο όρος ενσωματώνει τη λογική του Welfare Shaming, καθώς ενοχοποιεί τα άτομα που βασίζονται σε κοινωνικά επιδόματα, ακυρώνοντας τις δομικές αιτίες της φτώχειας. Η ετικέτα αυτή λειτουργεί ως εργαλείο επιβολής οικονομικού δαρβινισμού, όπου η ανθρώπινη αξία κρίνεται αποκλειστικά από την παραγωγικότητα. Ιστορικά, ο όρος έχει χρησιμοποιηθεί από ολοκληρωτικά καθεστώτα για να δικαιολογήσει τη δίωξη και την εξόντωση ομάδων, καθιστώντας τον έναν από τους πλέον επικίνδυνους όρους στον κοινωνικό λόγο.

Λήμμα 216ο : Αρπακτικό

USE : Άτομο με καιροσκοπική συμπεριφορά, Άτομο που εκμεταλλεύεται άλλους για ίδιον όφελος, Άτομο με επιθετική επιχειρηματική ή κοινωνική στρατηγική.

UF: Αρπακτικό

BT : Ηθικός στιγματισμός, Συμπεριφορική κριτική.

RT : Καιροσκοπισμός, Χειραγώγηση, Εκμετάλλευση, Ανήθικη επιχειρηματικότητα, Τοξική ηγεσία.

ANT : Άτομο με ηθική ακεραιότητα, Συνεργατικό άτομο, Άτομο με ενσυναίσθηση.

SN (Scope Note) : Ο όρος περιγράφει ένα άτομο που αναζητά ευκαιρίες για να αποκομίσει κέρδος (οικονομικό, κοινωνικό ή συναισθηματικό) σε βάρος τρίτων, συχνά χρησιμοποιώντας χειριστικές τακτικές. Η χρήση του υποδηλώνει μια στάση «θηρευτή» που στερείται ηθικών φραγμών, αντιμετωπίζοντας τους γύρω του ως «θήραμα».

Λήμμα 217ο : Κηφήνας (Εργασιακή & Κοινωνική Ηθική)

USE : Μη παραγωγικό άτομο (σε συγκεκριμένο πλαίσιο), Άτομο που απέχει από την εργασία, Άτομο που συντηρείται από τρίτους.

UF : Κηφήνας

BT : Απανθρωποποίηση , Εργασιακός Στιγματισμός.

RT : Productivity guilt (Ενοχή παραγωγικότητας), Classism (Ταξικές διακρίσεις), Nepotism (Νεποτισμός - όταν ο «κηφήνας» κατέχει θέση λόγω γνωριμιών).

ANT : Εργατικό άτομο, Παραγωγικό μέλος, Αυτοδύναμος.

Λήμμα 218ο : Προικοθήρας

USE : Άτομο με κίνητρο την οικονομική αποκατάσταση μέσω γάμου , Άτομο που επιδιώκει σχέση με οικονομικά κριτήρια.

UF : Προικοθήρας

SN (Scope Note) : Ο όρος αναφέρεται σε άνδρες που χρησιμοποιούν τον θεσμό του γάμου ως μέσο κοινωνικής ή οικονομικής ανέλιξης. Αν και ιστορικά συνδέεται με τον θεσμό της προίκας (που καταργήθηκε στην Ελλάδα το 1983), ο όρος παραμένει στην ενεργό γλώσσα ως εργαλείο ηθικής καταδίκης. Η χρήση του υπονοεί ότι η επιδίωξη οικονομικής ασφάλειας μέσω της συντροφικότητας είναι δόλια ή ανήθικη, ενώ συχνά αντανακλά την κοινωνική πίεση προς τον άνδρα να είναι ο αποκλειστικός «κουβαλητής» (breadwinner) της οικογένειας.

BT : Έμφυλα Στερεότυπα , Οικονομικός Στιγματισμός.

RT : Τοξική αρρενωπότητα, Συμφεροντολογία, Πατριαρχική ηθική, Προίκα.

ANT : Άτομο που επιδιώκει ανιδιοτελή συντροφικότητα.

Λήμμα 219ο : Χαραμοφάης

USE : Μη παραγωγικό άτομο (σε συγκεκριμένο πλαίσιο), Άτομο που απέχει από την εργασία, Άτομο που συντηρείται από τρίτους.

UF : Χαραμοφάης

BT : Εργασιακός Στιγματισμός.

RT : Productivity guilt , Ταξικές διακρίσεις

ANT : Εργατικό άτομο, Παραγωγικό μέλος, Αυτοδύναμος

5. Γλώσσα

Λήμμα 220ο : Συμπεριληπτικός λόγος

USE : Συμπεριληπτική γλώσσα

BT : Επικοινωνιακή στρατηγική

RT : Πολιτική ορθότητα, κοινωνική ένταξη

ANT : Ρητορική μίσους, στιγματιστικός λόγος

Λήμμα 221ο : Σοβαρή αναπηρία

USE : Σοβαρή αναπηρία

UF : Πολύ βαριά αναπηρία

BT : Διαβάθμιση αναπηρίας

RT : Αντικειμενικός προσδιορισμός

Λήμμα 222ο : Slut-shaming (Διασυρμός σεξουαλικότητας)

USE : Άτομο που στοχοποιείται για τις προσωπικές του επιλογές, Σεξουαλική αυτοδιάθεση

UF : Τσόκαρο, Ξέκωλο, Ελαφρών ηθών

BT : Έμφυλη βία , Κοινωνικός έλεγχος

Scope Note (SN) : Αυτοί οι όροι στοχεύουν στην τιμωρία της γυναίκας για τη σεξουαλική της δραστηριότητα ή την εμφάνισή της. Στα social media, η φράση She's for the streets ή She belongs to the streets χρησιμοποιείται για να ακυρώσει μια γυναίκα ως ανάξια σοβαρής σχέσης.

Λήμμα 223ο : Pick-me Girl (Κοινωνική υποτίμηση)

USE : Γυναίκα που αναζητά αποδοχή μέσω της συμμόρφωσης με πατριαρχικά πρότυπα

UF : Pick-me, Internalized misogynist

RT : Πατριαρχία, Εσωτερικευμένος μισογυνισμός

Scope Note (SN) : Αν και ο όρος χρησιμοποιείται συχνά από γυναίκες για άλλες γυναίκες, θεωρείται πλέον politically incorrect όταν χρησιμοποιείται ως "ταμπέλα" για να φιώσει ή να χλευάσει μια γυναίκα, αντί να γίνει κριτική στις απόψεις της.

Λήμμα 224ο : Gold Digger (Οικονομική υποτίμηση)

USE : Άτομο που επιδιώκει οικονομική ασφάλεια

UF : Προικοθήρας, Βίζιτα, High-maintenance (όταν χρησιμοποιείται υποτιμητικά)

RT : Οικονομική εξάρτηση, Ταξικές διακρίσεις

Scope Note (SN): Ο όρος χρησιμοποιείται, υπονοώντας ότι κάθε ενδιαφέρον για έναν σύντροφο με οικονομική επιφάνεια είναι δόλιο, αγνοώντας συχνά τις δομικές οικονομικές ανισότητες μεταξύ των φύλων.

Λήμμα 225ο : Δημόσια Παρενόχληση (Catcalling)

USE : Δημόσια παρενόχληση , Λεκτική βία στον δημόσιο χώρο , Ανεπιθύμητος σεξουαλικός σχολιασμός

UF : Catcalling

SN (Scope Note) : Ανεπιθύμητες λεκτικές ή μη λεκτικές εκφράσεις (σφυρίγματα, φωνές, άσεμνες χειρονομίες) που στοχεύουν στην υποτίμηση. Η κατηγοριοποίησή του ως «πείραγμα» αποτελεί συστηματική προσπάθεια υποβάθμισης της σοβαρότητας της πράξης.

BT : Έμφυλη Βία , Λεκτική Κακοποίηση

RT : Παραβίαση ορίων, Σεξισμός, Αντικειμενοποίηση, Τοξική αρρενωπότητα

ANT : Σεβασμός στον προσωπικό χώρο, Δημόσια ευπρέπεια

Λήμμα 226ο : Welfare Shaming (Ενοχοποίηση Κοινωνικής Πρόνοιας)

USE : Κριτική στο σύστημα κοινωνικής προστασίας , Κοινωνικός στιγματισμός ληπτών επιδομάτων

UF : Welfare Shaming, , «Ζωή με τα επιδόματα», «Παρασιτισμός»

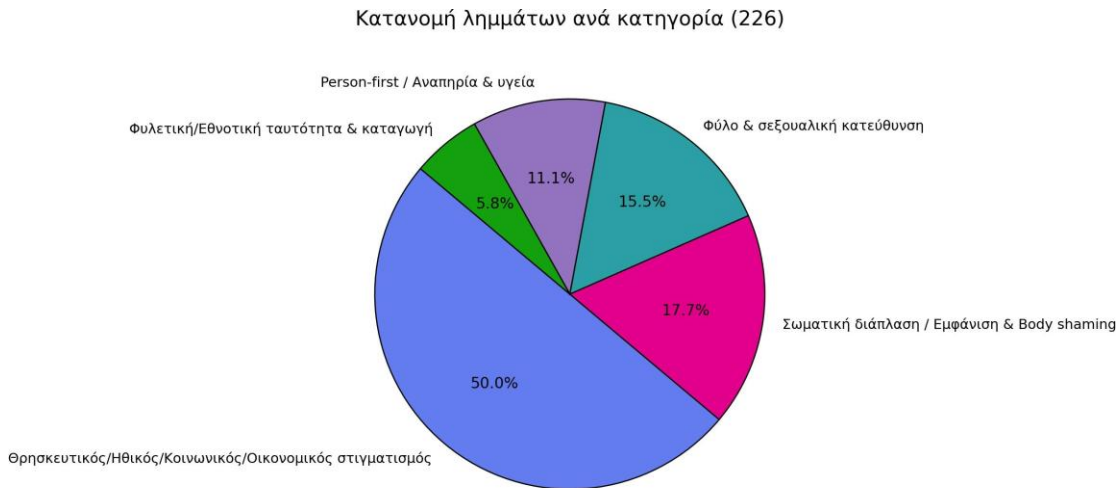
SN (Scope Note) : Ο όρος περιγράφει μια κοινωνικοπολιτική πρακτική. Η χρήση του, μετατρέπει την κοινωνική ανάγκη όσων βασίζονται σε κοινωνικά επιδόματα ή την δημόσια πρόνοια (λόγω ανεργίας, ασθένειας ή φτώχειας) σε ηθικό σφάλμα, προωθώντας την ενοχοποίηση των ευάλωτων ομάδων και τον κοινωνικό διαχωρισμό. Η ετικέτα αυτή επιβάλλει οικονομικό δαρβινισμό, όπου η ανθρώπινη αξία συνδέεται αποκλειστικά με την ενεργή συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

BT : Κοινωνικός Έλεγχος , Πολιτικές Διακρίσεις

RT : Κοινωνική ανισότητα, Αξιοπρέπεια, Δομικές αιτίες της φτώχειας, Οικονομικός δαρβινισμός

ANT : Κοινωνική αλληλεγγύη, Κράτος πρόνοιας, Κοινωνική δικαιοσύνη

Συμπεράσματα Θησαυρού

Σχήμα 1 : Κατανομή λημμάτων ανά κατηγορία (%)

Κατανομή ανά ενότητα:

Θρησκευτικός/Ηθικός/Κοινωνικός/Οικονομικός στιγματισμός: 113

Σωματική διάπλαση / Εμφάνιση & Body shaming: 40

Φύλο & σεξουαλική κατεύθυνση: 35

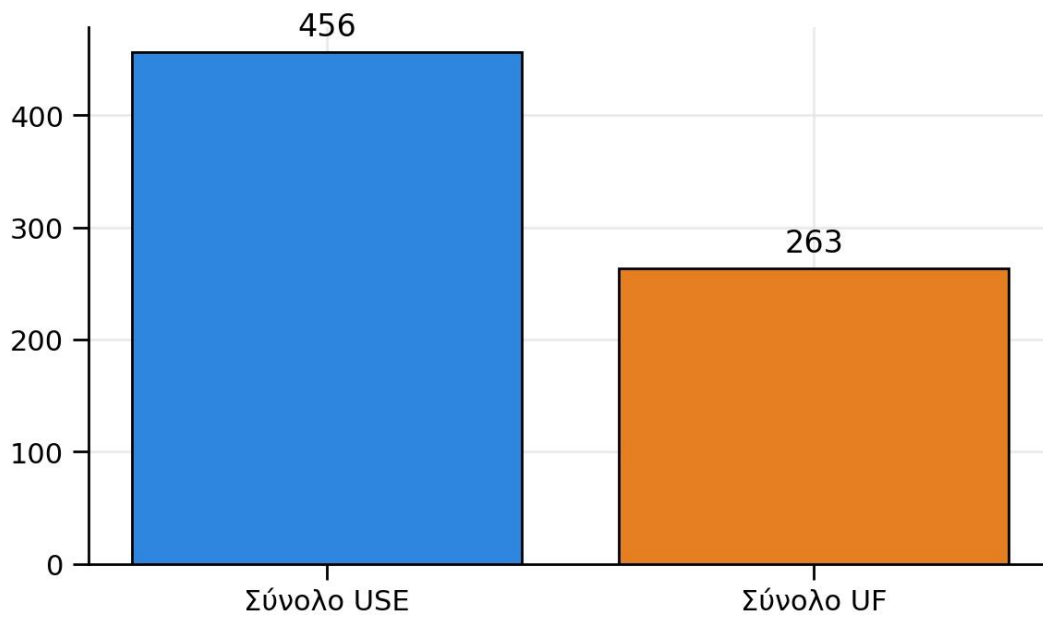
Person-first / Αναπηρία & υγεία: 25

Φυλετική/Εθνοτική ταυτότητα & καταγωγή: 13

ΠΟ Θησαυρός δεν λειτουργεί ως «λεξικό αντικατάστασης»

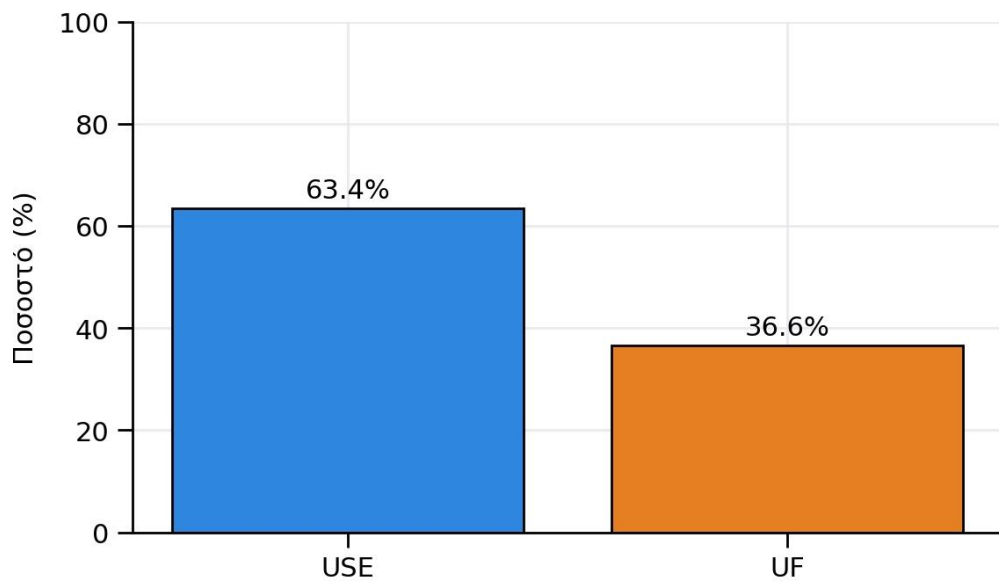
USE ανά 1 UF: 1,734 (USE=456, UF=263). Η υπεροχή των USE καταδεικνύει «πολλαπλές γέφυρες» από κάθε προβληματικό τύπο σε ουδέτερες/ακριβείς εκφράσεις.

Συνολικοί όροι USE vs UF (226)

Σχήμα 2 : Συνολικοί όροι USE vs UF (226) Αριθμητική αναπαράσταση

USE vs UF - Ποσοστά επί του συνόλου όρων (226)

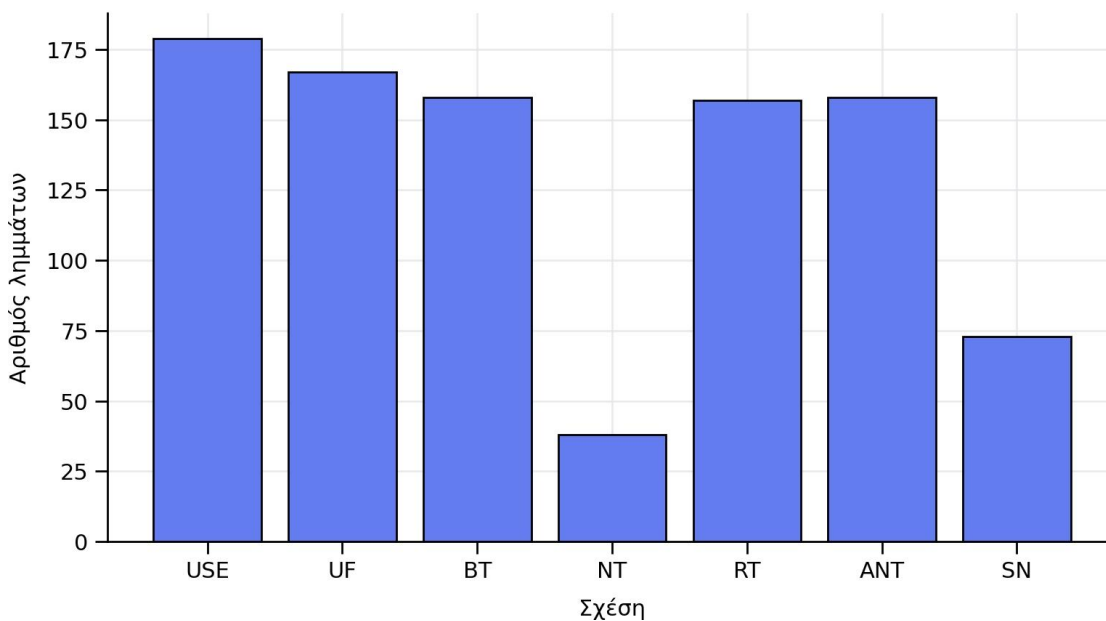
Σχήμα 3 : USE vs UF - Ποσοστά επί του συνόλου όρων

Η αναλογία $USE/UF > 1$ επιβεβαιώνει τον πρακτικό χαρακτήρα του θησαυρού: ο συντάκτης έχει περισσότερες από μία ασφαλείς διατυπώσεις για κάθε προβληματικό τύπο, μειώνοντας τον κίνδυνο αντικειμενοποίησης/στιγματισμού.

□ Η συμπερίληψη απαιτεί πλαίσιο, όχι μία λέξη

Το γεγονός ότι μεγάλο ποσοστό των λημμάτων συνδυάζει USE, UF και σχέσεις BT/RT (84,7%) δείχνει ότι η πολιτικά ορθή γλώσσα προσεγγίζεται ως εννοιολογική απόφαση και όχι ως μηχανική αντικατάσταση

Παρουσία σχέσεων (σε λήμματα):
Παρουσία σχέσεων ανά τύπο (226)

Σχήμα 4 : Παρουσία σχέσεων ανά τύπο

USE 179/226 → 79,2%,

UF 166/226 → 73,5%

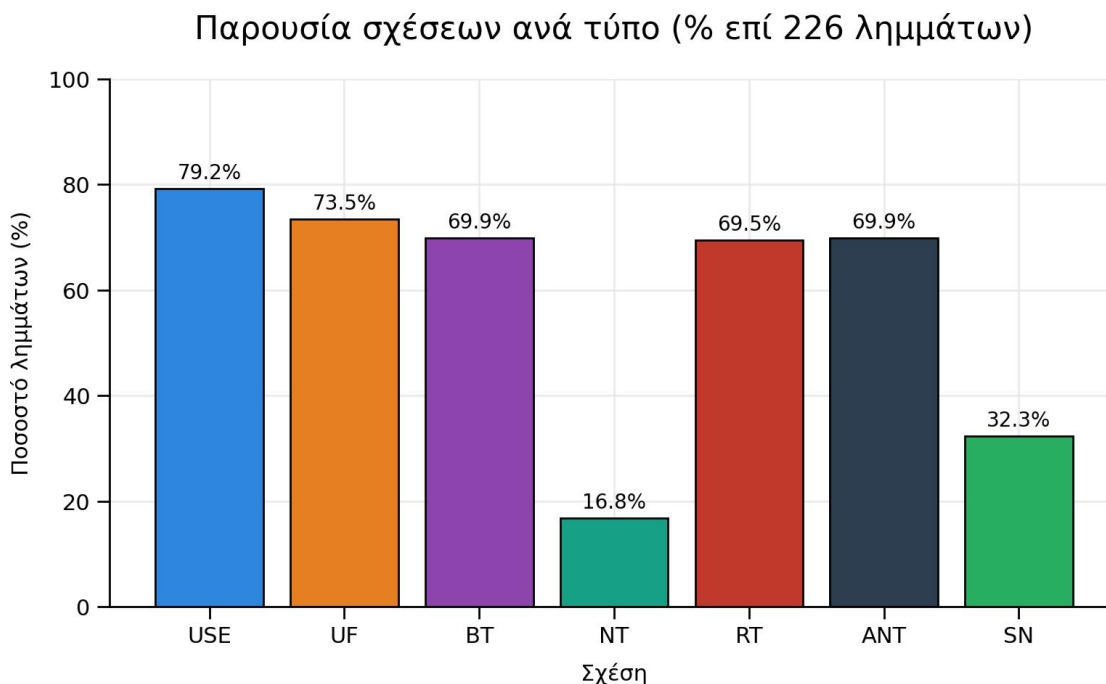
BT 158/226 → 69,9%

RT 157/226 → 69,5%

NT 15/226 → 6,6%

ANT 158/226 → 69,9%

SN 73/226 → 32,3%

Σχήμα 5 : Παρουσία σχέσεων ανα τύπο (% επί 226 λημμάτων)

Ο θησαυρός είναι έντονα σχεσιακός. Σχεδόν σε όλα τα λήμματα εμφανίζονται USE/UF/BT/RT, άρα η δομή πράγματι δίνει «γέφυρες» από τον μη προτιμώμενο στον συμπεριληπτικό όρο και εντάσσει κάθε λήμμα σε ευρύτερο εννοιολογικό χάρτη.

¶Για Score Notes αποτυπώνουν «κόκκινες ζώνες» γλώσσας

Τα Score Notes (SN) λειτουργούν ως «τεκμηρίωση» (73/226 (32,3%) με SN vs 153/226 (67,7%) χωρίς· τα SN εστιάζουν κυρίως σε ιστορικά/κοινωνιογλωσσολογικά ευαίσθητες έννοιες./παρωχημένη ιατρική ορολογία, όρους έμφυλης βίας). Αυτό είναι συνεπές με τη μεθοδολογία του έργου (επαγωγική, τεκμηριωμένη, context-aware).

Ενδοκοινοτικός αυτοπροσδιορισμός: Σε ταυτότητες/κινηματικά συμφραζόμενα, η χρήση του όρου όπως τον επιλέγει η ίδια η κοινότητα (π.χ. Queer) ενισχύει την αυθεντικότητα και τον σεβασμό στον αυτοπροσδιορισμό. Όταν επιχειρούμε να αποδώσουμε έναν όρο με το ελληνικό ισοδύναμο του, κινδυνεύουμε να δημιουργήσουμε ψευδο-συνώνυμα ή να χάσουμε το κοινωνικό φορτίο.

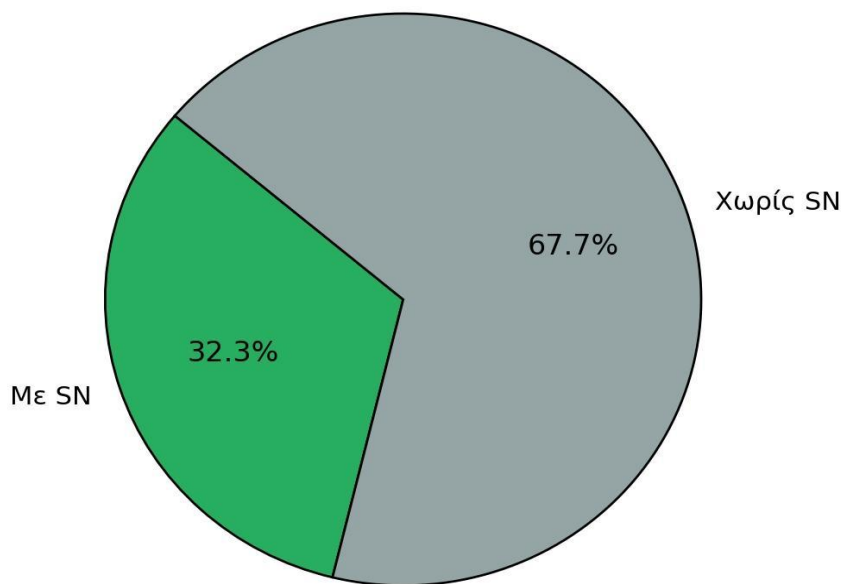
Εδώ βοηθούν τα Score Notes (SN) που εξηγούν το πλαίσιο που εντάσσεται κάθε όρος. Προσθέτουν ιστορικό/κοινωνικό υπόβαθρο στα πιο «φορτισμένα» λήμματα. Η στοχευμένη χρήση τους ενισχύει την κριτική εγγραμματοσύνη του

συντάκτη (όχι απλώς τι «να μην πει», αλλά γιατί). Η ενότητα “person-first” ιδίως σε αναπηρία/ψυχική υγεία/ιατρικές καταστάσεις, παρέχει σαφή υποδείγματα αντικατάστασης ουσιαστικοποιημένων επιθέτων από ουδέτερες περιγραφές («άτομο με...»). Εδώ τα SN συχνά εξηγούν ιστορικό φορτίο με ορολογίες ευφημισμού (euphemism treadmill).

73/226 (32,3%) με SN vs 153/226 (67,7%) χωρίς· τα SN εστιάζουν κυρίως σε ιστορικά/κοινωνιογλωσσολογικά ευαίσθητες έννοιες.

“ Η πολιτικά ορθή γλώσσα δεν είναι οι λέξεις που την απαρτίζουν, είναι επιλογή του πλαισίου στο οποίο εντάσσονται αυτές οι λέξεις”

Scope Notes (SN): Παρουσία vs Απουσία (226)

Σχήμα 6 : Scope Notes (SN)

Ποσοστός αξιακός προσανατολισμός

Με 69,9% (158/226) των λημμάτων να φέρουν αντώνυμα, ο Θεσαυρός χαρτογραφεί ρητά αντιθετικά ζεύγη (π.χ. υποτιμητικός χαρακτηρισμός ↔ σεβαστή αναφορά), αναδεικνύοντας τη γλώσσα ως φορέα κοινωνικών αξιών.

5 Σταδιακή, μετρήσιμη στροφή σε person-first language

Το 11,1% των λημμάτων χρησιμοποιεί ρητά person-first διατυπώσεις («Άτομο με...»), προσφέροντας ένα σαφές σημείο εκκίνησης για μελλοντική επέκταση και ποσοτικούς στόχους συμπερίληψης. Η person-first γλώσσα καταγράφεται ως μετρήσιμη αλλά όχι καθολική πρακτική, στοιχείο που υποδηλώνει σταδιακή, όχι επιβεβλημένη, γλωσσική μετατόπιση.

6 Σημαντικές προσθήκες και βάσεις για περαιτέρω έρευνα

Όροι με διττή σημασία (μόλις 1 λήμμα σε ≥ 2 ενότητες) : με εννοιολογική αποσαφήνιση: αποφεύγεται η «διαρροή» νοημάτων μεταξύ ενοτήτων και ο συντάκτης καθοδηγείται σε σαφήνεια στα πλαίσια χρήσης , όταν αναζητά μια εναλλακτική απόδοση για ένα λήμμα.

Οι **ξενόγλωσσοι USE** (n=14) τεκμηριώνουν την ανάγκη διατήρησης διεθνώς καθιερωμένων εννοιών. Τα λήμματα με καθιερωμένο ξένο όρο (ξενόγλωσσο USE): είναι 14 (π.χ. *Queer, Bisexual, Non-binary, Snowflake, Gold Digger, Catcalling, Welfare Shaming* κ.ά.). Η διατήρηση του ξένου όρου ελαττώνει τις ασάφειες και επιτρέπει διακειμενική συνέπεια με τη διεθνή βιβλιογραφία. Στο δικό μας σύνολο, 14 λήμματα έχουν ξενόγλωσσο USE, κάτι που υποδηλώνει τεκμηριωμένη ανάγκη διατήρησης του διεθνούς όρου.

7 Για 6 λήμματα με πλήρη τεκμηρίωση

Τα 6 «gold samples» προσφέρουν πρότυπο για ομογενοποίηση τεκμηρίωσης: όπου είναι εφικτό, προτείνεται σταδιακή ανύψωση περισσότερων λημμάτων στο ίδιο επίπεδο πληρότητας, ξεκινώντας από όρους με υψηλή κοινωνική ορατότητα.

1. Μόγγολο / Μογγολάκι

USE: Άτομο με σύνδρομο Down / Άτομο με Τρισωμία 21

UF: Μόγγολο, Μογγολάκι, Καθυστερημένο

BT: Person-First Language / Νοητική αναπηρία

NT: Άτομο με σύνδρομο Down

RT: Γενετική διαταραχή, Νευροδιαφορετικότητα, Συμπερίληψη

ANT: Άτομο τυπικής ανάπτυξης

SN: Εκτενές ιστορικό σημείωμα (ιατρικός όρος → ρατσιστική & αναπηρική ύβρις, απόσυρση από ΠΟΥ)

Γιατί είναι πρότυπο:

Συνδυάζει ιστορική τεκμηρίωση, ιατρική ακρίβεια, person-first γλώσσα και σαφή αντιπαράθεση παλιάς/σύγχρονης χρήσης.

2. Κωφός / Κουφός

USE : Κωφό άτομο, Άτομο με κώφωση/βαρικοΐα , Άτομο με απώλεια ακοής

UF : Κωφός/ Κουφός (μειωτικά), Βαρύκοος , Άτομα με προβλήματα ακοής

BT : Person-First Language

RT : Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ), Προσβασιμότητα, Διερμηνεία, Κοινότητα Κωφών.

ANT : Ακούων

SN (Scope Note) : Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (2023) δεν συνιστά τη χρήση της λέξης «μειωμένη» όταν μιλάμε για κώφωση, επειδή τα περισσότερα άτομα προτιμούν να ονομάζονται «Κωφά» ή «Τυφλά» ή «Κωφάλαλα» (με κεφαλαία) παρά «με προβλήματα ακοής». Επίσης, παρατηρείται συχνά ότι η λέξη Κωφός γράφεται με κεφαλαίο Κ - για άτομα που ήταν κωφοί όλη τους τη ζωή και η νοηματική είναι η πρώτη τους γλώσσα. Είναι απαραίτητο να έχετε υπόψιν σας διάφορους βαθμούς ακοής.

3. Γύφτος

USE: Ρομά

UF: Γύφτος (μειωτικός)

BT: Ρατσιστικός λόγος / Εθνοτική προκατάληψη

NT: Περιθωριοποίηση, Στερεότυπα παραβατικότητας

RT: Ξενοφοβία, Ρητορική μίσους, Ανθρώπινα δικαιώματα

ANT: Ισότιμο μέλος της κοινωνίας

SN: Ετυμολογική & κοινωνιοϊστορική ανάλυση (Αιγύπτιος → σιγματισμός)

Γιατί είναι πρότυπο:

Δείχνει υποδειγματικά πώς ένας εθνολογικός όρος μετατρέπεται σε όπλο ρατσισμού και πώς αποκαθίσταται γλωσσικά.

4. Λαθρομετανάστης

USE: Μετανάστης/στρια · Άτομο χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα

UF: Λαθρομετανάστης, Λαθραίος, Εισβολέας

BT: Ρητορική μίσους / Απανθρωποποίηση

NT: Παράτυπη μετανάστευση

RT: Ξενοφοβία, Κοινωνικός αποκλεισμός

ANT: Γηγενής, Συμπολίτης

SN: Νομικο-γλωσσική τεκμηρίωση («ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι λαθραίος»)

Γιατί είναι πρότυπο:

Συνδέει γλώσσα – δίκαιο – πολιτικό λόγο με απόλυτη εννοιολογική καθαρότητα.

5. Τσόλι

USE: Άτομο που υφίσταται έμφυλο στιγματισμό · Άτομο με έκφραση σεξουαλικότητας εκτός παραδοσιακών πλαισίων

UF: Τσόλι, Τσούλα, Τσουλάκι

BT: Υβριστική ορολογία / Έμφυλη βία

NT: Slut-shaming

RT: Μισογυνισμός, Ταξικές διακρίσεις, Πατριαρχία

ANT: Άτομο με αξιοπρέπεια

SN: Εκτενές σημείωμα (ετυμολογία, ταξικός & πατριαρχικός μηχανισμός)

Γιατί είναι πρότυπο:

Αποδομεί ταυτόχρονα φύλο, τάξη και σεξουαλικό έλεγχο, με υποδειγματική χρήση SN.

6. Φαρισαίος

USE: Άτομο με υποκριτική στάση · Άτομο με διπλή ηθική

UF: Φαρισαίος, Θεοπαίκτης

BT: Moral shaming

NT: Φαρισαϊσμός

RT: Υποκρισία, Διπροσωπία

ANT: Ειλικρινής, Αυθεντικός

SN: Ιστορικο-θεολογική και σύγχρονη μεταφορική χρήση

Γιατί είναι πρότυπο:

Δείχνει πώς θρησκευτικός όρος μετατρέπεται σε κοινωνικό όπλο απαξίωσης

Μόνο 5/226 λήμματα (~2,2%) έχουν πλήρη δομή → υψηλό ποιοτικό όριο.

- Όλα ανήκουν σε περιοχές υψηλού κοινωνικού ρίσκου:
 - Αναπηρία
 - εθνοτική ταυτότητα
 - μετανάστευση
 - έμφυλη βία
 - ηθικός/θρησκευτικός στιγματισμός

Περιορισμοί & Μελλοντική Εργασία

- Προτείνεται μια δεύτερη ομάδα «ξενόγλωσσων» USE με ελεγχόμενες επεξηγήσεις (glosses) και παραδείγματα χρήσης, ώστε να αποφευχθεί η αυθόρμητη μετάφραση και συνακόλουθα η μετατόπιση νοημάτων.
- Να ενισχυθούν οι διαθεματικές διασυνδέσεις (RT) για λήμματα που αγγίζουν πολλαπλές διαστάσεις (π.χ. αναπηρία και κοινωνικός στιγματισμός), χωρίς να αυξάνεται τεχνητά η διπλή ένταξη σε πολλές ενότητες.
- Η δημιουργία θησαυρών συμπερίληψης για κάθε χώρα.
- Προσφέρεται για εκπαιδευτική χρήση και ως editorial guideline σε ΜΜΕ & οργανισμούς